

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

सत्यमेव जयते

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

वर्धा जिल्हा

१९८९-९०

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

७

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा - वर्धा

१९८९ - ९०

अर्था व सांख्यिकी संचालनालय

नियोजन विभाग

महाराष्ट्र शासन

मुंबई

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८९-९०

शुध्दीपत्रक

अ.क्र.	पृष्ठ क्र.	बाव / तक्ता क्रमांक	परिच्छेद रकाना क्रमांक	ओळ क्रमांक	अशुध्द/ अस्पष्ट	शुध्द
१	२	३	४	५	६	७
१.	२६	दृष्टिक्षोपात. जिल्हा व-१	२	६	अस्पष्ट	किमान
२.	६	बाव ४.३	२	४.३	अस्पष्ट	पिकपध्दती
	६	४.५	४	४.५	अस्पष्ट	६२०००
३.	६	तक्ता क्र. १.४	१५	३	अस्पष्ट	२
४.	१४	१.८	४	९	अस्पष्ट	२०
५.	३८	३.४	६	४	अस्पष्ट	२४७८
६.	४१	३.५	२५	१	अस्पष्ट	६२९
७.	९३	६.१	३	१४	अस्पष्ट	१७५
८.	१२०	७.४	१०	६	अस्पष्ट	५६०८
९.	१६१	११.१०	१०	४	अस्पष्ट	५.५४
१०.	१७२	११.१३	परिच्छेद क्र. ५	७	अस्पष्ट	७२.८४
			"	८	अस्पष्ट	६२.४८
			"	१२	अस्पष्ट	८७.७०

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८९-९०

दुष्टीक्षीपात जिल्हा

अ. क्र.	वाव	परिमाण	वर्धा जिल्हा	महाराष्ट्र राज्य
१	३	३	४	६

[एक] प्राकृतिक रचना

अ) भौगोलिक स्थान

१] उत्तर अक्षांश	अंश	२० ^० .१८ ते २१ ^० .२१	१६.४ ते २२.१
२] पूर्व रेखांश	अंश	७८ ^० .३० ते ७९ ^० .१५	७२.६ ते ८०.९

ब) हवामान

१] तापमान	सेल्सियस	[१९८९]	[१९८७]
		२.४	६.०
२] कमाल	सेल्सियस	४८.६	४६.२
३] पर्जन्य [सरासरी] १९८९	मि. मि.	१२८४.२	उ. ना.

क) प्रशासकीय विभाग

१] तालुके	संख्या	८	३०३
२] पंचायत समित्या	संख्या	८	२९८
३] टंचाईग्रस्त तालुके	संख्या	२	१०६ [१९८८-८९]
४] एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	संख्या	७	२९८
५] शहरे	संख्या	६	३०७
६] गावे [एकूण]	संख्या	१३७१	४१, ८३३
१] निर्जन	संख्या	३५६	२, ४७९
२] वस्ती असलेली	संख्या	१०१५	३९, ३५४
७] क्षोत्राफळ	चौ. कि. मी.	६३१०	३, ०७, ६९०

[दोन] प्रशासकीय संख्या [३१-३-१९९०]

१] पंचायत समित्या	संख्या	८	२९८
२] महानगरपालिका	संख्या	—	११
३] नगर परिषद	संख्या	६	२२२
४] कटक भंडे	संख्या	—	७
५] ग्राम पंचायती	संख्या	५०३ (x)	२५, १८२
६] पोलीस स्टेशन [३१-१२-९०]	संख्या	१६	८१८
७] पोलीस आऊट पोस्ट [३१-१२-९०]	संख्या	५	१४२५

१ २ ३ ४ ५

[तीन] लोकसंख्या [१९८१]

१] ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारात	६९५	४०, ७९१
२] नागरी लोकसंख्या	आकडे हजारात	२३२	२१, ९९३
३] एकूण लोकसंख्या	आकडे हजारात	९२७	६२, ७८४
४] अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	३६	४, ४८०
५] अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	३.९३	७.१४
६] अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	१४२	५७७२
७] अनुसूचित जमातीची लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	१५.३५	९.१९
८] पुरुषा	आकडे हजारात	४७६	३२, ४१५
९] स्त्रिया	आकडे हजारात	४५१	३०, ३६९
१०] स्त्री-पुरुषा प्रमाण	हजार पुरुषांमध्ये	९४८	९३७
११] घनता	दर चौ. कि. मि. क्षेत्रांतील लोकसंख्या	१४७	२०४

१२] साक्षरतेचे प्रमाण [१९८१]

१] एकूण	टक्केवारी	५१.०२	४७.१८
२] पुरुषा	टक्केवारी	६०.९२	५८.७९
३] स्त्रिया	टक्केवारी	४०.५७	३४.७९
४] राज्यामध्ये जिल्ह्यांचा क्रमांक	संख्या	५	—

[चार] कृषि [अस्थायी]

[१९८७-८८] [१९८८-८९]

१] भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	६२९	३०, ७५८
२] जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्याची भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी	हजार हेक्टर	७७	५, ४०३
३] शेतीची उपलब्ध नसलेली जमीन		[१२.२४]	[१७.५९]

अ] विंगर शेती वापराखाली जमीन हेक्टर २८ १, ०७९

ब] पडीत आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन हेक्टर [१९८७-८८] १५ १७२५

एकूण [अ + ब] ४३ २८०४

४] पडीत जमीन व्यतिरिक्त लागवड न केलेली जमीन हेक्टर

१] कायम गुरे चरणा आणि इतर हेक्टर ४१ १, ५२३

१	२	३	४	५
	२] झाडे झुडपाखालील जमीन	हजार हेक्टर	७	१८०
	३] लागवडीयोग्य परतू पड जमीन	— " —	१८	१,०२४
५]	<u>पडीत जमीन</u>			
	१] चालू पड	— " —	१३	२५९
	२] इतर पड	— " —	१९	१,०१४
६]	<u>पिकाखालील क्षेत्र</u>			
	१] पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	४११	१७,८५१
	२] दुसोटा क्षेत्र	— " —	१२	२,८४१
	३] एकूण पिकाखालील क्षेत्र	— " —	४२३	२०,६९२
७]	<u>ओलीत क्षेत्र</u>			[१९८८-८९]
	१] निव्वळ ओलीत क्षेत्र	— " —	१८	२,०९१
	२] एकूण ओलीत क्षेत्र	— " —	२७	२४४८
८]	महत्वाच्या पिकाखालील ओलीताचे क्षेत्र [अन्नधान्ये]	— " —	१७	१४,४३५
९]	<u>वहित धारण जमीन [१९८५-८६]</u>	[अंतीम]		
	१] २ हेक्टर पेक्षा कमी	संख्या [००]	५२९	४५,४२५
	२] २ ते १० हेक्टर	संख्या [००]	७२९	३२,२७२
	३] १० हेक्टर पेक्षा जास्त	संख्या [००]	५३	२,४२२
१०]	जमीन महसूल वसुली [१९८९-९०]	लाख रुपये	११.३५	७९२९
११]	जिल्हा परिषदांचा उपकर	हजार रुपये	१५३३	उ.ना.
१२]	पंचायत समित्यांचा उपकर [१९८९-९०]	— " —	११७२	उ.ना.
[पाच]	<u>पशुसंवर्धन [पशुगणना १९८७ अस्थाधी]</u>			
	१] पशुधन	संख्या हजारात	६६६	३३,८८९
	२] गाई व बैल	संख्या हजारात	४२४	१६,८८२
	३] म्हशी व रेडे	संख्या हजारात	५१	४,६०५
	४] भेंड्या	— " —	७	२७७४
	५] शेळ्या	— " —	१७८	९१०३
	६] कोंवड्या व बदके	— " —	१५४	२,४६२७
[सहा]	<u>सहकार ८९-९०</u>			
	१] सहकारी संस्था	संख्या	१२३९	९८१४८
	२] प्राथमिक कृषी सहकारी पत संस्था	संख्या	४००	१८६६८
	३] प्राथमिक कृषी सहकारी	संख्या हजारात	१२१	७८२०
	४] दुग्ध शाळा संस्था	संख्या	२६५	१३३५७

१ २ ३ ४ ५

५] प्राथमिक कृषी पत संस्थांनी रु. कोटीत दिलेले कर्ज. ७. ६२ ७५०

सात] जलसिंचन [३०-६-२० रोजी]
पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखालील लाभक्षेत्रा

१] मोठे प्रकल्प	संख्या	—	२०
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	—	उ. ना.
२] मध्यम प्रकल्प	संख्या	५	१५६
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	६१	उ. ना.
३] लघु प्रकल्प [पृष्ठ भाग]	संख्या	३८	१५३०
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	८	उ. ना.
४] सिंचन विहीरी खाली भिजणारे क्षेत्र	—" —</td <td>१५</td> <td>११९९</td>	१५	११९९

[आठ] उद्योग [१९८९ अखोर]

[१९८७-८८]

१] नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	संख्या	१३६	२६, ८१४
२] नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या [उत्पादन चालू असलेले]	संख्या	१३१	२३, ०५७
३] साखार कारखान्यांची संख्या [चालू असलेले खाजगी धारून]	संख्या	१	११६
४] साखार कारखान्यातील साखारेचे उत्पादन	हजार टन	७	२, ६२९
५] सर्व सूत गिरण्यांची संख्या	संख्या	३	१२२

[नऊ] वीज [३१-३-९०].

१] वीज पुरवठा केलेली गाहरे व छोडी	संख्या	१२४२	३९, ६६१
२] विद्युतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	संख्या	१२३६	३९, ३५४
३] वीज पुरवठा केलेले पंप संयंत्रे [१९८९-९०]	संख्या हजार	३१	१४७५
४] गोवर गॅस संयंत्रे ३१-३-९०	संख्या	८५६०	उ. ना.

[दहा] सार्वजनिक आरोग्य [१९८९]

१] रुग्णालये	संख्या	१४	७६८
२] दवाखाने	संख्या	४५	१, ८९६
३] प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	२७	१५३९
४] प्राथमिक आरोग्य पथाके	संख्या	—	८१

* प्राथमिक आरोग्य केंद्रे म्हणून श्रमणीपाद झाल्यामुळे संख्या कमी झाली.

क्र.	विवरण	संख्या	संख्या
५]	एकात्मिक बाल विकास योजना संख्या	१	१०५
६]	अंगणावाडीत उपस्थित संख्या राहणारी मुले.	उ.ना.	उ.ना.
[अकरा] शिक्षण		१९८८-८९	[१९८९-९०]
१]	स्कूण प्राथमिक शाळा —"—	९८९	५७, १५८
२]	एक शिक्षाकी शाळा —"—	२६३	उ.ना.
३]	प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या हजारात	१४३	१०, ११५
४]	प्राथमिक शाळेतील शिक्षक —"—	४	२६३
५]	प्रत्येक शिक्षाकामागे प्राथमिक संख्या शाळेतील विद्यार्थी	३६	३९
[बारा] दुय्यम शिक्षण			
१]	दुय्यम शाळा संख्या	१७९	९४८०
२]	शाळेतील स्कूण विद्यार्थी संख्या हजारात	१०४	५६१५
३]	शाळेतील शिक्षक —"—	३	१७५
४]	प्रत्येक शिक्षाकामागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	३५	३२
[तेरा] उच्च शिक्षण [३०-९-८९]			
१]	संस्था संख्या	९	२६४९
२]	स्कूण विद्यार्थी संख्या हजारात	१३	१६७८
[चौदा]अ] प्रौढ शिक्षण [३०-९-८९]			
१]	प्रौढ शिक्षण केंद्रे संख्या	९५७	२८, ४८८
२]	प्रौढांची उपस्थिती संख्या हजारात	१४	८६१
३]	तांत्रिक शिक्षण		
१] औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था			
१]	शासकीय व शासन सहाय्यीत संख्या	२	११२
२]	इतर [छाजगी] —"—	उ.ना.	९९
३]	शासकीय व शासन सहाय्यीत —"—	उ.ना.	४२८४४
औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामध्ये मंजूर झालेल्या जागा			
३]	तांत्रिक व व्यवसायिक शिक्षण संस्था		
१]	शासकीय व शासन सहाय्यीत —"—	१५	१६६
२]	इतर [छाजगी] —"—	उ.ना.	५९७.

१. २. ३. ४. ५.

४] शासकीय व तांत्रिक व्यवसाय संख्या हजारात २७५ १५५
शिक्षण संस्थेची प्रवेश
क्षमता.

५] अभियंत्यांची संख्या संख्या १० उ.ना.
[पंधरा] परिवहन आणि दळ्यावळ

[३१-३-९०] [अस्थायी]

१] स्कूण रेल्वे मार्ग लांबी	कि.मी.	३८५	५, ४३४
२] रस्त्यांनी जोडलेली गावे	संख्या	४४६	उ.ना.
३] स्कूण रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	२८२०	१, ७२, ८५९
४] राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी	"	१०८	२९७८
५] राज्य महामार्गाची लांबी	"	५१७	३०७३७
६] महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"	५४४	३८, ५३९
७] इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"	४४३	३७९८४
८] ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	"	१२०८	६२, ६२१

[सोळा] पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा [१९८९-९०] [१९८८-८९]

कठीण गावांची संख्या

१] खोड्यांना केलेला पुरवठा	संख्या	४०६	उ.ना.
अ] बळाचा पाणी पुरवठा	"	१४४	२४२७
ब] कूप नलिका	"	उ.ना.	उ.ना.
क] विहीरी	"	३२	उ.ना.
२] टर्कस किंवा तैलगाडीने पुरवठा केले जाणारी गावे	"	२८	उ.ना.
३] याजनेत समाविष्ट करावयाची गावे	"	८४	उ.ना.

[सतरा] घरवांधणी १९८८-८९

भूभिहीन शमगारांसाठी वांधलेल्या झोपडवा	संख्या	१६५	१९४३७
--	--------	-----	-------

[अठरा] सकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम

१] वारिद्वय रेषेखाली कुंटूबे ८३-८३	संख्या [लाखात]	०.५४	४१
२] १९८९-९० मधील लाभार्थी संख्या		३८५१	२४८०५९

[स्क्रीणीस] रोजगार निर्मिती [१९८९-९०]

अ] रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस [कोटी]	०.०९	उ.ना.
ब] जवाहर रोजगार कार्यक्रम	"	०.१४	७.९६

क्र.	विवरण	संख्या	उ.ना.
[वीस]	आदिवासी कल्याणकारी योजना १९८९-९०		
	आदिवासीकरिता आश्रमशाळा संख्या	४	उ.ना.
[एकविस]	भागासवर्गीयासाठी कल्याणकारी योजना १९८९-९०		
	अ] भागास वर्गीयासाठी वसतीगृहे संख्या	४	उ.ना.
	ब] वसतीगृहात राहणारे विद्यार्थी --	३१४	उ.ना.
[बावीस]	जिल्हा नियोजन [१९८९-९०]		
	१] वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतूद रु.कोटीत	९.४५	२१४०
	२] अनुशोषा भासून काढण्यासाठी तरतूद	उ.ना.	उ.ना.
[तेवीस]	नागरी पुरवठा		
	१] रास्त भावांची दुकाने १९८९-९० संख्या	५३०	३५१६९
	२] पुरविलेला स्कूण साठा १९८९-९० ००० टन	४३	उ.ना.
	३] शासकीय गुदामे ३१-३-९० संख्या	१४	११७८
	४] साठवण्याची क्षमता हजार टन	८६.८५	७२८

टीप : १] उ.ना. = उपलब्ध नाही

२] अ.क्र.३ [१२] व ७ [२] मधील माहिती सुधारित आहे.

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

भाग - १

स मा लो च न

१९८९ - ९०

जिल्हा - वर्धा

१. स्थानिक व भौगोलीक वैशिष्ट्ये .

१.१ भौगोलीक स्थान :-

वर्धा जिल्हा उत्तर अक्षांश २०^० - १८ " ते २१^० - २१ " आणि पूर्व रेखांश ७८^० - ३० " ते ७९^० - १५ " चे दरम्यान व्यापलेला आहे. या जिल्ह्याच्या दक्षिणेस व नैऋत्येस यवतमाळ, पूर्वेस व आग्नेयेस चंद्रपूर, उत्तरेस व ईशान्येस नागपूर आणि पश्चिमेला अमरावती ह्या जिल्ह्यांच्या सीमा भिडलेल्या आहेत. अमरावती व यवतमाळ ह्या जिल्ह्यांच्या सिमावर्ती भाग वर्धा नदीने व्यापलेला आहे.

१.२ क्षेत्र व प्रशासकीय विभाग

वर्धा जिल्ह्याचे क्षेत्रफळ ६३१० चौ. कि.मी. म्हणजेच महाराष्ट्र राज्याच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या २ टक्के खडे आहे. प्रशासकीय व्यवस्थेच्या दृष्टिकोणातून या जिल्ह्याची वर्धा, आर्वी व हिंगणघाट या तीन महसूल विभागात विभागणी करण्यात आली होती. परंतु १ मे, १९८१ नंतर विदर्भातील सर्व जिल्ह्यांची पुनः रचना करून महाराष्ट्रातील उर्वरित विभागाप्रमाणे पंचायत समितीचे क्षेत्र हा एक तालुका समजून वर्धा जिल्ह्याची पुनः रचना करण्यात आली. त्या पुनः रचनेप्रमाणे आजमितीस या जिल्ह्याची वर्धा, सेलू, देवळी, आर्वी, कारंजा, आष्टी, हिंगणघाट व समुद्रपूर या आठ तालुक्यात विभागणी केली असून त्यांत ६ शहरे १०१५ वस्ती असलेली गावे व ३५६ ओसाड गावे आहेत. ग्रामीण विकासासाठी एक जिल्हा परीषद व तीचे अंतर्गत आठ पंचायत समित्या जिल्ह्यामध्ये कार्यरत आहेत. तसेच जिल्ह्यात ६ नगरपालिका आहेत. जिल्ह्याचे मुख्यालय वर्धा असून विभागीय मुख्यालय नागपूर आहे व ते वर्धापासून ७६ कि.मी. अंतरावर आहे.

१.३ नैसर्गिक रचना

या जिल्ह्याच्या उत्तरेकडील उंचवट्याचा प्रदेश हा सातपुडा पर्वताच्या दक्षिण बाजूला विखुरला असून त्यामध्ये आष्टी, कारंजा व आर्वी या तालुक्यांचा परीसर व्याप्त होतो. जिल्ह्याचा उर्वरित भाग मात्र वर्धा व वेणा या दोन नद्यांच्या ढाणे-यांत समाविष्ट होतो.

१.४ भूगर्भाय रचना

या जिल्ह्यातील बहुतेक क्षेत्रांमध्ये दख्खान प्रास्तर लाव्हा वाहाचा समावेश आहे. हे लाव्हा वाह या क्षेत्रामध्ये एकूण ४०० मीटर जाडीचे आहेत. ही वाह जिल्ह्याच्या ईशान्य भागातील निम्न-तम भाग आणि उच्च-तम भाग यांच्यातील समुद्रसपाटी पासूनच्या किमान उंचीतील फरकावरून निर्दर्शनास येते. वाहामध्ये आढळून येणारे गाळाचे स्तर आणि लाल प्रस्तर यांमुळे प्रत्येक वाह एक दुस-यापासून अलग ओळखणे व त्यांची विभागणी करणे शक्य झाले आहे.

प्रास्तवपूर्व गाळ साचण्याची क्रिया घडून येते, त्या उंचखाल भूप्रदेशामध्ये त्याच्या पुर्वेकडील व दक्षिणेकडील क्षेत्रातील परिणामस्वरूप सानिध्यामुळे हे वाह पसरलेले दिसतात. अलीकडील अवसाद हे मुख्यत्वेकरून वर्धा व उपनद्या वणा, यशोदा, धाम आणि पोथारा यांच्या काठावर असून पट्ट्यांत आढळून येतात. यामध्ये मुख्यतः चाळ, वाळू, माती आणि रेव यांचा समावेश आहे. वाळू व चाळ हे केवळ नद्यांच्या पात्रातच आढळतात, तर माती आणि रेव हे काठावर आढळतात. सेलू व रोहणा यांच्या लगतच्या भागात अलीकडे बाऊंडर आढळून येतात.

१.५ नद्या

वर्धा नदी ही या जिल्ह्यातील एकमेव महत्त्वाची नदी असून ती मुलताई येथे सातपुडा पर्वतातून उगम पावून या जिल्ह्यांच्या उत्तर व पश्चिम सिमेवरून वाहते. या नदीच्या यशोदा, वेणा व इंकाली ह्या मुख्य उपनद्या आहेत. दूसरी महत्त्वाची नदी वेणा ही नागपूर जिल्ह्यातून व हिंगणघाट तहसीलमधून वाहत येऊन सावंगी या गावाजवळ वर्धा नदीला मिळते. तसेच बोर व धाम ह्या नद्या आर्वी तालुक्यामधून उगम पावून पुढे त्या समुद्रपूर तालुक्यातील मांडगाव येथे वणा नदीला मिळतात. यशोदा नदी आर्वी तहसीलमधून उगम पावते व ती देवडी तालुक्यातून वाहत जाऊन पुढे वर्धा नदीला मिळते. पावसाळ्यामध्ये जरी या नद्यांच्या पूरामुळे तीरावरील गावांना धोका असला तरी त्या नद्या उन्हाळ्यांत मात्र कोरड्या असतात.

१.६ वने

वर्धा जिल्ह्याचे एकूण वनक्षेत्र ८७५ चौ. कि.मी. असून जिल्ह्यांच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या जवळजवळ १४ टक्के आहे. हा वन भाग मुख्यत्वेकरून जिल्ह्याच्या उत्तरेकडील आर्वी, कारंजा, आष्टी व सेलू या चार तालुक्यातच मोठ्या प्रमाणावर समाविष्ट आहे. समुद्रपूर तालुक्यात थोड्या अधिक प्रमाणात वनाचे क्षेत्र आढळून येते.

१.७ हवामान व पर्जन्यमान

जिल्ह्यातील वर्धा केंद्राचे सन १९८९ मधील कमाल तापमान ४८.६ डिग्री सेल्सियस व किमान तापमान ९.४ डिग्री सेल्सियस आहे. येथील उन्हाळा व हिवाळा हे सारखेच तीव्र असतात. सकाळ दिवशी तापमानात बराच चढउतार होण्याचे प्रसंगही संपूर्ण वर्षाभरांत अनेकदा येतात. उन्हाळ्यांतील महिन्यात दिवसाच्या उष्णतेनंतर रात्रीच्या गाठ्यात होत जाणारे जलद परिवर्तन हे विशेषकरून लक्षाणीय ठरते. या जिल्ह्यामध्ये बहुतांशी पाऊस जून ते सप्टेंबर या पावसाळ्याच्या महिन्यात पडतो. या जिल्ह्याचे सरासरी पर्जन्यमान १०९० मी.मी. आहे.

१.८ मृदा

या जिल्ह्यात मृदा मुख्यतः चार प्रकारची आढळून येते. उदा० काळी-१, काळी-२, मुरमाळ, खारडी व वरडी यांची मृदा मुख्यतः उधाळ, मध्यम व खोल अशा भागात विभागणी करता येते. समुद्रपूर तालुक्याच्या पुर्वेकडील भाग, सेलू तालुक्याच्या उत्तर किनारा आणि कारंजा व आष्टी तालुक्यांत उधाळ प्रकारची जमीन आढळते.

तसेच हिंगणाघाट व आर्वी तालुक्याचे पश्चिमेकडील काही भागात मध्यम प्रकारची जमीन आढळून येते. वर्धा व वणा नद्यांच्या काठावर सर्वत्र गाळाचे, पण काळ्या जमीनीचे धार सांचलेले असून ते कपाशीच्या पिकासाठी अत्यन्त उपयुक्त आहे. मुरमाळ-१ व मुरमाळ-२ या मृदाचे क्षेत्र जिल्ह्याच्या एकूण लागवडी खालील क्षेत्रापैकी ७४ टक्के व खारडी, वरडी व रेंताळ ही १६ टक्के आहे. जमीनीतील पाण्याचा प्रवाह वायव्य दिशेकडून ईशान्य दिशेकडे आहे.

२ लोकसंख्या

२.१ वर्धा जिल्ह्यांची १९८१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या

१९८१ च्या जनगणनेनुसार वर्धा जिल्ह्यांची एकूण लोकसंख्या ९२६६१८ असून त्यांत ४,७५,६९६ पुरुष व ४,५०,९२२ स्त्रिया आहेत. तसेच जिल्ह्याची एकूण ग्रामीण लोकसंख्या ६,९५,१०८ असून नागरी [शहरी] लोकसंख्या २,३१,५१० आहे. गेल्या दशकातील सरासरी दशावर्षिक लोकसंख्या वाढीचे प्रमाण १८.८६ टक्के आहे. वर्धा जिल्ह्याची लोकसंख्या १९५१ पासून १९७१ पर्यंत वाढीव दराने वाढत होती, मात्र ती १९८१ मध्ये कमी झालेली आढळून येते. वर्धा जिल्ह्यातील लोकसंख्येचा वृद्धी दर राज्याच्या तुलनेत नेहमीच कमी राहिलेला आहे.

२.२ लोकसंख्येची घनता

वर्धा जिल्ह्यातील लोकसंख्येच्या घनतेचे प्रमाण दर चौ. कि.मी.मागे १४७ असून हेच प्रमाण महाराष्ट्र राज्याकरिता २०४ आहे.

२.३ ग्रामीण व नागरी लोकसंख्येचे प्रमाण

जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येपैकी ७५.०२ टक्के लोकसंख्या ही ग्रामीण भागात व २४.९८ टक्के लोकसंख्या नागरी भागात राहत आहे.

२.४ स्त्री-पुरुष प्रमाण

१९८१ च्या जनगणनेनुसार जिल्ह्यामध्ये दर हजार पुरुषांमागे स्त्रींचे प्रमाण ९४८ असून महाराष्ट्र राज्याच्या [९३७] तुलनेत जास्त आहे. ग्रामीण भागात हेच प्रमाण दर हजार पुरुषांमागे ९५३ तर नागरी भागात ९३० आहे.

२.५ अनुसूचित जाती व जमाती

जिल्ह्यामध्ये १९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जातींची व अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या अनुक्रमे ३६४१२ व १,४२,३४४ असून त्यांचे एकूण लोकसंख्येची प्रमाण अनुक्रमे ३.९३ टक्के व १५.३५ टक्के आहे.

२.६ लोकसंख्यात्मक मनुष्यवळ

१९७१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या लोकसंख्येच्या ३९.११ टक्के खाली होती, तर १९८१ मध्ये जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या ४५.२२ टक्के आहे. १९४१ - १९८१ या दशकामध्ये जिल्ह्यातील कामगार संख्येच्या प्रमाणात वाढ झालेली आहे. महाराष्ट्रातील कामगारांचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येची ३८.७१ टक्के खाली आहे. जिल्ह्यातील एकूण कामगारांपैकी ७३ टक्के कामगार प्रारंभिक क्षेत्रामध्येच म्हणजेच शोधी व तिकाशी संलग्न असलेल्या कामावर गुंतलेले आहेत.

२.७ वयोगटानुसार लोकसंख्येचे वर्गीकरण .

०-१४ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ या वर्षी ४२.०७ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ३८.२६ टक्के झाली. तसेच १५-५९ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ५०.४५ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ५३.७८ टक्के झाली. ६० व त्यापेक्षा जास्त वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ६.९८ होती ती १९८१ मध्ये ७.८७ टक्के व वय अनिर्देशात गटांची ०.०९ टक्के स्वढी झाली .

२.८ साक्षरता

१९४१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यांत एकूण ४,७३,०७० लोक साक्षर आहेत. त्यात पुरुषा २९०२९५ व स्त्रिया १८२७७५ आहेत. जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येपैकी ५१.०४ टक्के लोकसंख्या साक्षर म्हणून गणल्या गेली आहे. त्यात ६१.०२ टक्के पुरुषा व ४०.५३ टक्के स्त्रिया साक्षर आहेत.

२.९ वापरातील निवासी घारांची व कुटूंबांची लोकसंख्या .

जिल्ह्यामध्ये वापरातील निवासी घारांची संख्या १९८१ चे जनगणनेनुसार १,७८,८७० स्वढी आहे. पैकी ७६.३४ टक्के ग्रामीण भागात व २३.६६ टक्के नागरी भागात आढळते. तसेच १९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यामध्ये एकूण १,८१,२३५ कुटूंबे आहेत, पैकी ७६.४४ टक्के कुटूंबे ग्रामीण भागात व २३.५६ टक्के कुटूंबे नागरी भागात आहेत.

३ वने

३.१ वधा जिल्ह्यामध्ये एकूण वनाखालील क्षेत्रफळ [वनक्षेत्र] ८७५ चौ. कि.मी. असून ते जिल्ह्यांच्या एकूण क्षेत्रफळांच्या १४ टक्के आहे. या जिल्ह्यातील बहुतांशी वनभाग हा जिल्ह्यांच्या उ-तरेकडील आर्वी, कारंजा, आष्टी, वधा व सेलू या तहसीलीमध्ये कमी अधिक प्रमाणात स्थित असून उर्वरित वनभाग हिंगणघाट व समुद्रपूर तहसिलीमध्ये आहे. वनक्षेत्राच्या एकूण क्षेत्राची राखीव, सुरक्षीत व वर्गीकृत अशा ३ भागांमध्ये विभागणी होते. यापैकी अवर्गीकृत क्षेत्र हे महसूल विभागाच्या देखरेखीखाली येते. राखीव आणि सुरक्षीत क्षेत्र हे वन विभागाच्या देखरेखीखाली येते. एकूण वन व्याप्त क्षेत्राच्या तुलनेत राखीव वनक्षेत्र ६० टक्के असून सुरक्षीत वनक्षेत्र ३७ टक्के व अवर्गीकृत क्षेत्र हे फक्त ३ टक्के आहे. सन. १९८९-९० या आर्थिक वर्षात २६२३ हजारे घनमिटर इमारती लाकडाचे व १२३७८ हजारे घन मिटर जळाऊ लाकडाचे उत्पादन झाले.

३.२ वनोत्पादन

आर्वी व हिंगण परिक्षेत्रातील भागांत उ-तम दर्जाचे सागवणी झाडांची वने आढळून येतात. सागवणी झाडासोबतच या जिल्ह्यामध्ये सामान्यपणे धावडा, सालई, तेंदू व मवई या जातींची झाडे आहेत. या वनात घन, बेल, कुळंब, पवस, मोह, वेहाडा इत्यादी वनस्पतीचे उत्पादन होते. तसेच येथील वनजमीनीमध्ये कुसड घोनद, मुशाभ, मखोल आणि शेडा या प्रमुखा जातीचे गपत उगवते.

वनोत्पादनापासून सन १९८९-९० मध्ये २१२.६५ लाखा रुपये खर्च उत्पन्न झाले. सन १९८९-९० मध्ये इमारती लाकूड यापासून रु. १३०.४५ लाखा रु. चे व जळाऊ लाकडापासून १८.९१ लाखा रुपयाचे व बांबू, गवत, बिडी पन्ता, डिक वगैरे गौण उत्पादनापासून रु. ६३.२९ लाखा रु. चे उत्पन्न प्राप्त झाले.

३.३ वनविकास कार्यक्रम.

धूप जोराने आलेल्या पावसाच्या पाण्याचा नियरा व पुर यापासून जमीनीचे संरक्षण करण्याचे बाबतीत आणि जमीनीचा कस टिकवून घेण्यास सहाय्य करण्याच्या बाबतीत जंगले महत्वाची कामगिरी बजावतात. त्या दृष्टिने वनविकासाकरिता जिल्हा स्तरावर खालील योजना राबविल्या जातात. [अ] मध्यवर्ती रोपमळ्याची स्थापना [ब] निकुष्ट वनाचे पुनर्वनिकरण [क] वन समूह योजना, वन संरक्षण तसेच वन्य प्राणी व निसर्ग संरक्षण.

४ कृषि

४.१ जमीनीचा वापर :-

जिल्ह्यातील १९८६-८७ व १९८७-८८ वर्षातील एकूण भौगोलिक क्षेत्र अनुक्रमे ६२९ हजार हेक्टर इतके होते. त्यापैकी १९८६-८७ मधील लागवडीलायक क्षेत्र ७४ टक्के, कायम गुरेचरण व इतर चराई जमीन याखालील क्षेत्र ६ टक्के शेतीला उपलब्ध नसलेले क्षेत्र ८ टक्के व जंगलव्याप्त क्षेत्र १२ टक्के होते. ह्याच क्षेत्राची वर्गवारी अनुक्रमे ७४, ७, ७ व १२ याप्रमाणे १९८७-८८ वर्षातही होती. तसेच १९८६-८७ व १९८७-८८ वर्षातील लागवडीखालील क्षेत्रापैकी निव्वळ कसलेले क्षेत्र अनुक्रमे ९६ व ९७ टक्के व दुबार लागवडीखालील क्षेत्र ४ व ३ टक्के याप्रमाणे होते. निव्वळ कसलेल्या क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या तुलनेत १९८६-८७ व १९८७-८८ वर्षातील टक्केवारी अनुक्रमे ६६ व ६५ इतकी असून लागवडीलायक क्षेत्राच्या तुलनेत अनुक्रमे ८९ टक्के व ८८ टक्के होती. दुबार पिकाखालील क्षेत्र निव्वळ कसलेल्या क्षेत्राच्या तुलनेत १९८६-८७ वर्षात ४ टक्के व १९८७-८८ वर्षात ३ टक्के असे होते.

४.३ वहितीखालील जमिनीचे धारण व त्याचे क्षेत्र याचे वर्गीकरण :-

वहितीखालील जमीनधारकाचे गटप्रमाणे धारकांची आणि क्षेत्राची १९८०-८१ व १९८५-८६ चे कृषि गणनेनुसार टक्केवारी खालीलप्रमाणे दर्शविलेली आहे.

अ. क्र.	धारण गट [हेक्टर]	टक्केवारी			
		धुधारक [संख्या]		क्षेत्र [हेक्टर]	
		१९८०-८१	१९८५-८६	१९८०-८१	१९८५-८६
१.	२ पर्यंत	३८	४०	१३	१५
२.	२ ते ५	३८	४०	३३	३७
३.	५ ते १०	१८	१६	३३	३१
४.	१० ते २०	५	३	१८	१४
५.	२० ते ५०	१	१	३	२
६.	५० वरील	-	-	-	१

कृषि गणना १९८५-८६ मध्ये संख्याचे धारण वैयक्तिक धारणांत समाविष्ट करण्यांत आलेले आहे. त्यांतील एकूण धारणापैकी वैयक्तिक धारण व त्याचे क्षेत्रफळ अनुक्रमे ९९ टक्के आणि संयुक्त धारण व त्याचे क्षेत्रफळ अनुक्रमे १ टक्का याप्रमाणे आढळते. तसेच १९८०-८१ च्या तुलनेत १९८५-८६ वर्षात भुधारकांच्या संख्येत ३ हेक्टर पर्यंतच्या गटात ५ टक्के व २ ते ५ हेक्टर पर्यंतच्या गटात ५ टक्के वाढ झालेली आढळते. तर ५ ते १० हेक्टर पर्यंतच्या व १० ते २० हेक्टरच्या गटात अनुक्रमे ११ व ४० टक्के घट झालेली आढळते. २० ते ५० हेक्टर पर्यंतच्या गटात काहीच वाढ वा घट झालेली आढळत नाही. क्षेत्राबाबतच्या २ हेक्टर पर्यंतच्या गटात १५ टक्के आणि २ ते ५ हेक्टर पर्यंतच्या गटात १२ टक्के वाढ झालेली दिसून येते. तर बाकीच्या ५ ते १०, १० ते २० आणि २० ते ५० हेक्टर पर्यंतच्या गटात अनुक्रमे ६, २२ व ३३ टक्के घट आढळून येते. ५० व त्यावरील गटात या वेळेस वाढ झालेली आहे.

४.३ पीक ~~...~~ :-

जिल्ह्यांतील पीकाखालील एकूण क्षेत्र १९८६-८७ व १९८७-८८ वर्षात अनुक्रमे ४३१ व ४२२ हजार हेक्टर होते. त्यापैकी अन्नधान्य पीकाखालील क्षेत्र १९२ व १८३ हजार हेक्टर होते. त्या अन्नधान्य पीकाखालील क्षेत्रापैकी सर्वात जास्त क्षेत्र ज्वारी पीकाखालील म्हणजे अनुक्रमे ६१ व ६० टक्के डाळीवर्गीय पीकाखालील २४ व २४ टक्के गव्हाखालील १२ व १३ टक्के व इतर पीकाखालील क्षेत्र ३ व ३ टक्के असे होते. कापसाखालील क्षेत्र एकूण पीकाखालील क्षेत्राच्या तुलनेत १९८६-८७ व १९८७-८८ ह्या वर्षात अनुक्रमे ४६ व ४६ टक्के होते. १९८५-८६ च्या तुलनेत १९८६-८७ व १९८७-८८ वर्षातील पीकाखालील एकूण क्षेत्रात आणि निव्वळ लागवडीखालील क्षेत्रात घट आढळून येते.

४.४ मुख्य पीकाचे उत्पादन :-

सन १९८९-९० मध्ये तृणधान्याचे एकूण उत्पादन १.७५ लाख मेट्रीक टन इतके झाले. तेच १९८८-८९ या वर्षासाठी १.३२ लाख मेट्रीक टन इतके होते. त्यामुळे तृणधान्याच्या उत्पादनामध्ये ३२ टक्क्यांनी वाढ झालेली आढळून येते. तसेच १९८८-८९ च्या तुलनेत १९८९-९० या वर्षातील कडधान्याच्या उत्पादनात १६ टक्क्यांनी वाढ झालेली दिसून येते. गेल्या वर्षीच्या तुलनेत तुरीच्या उत्पादनात १९८९-९० वर्षी २० टक्क्यांनी वाढ झालेली आहे. १९८९-९० वर्षी भुईमूगाचे उत्पादन १३,३०० मेट्रीक टन इतके झाले असून यात गेल्या वर्षीच्या तुलनेत १४ टक्क्यांनी घट झालेली आढळते.

४.५ मुख्य पीकाचे दर हेक्टरी उत्पादन :-

जिल्ह्यामध्ये ज्वारी, गहू, कापूस, हरभरा, तूर, मूग, जवस, तीळ, भुईमूग, उस, हळद, मिरची इत्यादि पीके घेण्यांत येतात. त्यांत ज्वारीचे पीक हे मुख्य समजल्या जाते. १९८९-९० वर्षाकरिता ज्वारीचे दर हेक्टरी उत्पन्न १,६८४ किलोग्रॅम, तांदूळ - ८१३, गहू - १,०८८, बाजरी - ४००, हरभरा - ५७१, तूर - १,००० उडीद - ५४५, मूग - ४१५, जवस - २२४, तीळ - २४३, भुईमूग [सेंग] - ७४७, मोहरी - ५००, उस [ड्रेस्ट केनच्या स्वस्पात] ००० कापूस - १,१९९, मिरची - ५०० व हळद - १,०९५ किलो, ग्रॅम याप्रमाणे अंदाजित करण्यांत आले होते.

४. ६ अधिक उत्पादन देणा-या पीकाचे क्षेत्र :-

१९८७-८८ वर्षात जादा उत्पादन देणा-या पीकाचे क्षेत्र अन्नधान्याखाली ४३ टक्के, कापताचे ४६ टक्के व भुईमूगाखालील २ टक्के इतके आहे. भुईमूग या पीका-खालील १०० टक्के क्षेत्र जादा उत्पन्न देणा-या जातीखालील होते. एकंदरीत जिल्ह्यांत अंदाजे ९२ टक्के क्षेत्र हे जादा उत्पन्न देणा-या संकरीत जातीच्या बियाणांचा वापर केल्याने वाढविण्यांत आलेले आहे.

४. ७ फळे व भाजीपाला :-

जिल्ह्यांतील एकूण फळे व भाजीपाला या पीकाखालील १९८६-८७ चे क्षेत्र ६, ४२७ हेक्टर व १९८७-८८ वर्षाचे ७, ५१६ हेक्टर एवढे क्षेत्र असून हयाची टक्केवारी पीकाखालील एकूण क्षेत्राच्या अनुक्रमे १. ४२ व १. ७८ टक्के आढळून येते. संत्र्याचे पीक मुख्यतः कारंजा व आर्वी या तालुक्यातच घेण्यात येत असून केळीचे पीक तेलू तालुक्यात घेण्यांत येते.

४. ८ रासायनिक खताचे वाटप :-

१९८९-९० या वर्षी जिल्ह्यांत ३४, ०८८ मेट्रीक टन रासायनिक खताचे वाटप करण्यांत आले असून यांत गेल्या वर्षीच्या तुलनेत १८ टक्याने घट झालेली आढळून येते. वाटप केलेल्या एकूण खतापैकी ४३ टक्के युरीया व ५७ टक्के मिश्र खते आढळतात.

४. ९ पीक संरक्षण :-

पीकाखालील रोगांच्या प्रादुर्भाव जसजसा वाढत आहे तसतसे किटक नाशके व जंतू नाशके औषधाचा वापरही फार मोठ्या प्रमाणावर अलीकडे होत आहे. पीक संरक्षण योजनेअंतर्गत जिल्ह्यामध्ये किटक नाशके, मुश नाशके तसेच रोप संरक्षण साधन सामुग्री-साठी अल्प भु-धारक शेतक-यांना अर्थसहाय्य देण्यांत येते. संत्रा झाडावरील कोळशी रोगांच्या निर्मूलनार्थ शासनाने सर्व संत्रा बागायतदारांना ६ फवारणीसाठी ५० टक्के अनुदानावर औषधाचा पुरवठा केल्या जातो. किटक नाशके, मुशनाशके व पीक संरक्षण साधन सामुग्री खरेदीकरिता अर्थसहाय्याची योजना जिल्ह्यांतील कृषि अधिका-यांमार्फत तसेच झाडावरील कोळशी रोगाची निर्मूलन योजना फलोत्पादन उपसंचालकामार्फत कार्यान्वित केल्या जाते.

४. १० शेत माल साठवणूकीच्या व निर्यात बाजारपेठांच्या सोयी :-

जिल्ह्यांतील ब-याच तालुक्यात कृषि उत्पन्न बाजार समित्या कार्यरत असून त्या सर्व ठीकठीकानी शेतक-यांनी आणलेल्या विक्री योग्य मालाची विक्रीची व साठवणूकीची सोय उपलब्ध आहे. १९८९-९० वर्षी गहू ८७३ टन, ज्वारी १६, ०८९ , कापूस १०३२६७, तूर ९९९३, हरभरा ६५६, जवस ४११ टन कृषि मालाची विक्री कृषि उत्पन्न बाजार समितीवदारे करण्यांत आली. तसेच जिल्ह्यात महाराष्ट्र राज्य वखार मंडळाच्या ४ वखारी असून त्याची क्षमता ८००० मे. टनची आहे. शिवाय सहकार विभागाच्या ४८ वखारी असून त्याचीही २१०० मे. टन कृषि माल साठविण्याची क्षमता आहे.

४.११ जमीन सुधारणा :-

जिल्ह्यांती विभागीय मृद सुधारणा अधिकारी याचे मार्फत मृदसुधारणा, वांधा घालणे व उताशावर समतल घालणे इत्यादि उपयाव्दारे जमीनीचा विकास केल्या जातो. याशिवाय महसूल विभागामार्फत अतिरिक्त जमीनी दिलेल्या अभिहंस्तांकिताना जमीन विकासाकरिता अर्थासहाय्य देण्यात येते. तसेच विशेषा घटक योजनेअंतर्गत जिल्हा कृषी विकास अधिका-यामार्फत निवडक अनुसूचीत जातीच्या शेतक-यांना जमीन सुधारण्याकरिता अर्थासहाय्य देण्यात येते. ओलीताच्या सोयीची उपलब्धाता वाढविण्याकरिता अल्पभूधारक विहीरी वांधण्याकरिता जिल्ह्यातील भूविकास अधिकार्यामार्फत व राश्ट्रियकृत कॅम्पार्फत कजचि वाटप करण्यात येते.

४.१२. इतर विकास कार्यक्रम :-

शेती विकासाच्या दृष्टिने जिल्हा वार्षिक योजनेअंतर्गत पुढील निरनिराडे कार्यक्रम राबविल्या जातात. [१] फलोत्पादन कार्यक्रमांतर्गत फलोत्पादन विभागातर्फे फळवाग लागवडीसाठी इच्छुक अल्पभूधारक शेतकरी ज्याच्याजवळ ओलीताची सोय आहे व जे फळवाग लावू इच्छितात अशा शेतक-यांना सुधारीत जातीच्या कलमाचा पुरवठा करून भूविकास आणि जिल्ह्यातील राश्ट्रियकृत वकैतर्फे कर्जस्वी अर्थासहाय्याची सोय उपलब्धा करून देण्यात येते. वकैनी वाटप केलेल्या कजावर ३३ $\frac{१}{३}$ टक्के सरासरी अनुदान देऊन शेतक-यांच्या कजाचा बोझा काढी प्रमाणात हलका करण्यास मदत करते. [२] कोरडवाहू शेती विकासाच्या दृष्टिने शासनाने प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये कृषी पंढरी योजना सुरु केली आहे. जिल्ह्यातील प्रत्येक तहसिलीमधून कृषी पंढरी योजनेअंतर्गत जास्तीत जास्त कोरडवाहू शेती असेल अशा एका गावाची निवड करून त्या गावातील सर्व अल्प व अत्यल्प भूधारकांना शेती विकासाचे दृष्टिने जे जे कार्यक्रम राबविल्या जातात त्याचा लाभ त्यांना देण्यात येतो. [३] एकात्मिक ग्रामीण विकास योजनेअंतर्गत जिल्ह्यातील अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना नवीन विहीर वांधण्यासाठी व जुन्या विहीरीची दुरुस्ती करण्यासाठी विजेवरील पंप संघ विकत घेण्याकरिता वैलगाडी व वैलजोडी विकत घेण्यासाठी राश्ट्रियकृत व इतर वकैकडून कर्ज मिळवून देऊन त्यावर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत कमीतकमी २५ ते ३३ टक्के सूट देण्यात येते. [४] अल्पभूधारकांना रासायनिक खाताच्या वाढीव किंमतीवर सूट देण्यात येते. [५] किटक नाशके व सुशक नाशके यांसाठी अर्थासहाय्य देण्यात येते. [६] सधान तेलविया विकास कार्यक्रम [७] कडधान्याच्या पिकाकरीता सधान उत्पादन कार्यक्रम . याशिवाय , जिल्हा परिषादेच्या वाढीव उपकरातील उत्पन्नामधून कृषी विकासावर खर्च करण्यात येत असतो. जसे उन्हाळी भुईशुगासाठी अनुदान देणे वगैरे .

५ जलसिंचन

५.१ जलसिंचनाची साधने

जिल्ह्याचा कृषी उत्कर्ष साधण्यासाठी व सर्वसाधारण आर्थिक सुस्थातीसाठी सिंचन क्षमता वाढविणे हे एक अत्यंत महत्त्वाची बाब झालेली आहे. विहीरी, लहान पाटवंधारे, मध्यम प्रकल्प , उपसा सिंचन योजनाव्दारे तसेच नदी-नाल्यावर पंप वसवून सिंचन केल्या जाते. जिल्ह्यामध्ये साखार कारखान्याची उपभारणी झाल्यामुळे व त्या कारखान्यास उस आवश्यक असल्यामुळे त्यांच्या लागवडीची क्षमता वाढविणे आवश्यक झाले आहे. त्यादृष्टिने शासकिय

स्तरावरून व वैयक्तिक स्तरावरून जोमाने प्रयत्न सुरु आहेत. पुढील नजिदच्या काळात आजच्या तुलनेत जिल्ह्याच्या सिंचन क्षमतेत वराच बदल झालेला आढळून येईल.

५.२ निर्रितीराव्या पीकाखालील ओलिताचे क्षेत्र :-

१९८७-८८ वर्षी ओलिताच्या एकूण क्षेत्रापैकी तृण धान्याखाली ५९ टक्के, कडधान्ये २ टक्के, उसाखाली ५ टक्के, भिरची, हळद व मसाल्याचे पदार्थ याखाली ४ टक्के, फळे व भाजीपाला याखाली २१ टक्के, कापसाखाली ६ टक्के व गळीताची पीकाखाली ३ टक्के इतके हेक्टर सिंचन करण्यांत आले.

५.३ सिंचन क्षमता :-

जिल्ह्यांत १९८७-८८ वर्षातील ओलिताखालील निव्वळ क्षेत्र १७८४६ हेक्टर असून त्यापैकी विहीरीव्दारे भिजगारे १४७९० हेक्टर आणि कालवे व इतर साधनाव्दारे भिजगारे ३०५६ हेक्टर क्षेत्र आहे. टक्केकरित सांगाव्याचे झाल्यास विहीरीव्दारे ८३ टक्के आणि कालवे व इतर साधनाव्दारे १७ टक्के सिंचन करण्यांत आले.

५.४ सिंचन प्रकल्प :-

जिल्ह्यामध्ये दोर, धाम, पंचधारा, डोंगरगांव व पोथरा या प्रकल्पाची कामे [पोथरा प्रकल्पाचे काम जरी पूर्ण झाले नसले तरी ओलित सुरु आहे] पूर्ण झालेले असून त्याव्दारे सन १९८९-९० मध्ये ५३९४ हेक्टर जमीनीला सिंचनाची सोय उपलब्ध करून देण्यांत आली. भविष्यात या जिल्ह्यांत मोठ्या प्रकल्पाव्दारे म्हणजे अप्पर वर्धा प्रकल्प - १६५०० हेक्टर, लोअर वर्धा प्रकल्प - ४४१५० हेक्टर व लोअर वना प्रकल्प - १४०२४ हेक्टर क्षेत्रात सिंचनाचा फायदा होणार आहे.

वरील तिनही प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर ह्या जिल्ह्याची जवळ जवळ ७५ हजार हेक्टर जमीन जास्तीच्या ओलितीखाली येवून शेती विकासाच्या दृष्टीने निश्चितच लाभदायक ठरेल.

६. पशुसंवर्धन व पशुवैद्यकीय सेवा

६.१ पशुधन :-

ह्या जिल्ह्यामध्ये १९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे पशुधनाची संख्या ६, ६६, १७६ इतकी आहे. हीच पशुधनाची संख्या १९८२ मध्ये ५, २६, ७५७ इतकी होती. १९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे गार्ड-चैल ६३ टक्के, म्हशी-रेडे ७ टक्के, भेंदपा-वकरे २८ टक्के व इतर पशुधन २ टक्के आढळून येते. १९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर चौरस कि.मी.मागे पशुधनाची घनता १०६ इतकी आढळून येते. १९८२ ते १९८७ या पाच वर्षांच्या काळात पशुधनाची संख्या जवळ जवळ ११ टक्यांनी वाढली आहे. तसेच कुक्कूटांच्या संख्येत १९८७ मध्ये १९८२ च्या तुलनेत अंदाजे ६ टक्याने वाढ झालेली आढळते.

६.२ पशुधन व दुग्ध-उत्पादन :-

वर्धा जिल्हा हा "गोळाऊ" गुरांचे माहेर घर आहे. विशेष करून आर्वी, कारंजा व आष्टी तालुक्यात गोपालन प्रामुख्याने केल्या जाते. म्हशीच्या वावतीत बहुसंख्य म्हशी ह्या स्थानिक जातींच्या असून त्या "नागपूरी" किंवा "स्लीचपूरी" म्हणून ओळखल्या जातात. "मुरा" व "सुती" जातीच्या म्हशीसुद्धा काही प्रमाणात ह्या जिल्ह्यांत आढळतात. सन १९८९-९० मध्ये जिल्ह्यात दुध योजनेमार्फत १२, ६०४ हजार लिटर दुध ५३६.३६ लाख सभ्राला खरेदी करण्यांत आले.

६.३ पशुवैद्यकीय सेवा :-

वर्धा जिल्ह्यामध्ये १ पशु वैद्यकीय तंत्र चिकित्सालय, २० पशुवैद्यकीय दवाखाने, ३३ प्रथमोपचार केंद्रे, ६९ कृत्रिम रेतन केंद्रे आहेत. शिवाय ह्या जिल्ह्यात विस्तार कार्य व प्रात्यक्षिकाकरीता १ फिरती पशुवैद्यकीय पथक आहे. इस्पितळे दवाखाने व मदत केंद्रांमध्ये उपचार केलेल्या पशुंची संख्या २, १, ०३३ रवढी आहे. कृत्रिम रेतन केंद्रांमध्ये एकूण १७, १११ इतक्या जनावरांवर कृत्रिम गर्भधारणा करण्यांत आली.

६.४ पशुधन विकासाचे कार्यक्रम :-

पशुधन विकासाच्या कार्यक्रमाखाली जिल्हा योजनेअंतर्गत पुढील कार्यक्रम प्रामुख्याने रावविले जातात. [१] तोंड व पायखुरी रोगाचे नियंत्रण, [२] वैरण प्रकृतीसह आयोजित करणे, [३] विशेष पशु सुधार प्रकल्प, [४] संकरीत कालवडी जोपासणेसाठी अर्थसहाय्य, [५] कावड्याच्या पिल्याचे वाटप करणे, [६] गोकुळ ग्राम योजना, [७] दुर्बल घटकांना दुभत्या जनावरांचा पुरवठा इत्यादि.

७. मत्स्यव्यवसाय

७.१ मत्स्योत्पादन :-

वर्धा जिल्ह्यामध्ये एकूण ३, ३०० हेक्टर क्षेत्र मत्स्योत्पादनासाठी अनुकूल आहे. याशिवाय ४६० कि.मी. नदीचे पात्रदेखील मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त आहे. सन १९८९-९० मध्ये ८५.८ लाख सभ्र मुल्याचे ८५८ मे.टन भुजल मत्स्योत्पादन करण्यांत आले. केळझर येथे मत्स्यवीज उत्पादन केंद्रे स्थापन करण्यांत आली असून त्यापासून तलावात साठविण्यासाठी मत्स्यवीज पुरविण्यांत येते.

७.२ मत्स्योत्पादन विकासाचे कार्यक्रम :-

जिल्ह्यामध्ये मत्स्यव्यवसायाचा विकास करण्याकरीता जिल्हा योजनेअंतर्गत निरनिराळे कार्यक्रम रावविले जातात. उदा० मच्छीमार साधनाच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांना भाग-भांडवल, मच्छीमारांना विमा उतरविण्यासाठी अनुदान इत्यादि.

८. विद्युत

८.१ विद्युतीकरण :-

जिल्ह्यामध्ये १९८१ चे गणनेनुसार एकूण १, ३७१ गावे व ६ शहरे आहेत. पैकी ३१ मार्च १९९० पर्यंत १२३६ गावांचे व ६ शहरांचे विद्युतीकरण पूर्ण करण्यांत आले.

म्हणजेच जिल्ह्यामध्ये १० टक्के विद्युतीकरण झालेले आहे.

८.२ विज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप :-

जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च, १९९० पर्यंत महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळामार्फत ३०, ६११ शेतीच्या पंपाना वीज पुरवठा करण्यांत आला.

८.३ विद्युत वापर :-

सन १९८९-९० मध्ये १, ३८, ५६३ हजार किलो वॅट तास विद्युत वापर करण्यांत आला. पैकी २९ टक्के घरगुती कामासाठी, ६ टक्के कारखाने कामासाठी व लघू शक्तीसाठी, ५२ टक्के औद्योगिक उत्पादनाकरीता, २ टक्के सार्वजनिक दिवावतीकरीता ९ टक्के शेतीकरीता व २ टक्के इतर वाबीसाठी वापर करण्यांत आल्याचे आढळते. तसेच जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च, १९९० अखेर पर्यंत १, ३३, १०९ विद्युत कनेक्शन दिल्या गेलेले आहेत. यावरून १९८८-८९ च्या तुलनेत १९८९-९० यावर्षी ११ टक्के विजेच्या वापरात वाढ झालेली आहे. तसेच विजेच्या संवंधाने संख्येतही ११, ३६२ ने म्हणजेच ९ टक्क्याने वाढ झालेली दिसून येते.

९. खाणकाम व उद्योग

९.१ खनिज उत्पादन :-

जिल्ह्यामध्ये मुख्य खनिजे आढळून येत नाहीत. तरी पण माती, मुळम, गिट्टी इत्यादीपासून अल्पशः प्रमाणात महसूल प्राप्त होतो.

९.२ उद्योग आणि कारखाने :-

जिल्ह्यामध्ये १९८९ वर्षात नोंदणीकृत झालेल्या कारखान्यांची संख्या १३६ होती. पैकी १३१ कारखाने चालू स्थितीमध्ये असून त्यांत ९, ३०५ कामगारांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यांत आला.

९.३ औद्योगिक वसाहत :-

जिल्ह्यामध्ये औद्योगिक विकासाकरीता महाराष्ट्र औद्योगिक महामंडळामार्फत वर्धेपासून ६ कि.मी. अंतरावर ३१२.१९ हेक्टर जमीनीवर १ औद्योगिक वसाहत स्थापन करण्यांत आलेली आहे. त्यातील २०४ भुखंडापैकी १५० भुखंडाचे निरनिराळे उद्योग स्थापन करण्याकरीता वाटप करण्यांत आले असून पाणी व विजेची सोय उपलब्ध करून देण्यांत आलेली आहे. ३१ मार्च १९९० पर्यंत या औद्योगिक वसाहतीमध्ये एकूण ५९ कारखाने जिल्ह्यांत कार्यरत आहेत.

१०. वाहतूक व दळणवळण

१०.१ लोहमार्ग :-

वर्धा जिल्ह्यांत ३१ मार्च १९९० अखेर पर्यंत एकेरी लांबीचे रुंद लोहमार्ग ६३ कि.मी., दुहेरी लांबीचे रुंद लोहमार्ग २२२ कि.मी., तिहेरी व अधिक लांबीचे रुंद लोहमार्ग ६३ कि.मी. आणि अरुंद लोहमार्ग ३७ कि.मी. असे एकूण ३८५ कि.मी. लांबीचे लोहमार्ग आहेत. वर्धा हे शहर दिल्ली-मद्रास व हावडा-मुंबई मार्गाने जोडलेले महत्त्वाचे शहर आहे.

१०.२ रस्त्यांची लांबी :-

वर्धा जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९० अखेरपर्यंत ग्रामीण भागात २५७४ कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांचे काम व नगरपरिषद हद्दीतील भागात २४६ कि.मी. रस्त्यांचे काम पूर्ण करण्यांत आले. यापैकी ग्रामीण भागात ६५७ कि.मी. व नागरी भागात ६९ कि.मी. लांबीच्या रस्त्यांच्या डांबरीकरणे काम पूर्ण करण्यांत आले. शिवाय नागरी भागात जवळ जवळ ७ कि.मी. लांबीचे सिमेंट कॉन्क्रीटची रस्ते आहेत. १९८८-८९ च्या तुलनेत १९८९-९० या वर्षात ग्रामीण व नागरी रस्त्यांच्या कामात अनुक्रमे ९ व १२ टक्के वाढ झालेली दिसून येते.

१०.३ नोंदणी करण्यांत आलेली वाहने :-

जिल्ह्यामध्ये निरनिराळ्या प्रकारच्या नोंदणी झालेल्या मोटार वाहनांची संख्या मार्च १९९० अखेरपर्यंत १८९६९ रवढी आहे. त्यांत ८२ टक्के मोटार सायकली व स्कूटर्स, ८ टक्के मोटारी व जीपस व ४ टक्के माल मोटारी व ६ टक्के इतर वाहने आहेत. ह्यात मागील १९८८-८९ वर्षीच्या तुलनेत १० टक्के वाढ झालेली आढळते.

१०.४ टपाल व तार कार्यालये :-

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९० अखेरपर्यंत १८१ टपाल कार्यालये, १११ तार कार्यालये व ६० तार केंद्रे आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे २० टपाल कार्यालये व ६ तार केंद्रे पडतात. तसेच जिल्ह्यातील १७१ गावांना पोस्टाची सोय उपलब्ध असून ३१२४ इतक्या मुळ दूरध्वनीची सोयही उपलब्ध आहे. मागील १९८८-८९ वर्षीच्या तुलनेत यातील आकडेवारी अनुक्रमे ६ व २८ टक्के वाढ झालेली आढळते.

११. कामगार व रोजगार

११.१ रोजगार :-

जिल्ह्यामध्ये मार्च १९९० अखेर निरनिराळ्या उद्योगामधील एकूण रोजगार ४०८९६ असून त्यांत १२१९८ खाजगी, १७११५ निमशासकीय व ११५८३ शासकीय आहेत. म्हणजेच सार्वजनिक क्षेत्रामध्ये ७० टक्के व खाजगी क्षेत्रामध्ये ३० टक्के कामगार आहेत.

११.२ रोजगार विनिमय केंद्र :-

रोजगार विनिमय केंद्रातील आकडेवारीवरून दिसून येईल की १९८९ मध्ये ११८७८ उमेदवारांनी काम मिळविण्याकरीता नाट नोंदविलेली आहेत. त्यापैकी फक्त १९३ [१.६२ टक्के] लोकांना काम मिळाल्याचे दिसून येते. त्यांत ३३ टक्के अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांचा समावेश आहे. मागील वर्षीच्या तुलनेत १९८९ वर्षात नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांच्या टक्केवारीत घट झालेली दिसून येते.

११.३ मजुरीचे दर :-

सन १९८८ या वर्षीमध्ये कुशल कारागीर उदा० सुतार, लोहार, चांभार यांचे सरासरी मजुरीचे दर ३५.०० रु. व अकुशल कामगार उदा० शेत मजूर, इतर मजूर व गुराखी यांना देण्यांत आलेले सरासरी मजुरीचे दर १७.५० रु. इतके होते.

१९८९ वर्षात अन्न कुशल व अकुशल कारणांंच्या मजुरीच्या दरात काहीच वाढ झालेली नाही.

१२. सहकार

१२.१ सहकारी संस्था :-

वर्धा जिल्ह्यांत एकूण सहकारी संस्थांची संख्या जून १९९० अखेर १२३९ स्वदेी असून एकूण सभासद संख्या २४२,१९९ स्वदेी आहे. त्यापैकी सहकारी पत संस्था ४०४ म्हणजेच एकूण सहकारी संस्थांच्या ३३ टक्के आहे. दिगर शेती संस्थांची ९२ स्वदेी आहे. उत्पादन संस्थामध्ये दुग्ध व्यवसाय संस्था सर्वात जास्त म्हणजे २६८ स्वदेी आहेत. सामाजिक संस्थामध्ये सर्वात जास्त गृह निर्माण संस्था १७५ आहेत.

सर्व संस्थांच्या सभासदांमध्ये प्राथमिक कृषि पतसंस्थांच्या सभासदांची संख्या सर्वात जास्त असून ती १२१११० इतकी आहे.

प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थामार्फत १९८९-९० मध्ये ७६९ लाख रु.चे कर्ज वाटप शेतकरी सभासदांना करण्यांत आले. त्यापैकी कर्जाची थकवाकी ८१९ लाख रु.आहे.

जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकामार्फत सन १९८९-९० मध्ये शेतीच्या कामासाठी ५५.०० लाख रु.चे कर्ज वाटप केले. मध्यम मुदतीच्या कर्जाचे वाटप ५४.१९ लाख रुपये करण्यांत आले. पैकी थकीत कर्ज अल्प मुदतीचे १००३.९३ लाख रुपये व मध्यम मुदतीचे १५५.२५ लाख रुपये स्वदेी आहे. तसेच राज्य भुविकास बँकेमार्फत १९८९-९० मध्ये दिर्घ मुदतीच्या कर्जाचे वाटप ३६.१८ लाख रुपये करण्यांत आले. पैकी ३२५.१४ लाख रुपये कर्ज थकीत आहे.

१३. अधिकोष

१३.१ वर्धा जिल्ह्यामध्ये १९८९ अखेर वर्गीकृत बँकांच्या कार्यालयांची संख्या ७२ व सहकारी बँकांची संख्या ६२ इतकी आहे. त्यापैकी ४९ टक्के नागरी भागात व ५१ टक्के शाखा ह्या ग्रामीण भागात आहेत.

घावसून असे निदर्शनास येते की, दर अधिकोषाद्वारे ६२१५ लोकसंख्येत सेवा उपलब्ध करून देण्यांत आली. तसेच दर लाख लोकसंख्येमागे १४ बँक कार्यालये येतात.

१४. वाजारभाव

१४.१ घाऊक वाजारभाव :-

अन्नधान्यामध्ये गव्हाच्या वाजारभावात सन १९८८ च्या तुलनेत १९८९ या वर्षामध्ये फारसा चढ उतार आढळलेला नाही. मात्र तूर, भुईमूग, मूग, चना, वाजरी इत्यादि वस्तूंच्या वावतीत मात्र किमतीमध्ये लक्षणीय वाढ झालेली दिसते.

अन्नधान्यामधील ज्वारी व वाजरी यांचे सरासरी घाऊक वाजारभाव सन १९८८ मध्ये अनुक्रमे २२२ व १८७ रु.प्रती क्विंटल असे होते, तर सन १९८९ मध्ये सरासरी घाऊक वाजारभाव अनुक्रमे रु. २३२ व २०१ रु. प्रती क्विंटल असे आहेत.

तत्पुढील विद्वल धान्यामध्ये सन १९८८ या वर्षात तूर, मूग, चना यांचे दर क्विंटलचे भाव अनुक्रमे रु. ६३८, रु. ६७४ व ६१६ रु. असे होते. त्याच वस्तुंचे भाव मात्र १९८९ मध्ये अनुक्रमे रु. ७३८, रु. ७११ व रु. ६४८ असे आढळून आले.

तेल विवाचे वावतीत सुधदा गुडसुंग, तीळ व जवस यांच्या भावामध्ये सन १९८८ च्या तुलनेत वरीच वाढ झालेली आढळून येते. सफंदरीत सन १९८९ या वर्षामध्ये अन्नधान्ये, विद्वल धान्ये व तेलविवाचे वावतीत १९८८ च्या तुलनेत भावपातळी ही वाढतच गेलेली दिसते.

१४.३ किरकोळ वाजारभाव

सन १९८९ मध्ये काही महत्वांच्या जीवनावश्यक वस्तूंचे सरासरी किरकोळ वाजारभाव दर किलोमागे खालीलप्रमाणे आहेत. तांदूळ [मध्यम] ५.०६ रु., गहू ३.४३ रु., ज्वारी १.४५ रु., चनाडाळ ९.८० रु., तूरडाळ ९.७१ रु., फळीतेल २४.४२ रु., गुळ ८.५६ रु., साखर ८.५० रु., म्हागीचे दूध प्रति लिटर ६.०० रु., वोकडाचे मात ३२.०० रु., वनस्पती तूप २८.५१ रु., अंडी प्रति डझन ८.२६ रु., हळद २२.२९ रु., मिरची २३.२५ रु., बटाटे ३.०५ रु., कांदे २.३३ रु., चहा ४६.६८ रु., जलावू लाकूड प्रति मण २३.७९ रु., तदुध्याचे कापड [प्रती मिटर] २६.५० रु., कपडे धुण्याची सावण [प्रती वार] ८.०४ रु., आंघोळीचा सावण ४.२५ रु. व सुपारी २४.८० रु.

१४.३ ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

मायाभूत वर्ष १९८२ वसोवर १०० धरून १९८९-९० मध्ये नागपूर केंद्राकरिता सर्वसाधारण निर्देशांक १७५ होता. आधारभूत वर्षात ऑक्टोबर १९८८ पासून बदल झाल्यामुळे १९८८-८९ वर्षाची सरासरी देण्यात आलेली नाही.

१५. कमजोर घाटकाचे कल्याण

१५.१ महाराष्ट्र शासनाच्या विविध उपक्रमांद्वारे कमजोर घाटकांच्या कल्याणाकरिता निरनिराळ्या योजना अंमलास्तरीवर राबविण्यात येतात. उदा० ग्रामीण भागातील भूमीहिन गजुरांना जमा देणे, झोपडवा बांधणे शोतीच्या विकासासाठी, विहीरी बांधण्याकरिता व पंपसंच वसविण्याकरिता कर्जे स्माने पैसा उपलब्ध करून देणे व त्या कर्जावर अनुदान देणे, तसेच मागासवर्गीयांचे कल्याणाकरिता मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क देणे.

माध्यमिक शाळेत शिक्षणाच्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या देणे, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थोतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या देणे, माध्यमिक शालान्त परीक्षो-त्तर शिष्यवृत्त्या देणे, आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती, आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना माध्यमिक परीक्षो-त्तर स्तरावर गुणाव-ता शिष्यवृत्त्या देणे. याशिवाय समाजकल्याण विभागाभाषत वरेचा इतरही कार्यक्रम राबविले जातात.

१५.२ विशेष घटक योजना

माननीय पंतप्रधानांच्या २० सुट्टी कार्यक्रमांतर्गत भाव ७ मध्ये विशेष घटक योजना राबविण्याकरीता आली असून महाराष्ट्र शासनाच्या दिनांक १८-६-८२ च्या निर्णयान्वये ही योजना सुरू करण्यांत आली.

या योजनेअंतर्गत प्रत्येक पंचायत समितीमधून ७० या प्रमाणे एकूण जिल्ह्यातून ५६० अनुसूचित जाती व नववृद्ध शेतकऱ्यांची निवड करण्यात आली. ज्या अनुसूचित व नववृद्ध कुंटूबाजवळ ६ हेक्टर पर्यंत जमीन असेल आणि ज्या कुंटूबाचे शोतीव्यतीरिक्त वार्षिक उत्पन्न ३६०० रु. असेल अशाच कुंटूबाला ही योजना लागू आहे. अशा प्रत्येक कुंटूबाकरिता १६५० रु. चे अनुदान ३ ते ४ वर्षांमध्ये जमीन सुधारणा, सुधारित औजारे, वैलजोडी व वैलगाडी, निवीडटा तंच पुरवठा व लघु सिंचन या वाक्यावर खर्च करण्याकरिता देण्यात येतात. १९८९-९० मध्ये या योजनेवर ८०.५४ लाख रुपये इतका खर्च झाला.

१७.३ एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम.

जिल्ह्यातील दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुंटूबांना आर्थिक सहाय्य देवून त्यांचे राहणीमान उंचावण्याकरिता एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम राबविण्याचे केंद्र शासनाच्या धोरणानुसार २० कलमी कार्यक्रमातील तीस-या कलमान्वये महाराष्ट्र शासनाने ठरविले आहे. वधार्ति जिल्ह्यात दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुंटूबाची गणना मार्च, १९८२ ते जून १९८२ या काळात घेण्यात आली. जिल्ह्यामध्ये एकूण ५३,७५८ कुंटूबे दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगतात असे निदर्शनास आले. याचाच अर्ध म्हणजे जिल्ह्यांत एकूण ४२ टक्के कुंटूबे ही दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगत आहेत. ह्या योजनेअंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील कुंटूबांना राष्ट्रियकृत व इतर वँकाकडून कर्ज स्थाने भदत मिळवून देवून त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्यास हातभार लावणे हा आहे. हा कार्यक्रम राबविण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने जिल्हा पातळीवर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेची निर्मिती केलेली आहे. या कार्यक्रमाअंतर्गत १९८९-९० मध्ये ११२.२५ लाख रु. खर्च करण्यात आला.

१७.४ संजय गांधी स्वावलंबन योजना

जिल्ह्यातील वेकारांना त्यांचा स्वतंत्र व्यवसाय सुरू करण्याकरिता या योजने अंतर्गत महसूल विभागामार्फत रु. २५०० पर्यंतच्या कर्जाचे वाटप करण्यात येते. यासाठी प्रत्येक तालुक्यांत स्वतंत्र समिती स्थापना करण्यांत आलेली आहे.

१८. इतर

१८.१ जिल्हा परीषद, नगरपरिषद व ग्रामपंचायत यांचे उत्पन्न व खर्च.

अ] जिल्हा परीषद :- सन १९८९-९० मध्ये जिल्हा परीषदेचे एकूण उत्पन्न २०५०.५६ लाख रुपये व खर्च २०५९.२९ लाख रु. म्हणजेच उत्पन्नाचा १००.०० टक्के खर्च झालेला आढळतो.

ब] नगरपरिषद :- वधार्ति जिल्ह्यात एकूण ६ नगरपरिषदा आहेत. नगरपरिषदेची उत्पन्नाची साधणे म्हणजेच जकात कर, घारे व जमीन या वरील कर, नगरपालिकेचा मालम-तेपासून मिळालेले उत्पन्न व इतर उत्पन्न ही होय. सन १९८९-९० मध्ये नगरपरिषदाचे एकूण उत्पन्न ९००.९७ लाख रु. व खर्च ८७५.८० लाख रु. म्हणजेच उत्पन्नाच्या ९७.२० टक्के खर्च करण्यांत आलेला आढळतो.

क] ग्रामपंचायत :- वधाई जिल्ह्यात एकूण ५०३ ग्रामपंचायती कार्यरत आहेत. त्या सर्वांचा एकत्रित विचार केला असता सन १९८९-९० ह्या वर्षामध्ये एकूण उत्पन्न ९६.०८ लाखा रु. व खर्च ९६.२० लाखा रु. इतका झालेला आढळतो.

१८.२ जिल्ह्यात प्रत्यक्षा जमा झालेला महसूल

महसूल विभागामार्फत जमीन महसूल गोळा करण्यात येतो. सन १९८९-९० मध्ये जमीन महसूल ११.३५ लाखा रु. जमा करण्यात आला. वसुलीपात्र रकमेच्या ८३.८२ टक्के वसुली झाली. करमणूक करापासून सन १९८९-९० मध्ये एकूण उत्पन्न ५०.१८ लाखा रु. झाले.

याशिवाय जिल्ह्याला मिळालेले इतर कर, विक्री कर, वाहन कर, नोंदणी फी, आयकरातील जिल्ह्याला मिळालेला वाटा तसेच विधूत व सिंचन यापासून मिळालेले उत्पन्न ही होत.

१८.३ गृह निर्माण योजना

जिल्ह्यातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घाटकासाठी " गृहनिर्माण योजना " नागपूर गृहनिर्माण विकास मंडळामार्फत राबविण्यात येते.

१८.४ वृत्तपत्रे व नियतकालीके

वधाई जिल्ह्यात ५ मराठी दैनिके, ३३ मराठी साप्ताहिके, ३ मराठी पाक्षिके व एकूण ४ मराठी व हिंदी मासिके प्रकाशित करण्यात आलीत. जिल्ह्यात १९८९-९० वर्षात एकूण ७२ मुद्रणालये आहेत.

१८.५ वाचनालये

वधाई जिल्ह्यामध्ये जिल्हा मुख्यालयात शासकीय ग्रंथालयाची सोय उपलब्ध आहे. याशिवाय जिल्ह्यात निरनिराळ्या संस्थेकडून वाचनालये चालविण्यात येतात. यात " गांधी अध्ययन केंद्र " ह्या महत्वाच्या वाचनालयाचा प्रामुख्याने उल्लेख करावा लागेल.

१८.६ पोलीस व गुन्हे

वधाई जिल्ह्यामध्ये अंतर्गत सुरक्षिततेच्या दृष्टिने १६ पोलीस ठाणे ५ ऑऊट पोस्ट व ४ सबपोस्ट आहेत. सन १९८९ मध्ये १०५७४ गुन्हे नोंदविण्यात आली, त्यापैकी सर्वात जास्त स्थानीक कायद्याखालील दखलपात्र गुन्हे आहेत.

१८.७ करमणूक व प्रेक्षणीय स्थळे

ह्या जिल्ह्यामध्ये १० कायम स्वस्माची चित्रापटगृहे व ५ फिरती चित्रगृहे आहेत. दर लाख लोकसंख्येमागे साधारणतः २ चित्रापटगृहे पडतात. वधाई जिल्ह्यामध्ये प्रेक्षणीय स्थळे जरी नसली तरीपण, दर्शनीय स्थळांमध्ये सेवाग्राम व पवनार यांचा उल्लेख करावा लागेल. सेवाग्राम " वापूकुटी " म्हणजे महात्मा गांधी यांचे वास्तव्यस्थळे ठिकाण व पवनार येथे भुदान नेते " विनोबाजी भांगरे " यांचे आश्रम आहेत.

... १७ ...

१८.८ रोजगार हमी योजना .

राज्य शासनाव्दारे रोजगार हमी योजना ही अत्यन्त महत्वाची अशी योजना रावविण्यात येते . या योजनेनुसार दिनांक २० डिसेंबर , १९७४ रोजी विधीमंडळाच्या दोन्ही सभागृहात मंजूर केलेल्या प्रस्तावातील तरतूदींना अनुसृत अतलेल्या अशा विधीष्ट अटीवर ग्रामीण अकुशल कामगारांना रोजगार हमीची तरतूद केलेली आहे . अशा कामगार हमी योजनेला महाराष्ट्र शासन सर्वात जास्त महत्त्व देते . रोजगार हमी योजनेअंतर्गत वर्धा जिल्ह्यामध्ये सन १९८९-९० साली २३३.५४ लाख खर्च करण्यात आला .

*****

भाग - २

तक्ते

१९८९ - ९०

अनुक्रमिका [भाग २]

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक सभालोचन १९८९-९० या वर्षाकरिता.

अ.क्र.	क्रमांक	तक्त्यांचा विषय	पृष्ठ
१.	१.१	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्राफळ घारे व लोकसंख्या	१
२.	१.२	१९५१ ते १९८१ पर्यन्त लोकसंख्येमधील दशावार्षिक फरक	३
३.	१.३	१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण.	४
४.	१.४	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार वर्गीकरण .	६
५.	१.५	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या.	७
६.	१.६	लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार [ब] धर्मानुसार वर्गीकरण .	११
७.	१.७	१९८१ जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नवबोधकरिता आकडेवारी.	१२
८.	१.८	भिंती/छपरे यासाठी वापरलेल्या साधनसामुग्रीनुसार घरांचे वर्गीकरण. [जनगणना १९८१]	१४
९.	१.९	आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील क्षेत्रातील कुटुंबांचे वर्गीकरण १९८१ च्या जनगणनेनुसार.	१६
१०.	१.१०	अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार .	१८
११.	१.११	जनगणना घारे आणि त्यांचा वापर , १९८१ च्या जनगणनेनुसार .	१९

२. हवामान

१२.	२.१	निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य [१९८९]	२०
१३.	२.२	निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान[१९८९]	२२

३. कृषि.

१४.	३.१	जमीनीचा वापर सन १९८४-८५ , १९८६-८७ व १९८७-८८ या वर्षाकरिता	२३
१५.	३.२	तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्रा १९८४-८५ , १९८५-८६ व १९८७-८८ या वर्षाकरिता.	२७
१६.	३.३	मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन १९८९-९०.	३७

१	२	३	४
१७.	३.४	विविधा सांधानानी ओलीताखाली असलेले तालुकावार क्षेत्रा [१९८४-८५ , १९८६-८७ व १९८७-८८].	३८
१८.	३.५	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे तालुकावार क्षेत्रा १९८४-८५ , १९८६-८७ व १९८७-८८ या वर्षाकरिता	३९
१९.	३.६[अ]	तालुकावार सिंचन विहीरी इतर विहीरी [१९८४-८५ १९८६-८७ व १९८७-८८]	४३
२०.	३.६[ब]	कुपनलीका हातपंप आणि विद्युत पंप वर्ग १९८९-९० करिता.	४५
२१.	३.७	विहरीखोरीज लघुपाटबंधा-यांची कामे १९८९-९० या वर्षाकरिता.	४६
२२.	३.८	मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प [३० जून, १९९० रोजीचे]	४७
२३.	३.९	जिल्ह्यातील वहीत धारणा जमीनीची संख्या व त्याचे क्षेत्राफळ ओलीताखालील असलेल्या वहीतधारणा जमीन.ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्रा व वहीताच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्राफळ श्रेणीनुसार वहीतधारणा जमीनीची संख्या[कृषी गणना १९८५-८६]	४९
२४.	३.१०	जिल्ह्यातील कृषी विषयक अबजारे [पशुगणना १९८७ नुसार]	५१
२५.	३.११	दुष्काळ टंचाई, टंचाई सहाय्य परिस्थितीची माहिती १९८९-९० करिता.	५२
२६.	३.१२	जिल्ह्यातील टंचाईच्या पूर्व इतिहासानुसार कठिण व इतर टंचाईग्रस्त भाग ठरविण्याबाबत माहिती १९८९-९० करिता.	५४

५. पशुसंवर्धन

२७.	४.१	तालुकावार पशुधन [१९८७ च्या पशुगणनेप्रमाणे]	५५
२८.	४.२	जिल्ह्यातील पशुवैद्यकीय संस्थांची तालुकावार संख्या १९८९-९०.	६०
२९.	४.३[अ]	रोंगाच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्युची संख्या १९८९-९०	६२
३०.	४.३	विविधा पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९८२-९०	६३
३१.	४.४	जिल्ह्यातील मान्यताप्राप्त पशुवधगृहे आणि प्रत्येक पशुवध-गृहात क-तल जेव्हा पशुची संख्या १९८९-९०	६४
३२.	४.५	जिल्ह्यातील दनक्षेत्रा १९८९-९०	६५
३३.	४.६	जिल्ह्यातील मुख्य व गैर वन उत्पादने १९८९-९०	६६
३४.	४.७	जिल्ह्यातील भुजल मत्स्यव्यवसाय १९८९-९०	६७

५. गोजगर उद्योग खानिकर्मा वीज व आर्थिक गणना १९८०[विगर कृषी अन्धाना]

३५.	५.१	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक भरासरी संख्या १९८९ .	६८
३६.	५.२	घाल कारखान्याचे कामगारांच्या संखीनुसार उद्योग	६९

३७.	५.३	कामाच्या दिवसाच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण [१९८९]	७२
३८.	५.४	उद्योगाच्या महत्वाच्या बाबीची आकडेवारी [१९८८-८९]	७४
३९.	५.५	जिल्ह्यातील रोजगार विण्णीमय केंद्रातील आकडेवारी [१९८९]	७५
४०.	५.६	व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम [१९८९-९०]	७७
४१.	५.७	जिल्ह्यातील कर्मचा-याची संख्या [१९८८]	७८
४२.	५.८	निरनिराळ्या उद्योगातील रोजगार [३१ मार्च, १९९०]	७९
४३.	५.९	जिल्ह्यातील विधुतीकरण झालेल्या शहराची व गावाची संख्या व त्याची लोकसंख्या [३१ मार्च, १९८८, १९८९ १९९० .]	८०
४४.	५.१०	विजेचा वापर [१९८९-९०]	८१
४५.	५.११	आर्थिक गणना १९८० बिगर कृषी आस्थापना आस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह.	८२
४६.	५.१२	प्रमुखा उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापनाची संख्या [१९८०]	८३
४७.	५.१३	महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापनाची संख्या [१९८०]	८४
४८.	५.१४	महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापनाची कामगारांची संख्या [१९८०]	८५
४९.	५.१५	बिगर कृषी सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गट एकत्र १९८०]	८६
५०.	५.१६	प्रमुखा उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार यांची संख्या.	८७
५१.	५.१७	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८८]	८८
५२.	५.१८	घाऊक व फिरकोळ व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८९
५३.	५.१९	सामुहिक सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	९०
५४.	५.२०	सर्व उद्योगगट भिन्न एकत्र संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	९१
<u>६ सहकार</u>			
५५.	६.१	विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था [१९८९-९०]	९२
५६.	६.२	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [३०-६-९०]	९४
५७.	६.३	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा-परीक्षा वगळता वर्गीवारी [३०-६-९०]	९५

क्र.	क्र.	विवरण	क्र.
५८.	६.४	जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी बँकांचे कार्य [३०-६-२०]	९६
५९.	६.५	जिल्ह्यातील प्राथमीक कृषी सहकारी संस्थांचे कार्य [३०-६-२०]	९७
६०.	६.६	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य ३०-६-२०	९९
६१.	६.७	जिल्ह्यातील लॅम्पस संस्थांचे कार्य [३०-६-२०]	१०१
६२.	६.८	जिल्ह्यातील प्राथमीक कृषी सहकारी संस्थानी दिलेली पी कर्जे [३०-६-२०]	१०३
६३.	६.९	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थानी दिलेले पीक कर्जे [३०-६-२०]	१०४
६४.	६.१०	जिल्ह्यातील आदीवासी शेतकरी संस्थानी दिलेले पीक कर्जे [३०-६-२०]	१०५
६५.	३.११	जिल्ह्यातील विंगर कृषी पत संस्थांचे काम ३०-६-२०	१०६
६६.	६.१२	जिल्ह्यातील जिल्हा आणि प्राथमीक पणान संस्थोचे कार्य [३०-६-२०]	१०७
६७.	६.१३	जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे कार्य ३०-६-२० .	१०९
६८.	६.१४	जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे महत्त्वाचे कार्य ३०-६-२० .	११०
६९.	६.१५	जिल्ह्यातील नियंत्रित बाजारपेठेची माहिती ३०-६-२०	११२
७०.	६.१६	जिल्ह्यातील सात्कारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेले कर्जे [३१ जुलै, १९२०]	११५

७. वैद्यकीय व आरोग्य सेवा.

७१.	७.१	सार्वजनिक व अर्धसहाय्यीत संस्थाभाषत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तालुकावार माहिती १९८८ करितन .	११६
७२.	७.२	नोंदणी केलेल्या जन्म मृत्युची संख्या [१९८८]	११७
७३.	७.३	जिल्ह्यातील विविध कारणांनुसार मृत्युची संख्या [१९८८]	११९
७४.	७.४	माता बाल संयोजन कार्यक्रमांतर्गत लक्ष टोचणी [१९८९]	१२०
७५.	७.५	जिल्ह्यातील कुटूंब नियोजन केंद्राची संख्या [३१-३-२०]	१२२

८. शिक्षण

७६.	८.१	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता	१२४
७७.	८.२	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या [१९८८-८९]	१२६
७८.	८.३	पूर्व प्राथमीक , प्राथमिक , माध्यमिक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तर निहाय संख्या आणि भागासंबंधी विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण [३०-९-१९८८]	१२७
७९.	८.४	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था [१९८८-८९]	१२९

क्र.	क्र.	विवरण	क्र.
८०.	८.५	आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्यांना मिळणारी भोफत शिक्षणाची सवलत १९८८-८९	१३०
८१.	८.६	प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च १९८९-९०	१३१
८२.	८.७	जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ विद्यालय] व तांत्रिक शाळा [१९८९-९०]	१३२
८३.	८.८	जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे १९८९-९०	१३३
८४.	८.९	शिक्षाकारिता प्रशिक्षण संस्था [३०-९-१९८८]	१३४

९. वाहतूक व दळणावळ

८५.	९.१	रेल्वे मार्गाची लांबी [३१ मार्च, १९९० अखेर]	१३५
८६.	९.२	प्रकार व पृष्ठ भाग यानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च, १९९० अखेर]	१३६
८७.	९.३	जिल्ह्यातील वापरात असलेल्या मोटार वाहनाची संख्या [३१-३-१९९०]	१३७
८८.	९.४	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन बंडाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी [१९८९-९०]	१३८
८९.	९.५	महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना [१९८९ करिता]	१३९
९०.	९.६	पोस्ट, तारघारे, व दुरध्वनी यांची आकडेवारी [३१ मार्च, १९९०]	१४३

१०. स्थानीक संस्था .

९१.	१०.१	स्थानीक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च [१९८९-९०]	१४४
९२.	१०.२	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [—" —]	१४५
९३.	१०.३	जिल्हा परीषदेचे उत्पन्न व खर्च [—" —]	१४७
९४.	१०.४	नगर पालिकेचे उत्पन्न व खर्च [—" —]	१४९
९५.	१०.५	जिल्ह्यातील नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतीची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासे-तर उपयोग असणा-या इमारती अगर त्याच्या भागामध्ये चालणारा उद्योग / व्यवसायासंबंधी माहिती	१५१

११. योजना

९६.	११.१	विविध विकास शिक्षाद्वितीय झालेला योजना अंतर्गत खर्च [१९८९-९०]	१५४
९७.	११.२	योजनेखालील महत्वाचे भाूतिक साधने [१९८९-९०]	१५५
९८.	११.३	रोजगार हमी योजना [१९८९-९०]	१६१
९९.	११.४	रोजगार हमी योजनेखालील घेतलेली कामे व त्यावरील रोजगारासाठी खर्च [१९८९-९०]	१६२
१००.	११.५	पिण्याच्या पाण्याच्या सोई व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाय योजना [१९८९-९०]	१६३
१०१.	११.६	संकरीत व अधिक उत्पन्न देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील क्षेत्रा १९८९-९०.	१६४

१	२	३	४
१०२.	११.७	रासायनीक खाताचे वाटप [१९८९-९०]	१६५
१०३.	११.८	जिल्ह्यातील साखार कारखाने [१९८९-९०]	१६६
१०४.	११.९	दुग्धा संस्थांची माहिती [१९८९-९०]	१६७
१०५.	११.१०	अवर्षानि पूर्णावः कार्यक्रमांची प्रगती [१९८९-९०]	१६८
१०६.	११.११	एकात्मिक आदीवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती त्यावरील तरतुद व खर्च १९८९-९०.	१६९
१०७.	११.१२	२० कलमी कार्यक्रम [१९८९-९०]	१७१
१०८.	११.१३	विशेष घटक योजना [१९८९-९०]	१७२

१२ किंमती व निर्देशांक

१०९.	१२.१	निवडक शेती मालाच्या सरासरी घाटक किंमती [१९८९]	१७३
११०.	१२.२	जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणाच्या महत्वाच्या वस्तूच्या सरासरी किरकोळ किंमती [१९८९]	१७४
१११.	१२.३	कामगाराचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक [१९८९-९०]	१७८

१३ न्याय व प्रशासन

११२.	१३.१	जिल्ह्यातील पालीस दलांची, रकूणा संख्या [१९८९]	१७९
११३.	१३.२	गुन्हासंबंधी आकडेवारी [१९८९]	१८०
११४.	१३.३	तुरुगांत दाखल केलेले गुन्हेगार [१९८९-९०]	१८२
११५.	१३.४	तुरुगांत दाखल झालेल्या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रांनुसार वर्गीकरण [१९८९-९०]	१८३
११६.	१३.५	दिव्याणी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कामे [१९८९-९०]	१८४

१४ बँक व्यवसाय व विमा

११७.	१४.१	बँक कार्यालय वर्गीकृत बँकांची संख्या त्यांच्या ठेवी व कर्जे [१९८९]	१८५
११८.	१४.२	सयुक्त भांडवल संस्था [३१-३-१९९०]	१८६
११९.	१४.३	उत्तरविलेल्या विमापत्रांची संख्या व विमांची रक्कम [१९८९ - ९०]	१८७

१५ संकिर्ण

१२०.	१५.१	चित्रापट गृहारे आकडेवारी १९८९-९०	१८८
१२१.	१५.२	जिल्ह्यातील गळ केलेली अल्पवयतीची रक्कम [१९८८-८९ व १९८९-९०]	१८९
१२२.	१५.३	गोळा केलेला ताऱ्यावार जमीन महसूल [१९८९-९०]	१९०
१२३.	१५.४	छापखाने व छापखली प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियतकालिके [३१ मार्च, १९९०]	१९१
१२४.	१५.५	स्वस्त धान्य दुर्कानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू, साखार [१९८९-९०]	१९२

क्र	क्र	विवरण	पृ
१२५.	१५.६	मागणी व वसुल केलेली धान्ये [१९८९-९०]	१९३
१२६.	१५.७	१९८९ मधील लोकसभा निवडणूक व १९९० मधील विधानसभा निवडणूक संवधी आकडेवारी.	१९४
१२७.	१५.८	अधिकारी व प्रवासी याचिसाठी असलेल्या वंगल्याची तालुकावार यादी [३१-३-१९९०]	१९६
१२८.	१५.९	रेल्वे स्थानकाची तालुकावार यादी ३१ मार्च, १९९०	१९८
१२९.	१५.१०	निवडनिर्देशांकाचा फल [१९८९-९०]	१९९

तक्का क्रमांक १-१

- १ -

१९८१ चे जनगणनेनुसार

तालुकावार क्षेत्राफळ, धारे व लोकसंख्या

जिल्हा - वधाती

[आकडे हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	क्षेत्र चौ. कि. मी.	दूर चौ. कि. मी. मध्ये लोकसंख्या	गावांची संख्या		भाहारांची संख्या	वापरा तील निवास गृहांची संख्या	कुटुंबांची संख्या	लोकसंख्या		
					वस्ती असलेले	ओसाड				एकूण	पुरुष	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा	एकूण	६३१०.०	१४७	१०१५	३५६	६	१७८	१८३	२२७	४७६	४५१
	एकूण	ग्रामीण	६२८०.२	१११	१०१५	३५६	—	१३६	१३९	६९५	३५६	३३९
		नागरी	२९.८	७७३३	—	—	६	४३	४३	२३२	१२०	११२
१.	वधाती	एकूण	७९१	२५८	११६	३७	१	३८	४०	२०४	१०५	९९
		ग्रामीण	७८३	१४९	११६	३७	—	२२	२३	११५	५९	५६
		नागरी	८	११०६२	—	—	१	१६	१७	८९	४६	४३
२.	देवळी	एकूण	६५५	१८८	१०३	४३	२	२४	२४	१२३	६३	६०
		ग्रामीण	६४९	१२४	१०३	४३	—	१६	१६	८०	४१	३९
		नागरी	६	७१५४	—	—	२	८	८	४३	२२	२१
३.	सेलू	एकूण	६६५	१४७	१३९	३३	१	१९	२०	९८	५०	४८
		ग्रामीण	६५८	१३३	१३९	३३	—	१७	१८	८८	४५	४३
		नागरी	७	१११५	—	—	१	२	२	१०	५	५
४.	आर्वी	एकूण	९९९	१३०	१६४	५७	१	२४	२४	१२०	६२	५८
		ग्रामीण	९९६	८९	१६४	५७	—	१८	१८	८९	४६	४३
		नागरी	३	१०३७३	—	—	१	६	६	३१	१६	१५
५.	आष्टी	एकूण	४९८	१३०	९३	५९	—	१२	१२	६०	३१	२९
		ग्रामीण	४९८	१३०	९३	५९	—	१२	१२	६०	३१	२९
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक १.१ [पुढे चालू]

- २ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६.	कारंजा	एकूण	८०८	८६	१०२	१६	—	१४	१५	७०	३६	३४
		ग्रामीण	८०८	८६	१०२	१६	—	१४	१५	७०	३६	३४
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणाघाट	एकूण	२०७	१७८	१२२	५७	१	३०	३१	१६१	८३	७८
		ग्रामीण	२०१	११४	१२२	५७	—	१२	२०	१०२	५२	५०
		नागरी	६	२८४६	—	—	१	११	११	५९	३१	२८
८.	समुद्रपूर	एकूण	२८१	२२	१६२	५४	—	१७	१७	२१	४६	४५
		ग्रामीण	२८१	२२	१६२	५४	—	१७	१७	२१	४६	४५
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टीप :- १] जिल्ह्याच्या क्षेत्राफळाची माहिती सर्व्हेअर जनरल ऑफ इंडीया यांचे कार्यालयाकडून व तालुकावार क्षेत्राफळाची माहिती राज्याच्या भूमी अभिलेखा कार्यालयाकडून घेतली असल्यामुळे तालुकावार बेरीज जिल्ह्याच्या क्षेत्राफळाशी जुळेलय असे नाही.

२] आकडे पुर्णार्कांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक १-२

तक्ता क्रमांक १-२

१९५१ ते १९८१ पासूनचा लोक संख्येमधील दशावधिक फरक १९५१ ते १९८१ पासूनचा लोक संख्येमधील दशावधिक फरक
जिल्हा - वधा [लोकसंख्ये आकडे हजारात] जिल्हा - वधा [लोकसंख्ये आकडे हजारात]

जिल्हा / तालुका	वर्ष	सकूण व्यक्ती			पुरुष			स्त्रिया			दरघौ. कि.मी. मधील लोकसंख्या	दशावधिक फरकाची टक्केवारी			
		सकूण	ग्रामीण	नागरी	सकूण	ग्रामीण	नागरी	सकूण	ग्रामीण	नागरी		सकूण	ग्रामीण	नागरी	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	
जिल्हा सकूण	१९८१	९२७	६९५	२३२	४७६	३५६	१२०	४७७	४५१	४३२	११२	१४७	१८.८६	१८.१२	२१.१४
	१९७१	७८०	५८९	१९१	४००	३००	१००	४०९	३८०	२८९	९१	१२४	२२.९१	२१.५२	२७.३९
	१९६१	६३९	४८४	१५०	३३३	२४५	८८	३३९	३११	२४०	७२	१०१	१७.७०	१७.२४	१९.९०
	१९५१	५३९	४१३	१२७	२७२	२०७	६५	५३९	२६७	२०६	६१	८५	३.७७	१.४१	२.५६
१. वधा	१९८१	४२५	२८३	१४१	२१९	१७६	४३	४२५	२०६	१३८	६८	२०१	१८.८६	१९.५४	१७.५१
	१९७१	३५७	२३७	१२०	१८५	१२१	६४	३५७	१७३	११६	५७	१६९	२४.२०	२०.९२	३१.२२
	१९६१	२८८	१९६	९२	१४७	९२	५५	२८८	१४०	१२७	४३	१३६	१४.७०	९.०५	२९.०२
	१९५१	२५१	१८०	७१	१२७	९०	३७	२५१	१२४	८९	३४	११९	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
२. आर्ची	१९८१	२४९	२१८	३१	१२८	११२	१६	२४९	१२२	१०६	१५	१०८	१४.४२	१४.००	१७.४६
	१९७१	२१८	१९१	२७	१११	९७	१४	२१८	१०७	९४	१३	९४	२१.४८	२१.२२	२३.३५
	१९६१	१७९	१५८	२१	९१	८०	११	१७९	८८	७८	११	७८	२४.४६	२६.८८	२.१५
	१९५१	१४४	१२२	२२	७३	६२	११	१४४	७१	६१	११	६२	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
३. हिंगण घाट	१९८१	२५३	१९४	५९	१२९	९९	३१	२५३	१२३	१२५	२८	१३४	२३.८१	२०.९५	३३.२०
	१९७१	२०४	१६०	४४	१०४	८१	२३	२०४	१००	१७२	२१	१०८	२२.२०	२२.७७	२०.२२
	१९६१	१६७	१३०	३७	८४	६५	१९	१६७	८३	६५	१८	८९	१६.४८	१७.६८	१२.२४
	१९५१	१४४	१११	३३	७२	५५	१७	१४४	७२	६६	१६	७५	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.

टीप :- १] आकडे पूर्णांकित केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

२] तक्त्यात दशावधिके तालुके, तालुक्याच्या पुनर्रचनेपूर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १.३

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण
जिल्हा- वार्धा [लोकसंख्या श्रेकड्यात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ती असलेली गावे											
		२०० पेक्षा कमी संख्या	२०० ते ४९९ लोकसंख्या	५०० ते ९९९ लोकसंख्या	१००० ते १९९९ लोकसंख्या	२००० ते ४९९९ लोकसंख्या	५००० ते ९९९९ लोकसंख्या						
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा एकूण	२५०	१५८	२९३	१००४	२५६	१७६६	१६०	२०८४	४७	१३३०	९	६०९
	तालुका												
१.	वार्धा	३०	११	२२	७९	३४	२४३	२७	३५०	९	२९३	३	१७९
२.	देवळी	१४	७	२८	१००	३२	२१४	३०	२४९	६	१४२	१	९१
३.	तेलू	४८	२५	३४	१०८	३१	२१५	१७	२३२	५	१७१	२	१२६
४.	आर्वी	५७	२७	५०	१७१	२९	१९५	१९	२२२	१०	२७१	—	—
५.	आष्टी	३४	२०	२३	७०	१९	१४०	१४	२३४	२	५२	१	८१
६.	कारंजा	२४	१८	२१	७६	३४	२३४	१९	२२७	३	७६	१	६७
७.	हिंगणघाट	२०	१८	३९	१४७	३३	२४२	२९	३७३	७	१८२	१	६५
८.	समुद्रपूर	३३	३२	७६	२५३	४४	२८३	१५	१९७	५	१४३	—	—

तक्ता क्रमांक १.३ [पुढे चालू]

- ५ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	१०,००० आणी त्याहून जास्त		एकूण		ओसाड गावांची संख्या
		संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	
१	२	१५	१६	१७	१८	१९
	जिल्हा एकूण तालुका	—	—	१०१५	६९५१	३५६
१.	वर्धा	—	—	११४	११५५	३७
२.	देवळी	—	—	१०२	८०३	४३
३.	सेलू	—	—	१३७	८७७	३३
४.	आर्वी	—	—	१६५	८८६	५७
५.	आष्टी	—	—	९३	५२७	५९
६.	कारंजा	—	—	१०२	६९८	१६
७.	हिंगणघाट	—	—	१२९	१०२७	५७
८.	समुद्रपूर	—	—	१७३	९०८	५४

टीप :- १] तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेनुसार आहेत.

२] आकडे पुणर्कांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १.४

- ६ -

१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालूकावार वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा [लोकसंख्या "०००"]

अ.क्र. तालुका	लोकसंख्येप्रमाणे शहरांची संख्या														
	५००० पेक्षा कमी		५००० ते ९९९९		१०,००० ते १९,९९९		२०,००० ते ४९,९९९		५०,००० ते ९९,९९९		१००,००० व त्याहून अधिक		एकूण शहरे		
	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
वर्धा जिल्हा															
एकूण	—	—	१	१०	१	१२	२	६२	२	१४७	—	—	६	२३१	
१. वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	१	८८	—	—	१	८८	
२. देवळी	—	—	—	—	१	१२	१	३१	—	—	—	—	२	४३	
३. तेलू	—	—	१	१०	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१०	
४. आर्वी	—	—	—	—	—	—	—	१	३१	—	—	—	१	३१	
५. आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
६. कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
७. हिंणगाघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	५९	—	—	१	५९
८. तमुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १.५

- ७ -

१९८१ च्या जनगणनेनुसार काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या
जिल्हा- वर्धा [आकडे शोकड्यांत]

अ.क्र.	काम करणा-यांचा वर्ग	ग्रामीण नागरी सकूण	जिल्ह्याची सकूण	तालुके								
				वर्धा			देवळी			सेलू		
				व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	शेतकरी	ग्रामीण	११०८	१४०	१०२	३८	१०४	८१	२३	१३७	१०१	३६
		नागरी	४२	१०	९	१	९	८	१	६	५	१
		सकूण	११५०	१५०	१११	३९	११३	८९	२४	१४३	१०६	३७
२.	शेतमजूर	ग्रामीण	१८०४	२९९	१४०	१५२	२२४	१०७	११७	२३२	१०८	१२४
		नागरी	१०३	१७	११	६	२८	१४	१४	१३	७	६
		सकूण	१९०७	३१६	१५१	१६५	२५२	१२१	१३१	२४५	११५	१३०
३.	घारगुती उद्योग वस्तू निर्माण प्रक्रीया सेवा व दुरुस्ती इत्यादी	ग्रामीण	५८	११	९	२	६	४	२	७	६	१
		नागरी	१९	८	६	२	२	२	—	२	२	—
		सकूण	७७	१९	१५	४	८	६	२	९	८	१
४.	इतर काम करणारे [x]	ग्रामीण	३८५	९४	८३	११	४१	३५	६	५१	४७	४
		नागरी	४५५	१८३	१६५	१८	८२	७४	८	१२	११	१
		सकूण	८४०	२७७	२४८	२९	१२३	१०९	१४	६३	५८	५
५.	सकूण काम करणारे	ग्रामीण	३३५४	५४४	३३४	२१०	३७५	२२७	१४८	४२७	२६२	१६५
		नागरी	६१९	२१८	१९१	२७	१२०	९८	२२	३३	२५	८
		सकूण	३९७३	७६२	५२५	२३७	४९५	३२५	१७०	४६०	२८७	१७३

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६.	सिंभातीक काम करणारे	ग्रामीण	१८९	२५	५	२०	२२	५	१७	१३	३	१०
		नागरी	२९	६	३	३	१०	४	६	२	—	२
		एकूण	२१७	३१	८	२३	३२	९	२३	१५	३	१२
७.	एकूण काम न करणारे	ग्रामीण	३४०९	५८६	२५३	३३३	४०६	१७९	२२७	४३७	१८८	२४९
		नागरी	१६६७	६६१	२६७	३९४	२९९	१२०	१७९	६४	२७	३७
		एकूण	५०७६	१२४७	५२०	७२७	७०५	२९९	४०६	५०१	२१५	२८६
८.	एकूण लोकसंख्या	ग्रामीण	६२५१	११५५	५२२	५६३	८०३	४११	३९२	८७४	४५३	४२४
		नागरी	२३१५	८८५	४६१	४२४	४२९	२२१	२०८	९९	५१	४७
		एकूण	८५६६	२०४०	१०५३	९८७	१२३२	६३२	६००	९७३	५०४	४७१

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
६. तिसांतीक काम करणारे	ग्रामीण	३५	१०	२५	१५	५	१०	१६	५	११	२३	२५	२८	२९	४	—	२५
	नागरी	२	१	१	—	—	—	—	—	—	९	५	४	—	—	—	—
	एकूण	३७	११	२६	१५	५	१०	१६	५	११	३२	३०	३२	२९	४	—	२५
७. एकूण काम न करणारे	ग्रामीण	४०२	१७८	२२४	३०५	१३८	१६९	३३४	१३८	१९६	५०३	२३६	३७७	४३४	१९४	—	२४०
	नागरी	२०७	८०	१२७	—	—	—	—	—	—	४३६	१७२	—	२६४	—	—	—
	एकूण	६०९	२५८	३५१	३०५	१३८	१६९	३३४	१३८	१९६	९३९	४०८	४४१	४३४	१९४	—	२४०
८. एकूण लोकसंख्या	ग्रामीण	८८६	४५५	४३१	५९७	३०५	२९०	६९८	३५५	३४३	१०२५	५२३	४१०४	२०८	४६२	—	४४६
	नागरी	३११	१६०	१५१	—	—	—	—	—	—	५२१	२०६	—	२८४	—	—	—
	एकूण	११९७	६१५	५८२	५९७	३०५	२९०	६९८	३५५	३४३	१६१८	८२९	४१०४	२०८	४६२	—	४४६

- टीप :- १] [x] यात पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिगाकार, मळे, फळबाग आणि तत्संबंधी क्षेत्रातसेच खानपान व दगड काम करणा-यांचा समावेश आहे. त्यांप्रमाणे बांधकाम व्यापार व वाणिज्य, परिवहन साठवण व दळणावळी, धारगुती उद्योगाखोरीज वस्तु निर्माण प्रक्रिया सेवा व हुरस्ती व इतर यांचा समावेश आहे.
- २] आकडे पुष्पांकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.
- ३] नवीन तालुक्यानुसार माहिती देण्यांत आली आहे.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन

तक्का क्रमांक १०६

तक्का क्रमांक १११ -

लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार व [ब] धर्मानुसार वर्गीकरण [अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या [ब] धर्मानुसार लोकसंख्या
 जिल्हा - वर्धा [आकडे शोकड्यात]

अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या

वर्ष	०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४९	५०-५९	६०-६९	७०-७९	८०-८९	९०-९९
एकूण	२२६६	३५४२	२०७	७७६	६२०	५३२	२२३७	६८०	७७३	२२६	२१५	२१५
ग्रामीण	६९५१	३६६०	६४६	५५५	४४९	४९०	१७२२	५२८	५७७	१९५	१९५	१९५
नगर	२३४५	३८८२	२६१	२२१	१७१	१२५	५१५	१५२	१९६	३१	२०	२०

[ब] धर्मानुसार लोकसंख्या [आकडे शोकड्यात]

वर्ष	सर्वधर्म	बौद्ध	छिश्चन	हिंदू	जैन	मुस्लीम	शिखा	इतर	धर्म न सांगणारे
१	२२६६	१२१०	१४	७५२४	५५	३७४	६	३	—
२	६९५१	१०२८	७	५७१५	१३	१८२	३	३	—
३	२३४५	३६२	७	१८०२	४२	१९२	३	—	—

तक्ता क्रमांक १.७ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
५. आष्टी	स्कूण	२	२	२	२०	५	५	—	—	—	—	२२	७	७
	ग्रामीण	२	२	२	२०	५	५	—	—	—	—	२२	७	७
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६. कारजा	स्कूण	२	२	२	२६	८	८	—	—	—	—	२२	७	७
	ग्रामीण	२	२	२	२६	८	८	—	—	—	—	२२	७	७
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७. हिंगण	स्कूण	६	३	३	२७	७	७	—	—	—	—	२७	७	७
घाट	ग्रामीण	३	३	३	२७	७	७	—	—	—	—	२७	७	७
	नागरी	३	३	३	२७	७	७	—	—	—	—	२७	७	७
८. समुद्रपूर	स्कूण	२	२	२	२६	८	८	—	—	—	—	२७	७	७
	ग्रामीण	२	२	२	२६	८	८	—	—	—	—	२७	७	७
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टिप :- १] आकडे पुण्याकाल केल्यामुळे काही ठिकाणी वेरजा जुळवार नाही.

२] नववर्षाची आकडेवारी तालुकावार उपलब्ध नसल्याने ती जिल्हाकरिता दिलेली आहे. स्कूण जिल्हा वेरजेत ती समाविष्ट आहे.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन

शिंती/छपरे यासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्रीनुसार धाराचे
[१९८१ च्या जनगणनेनुसार] वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	बाब	एकूण ग्रामीण नागरी	संख्या
१	२	३	४
	एकूण जनगणना धारे	एकूण ग्रामीण नागरी	१७८८७० १३६५५० ४२२२०
	<u>शिंतीची सामुग्री</u>		
१.	गवत पाने, वेळू व बांबू	एकूण ग्रामीण नागरी	२६२३५ २११२० ५८१५
२.	माती	एकूण ग्रामीण नागरी	१०८१८५ ९९०७० ९११५
३.	शिंती/छपरे यासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्रीनुसार [१९८१ च्या जनगणनेनुसार] जिल्हा - वर्धा	एकूण ग्रामीण नागरी	२०३० ३४६५ ४५६५
४.	लाकूड	एकूण ग्रामीण नागरी	६४० ४६० १८०
५.	पक्का-चिटा	एकूण ग्रामीण नागरी	३०५४५ २८८० ३०६६५ ३२३२०
६.	गोलव्हनाईज्ड लोखंडी किंवा इतर धातूचे पत्रे	एकूण ग्रामीण नागरी	५४० ३२५ २१५
७.	दगड	एकूण ग्रामीण नागरी	१२७५२० ११०५९० १७०
८.	सिमेंट कोंग्रीट	एकूण ग्रामीण नागरी	२१०० ५९५ १५०५

पुढे चालू.....

तक्ता क्रमांक १.८ [पुढे चालू]

क्र.	वस्तु	एकूण	ग्रामीण	नागरी
१.	वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त इतर सामुगी	४३०	५३०	
३. प्यरासाठी वापरलेली सामुगी				
१.	गवंत, पानि, वेळू, भाती, कड्या पिटा	१४७१०		
	फिंवा बांव	१३१८५		
		१५२५		
२.	कौल, तक्ती दगड, कंकर	१२१११५		
		२२६२०		
		२४३७५		
३.	पन्हीबीचे लोंछाडी पत्रो	११८१०		
	जस्ताचे फिंवा धातुचे पत्रो	७०३५		
		७७७५		
४.	ऑक्सेटास सिमेंट पत्रो	२०१०५		
		१३१०		
		७००		
५.	मिड्या व सुवा व्यतिरिक्त	१२२५		
		१४५०		
		४७५		
६.	दगड	५०		
		३५		
		१५		
७.	प्रलंबित सिमेंट कॉक्रीट	६८२५		
		११५५		
		५६५०		
८.	इतर वर उल्लेखिलेल्या व्यतिरिक्त वापरलेली सामुगी	१८३१५		
		१३६४०		
		४६७५		

आधार :- जनगणना प्रकाशन [भाग आठ स व बी] धारबांधापानि अहवाल .

तक्ता क्रमांक १.९ [पुढे चालू]

- १७ -

१	२	३	४	५
६. पाच व्यक्तींची कुटूंबे				
१] एकूण कुटूंबे		२६२३०	६९४०	३३१७५
२] घारांच्या मालकीबाबतची				
अ] स्वतःची घारे असलेली		२२५४५	३६४०	२६१८५
ब] भाड्याच्या घारात राहणारी		३४६५	३२९५	६७६०
७. सहा किंवा अधिक व्यक्तींची कुटूंबे				
१] एकूण कुटूंबे		५४०५५	१९०४५	७३१००
२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती				
अ] स्वतःची घारे असलेली		४८९३०	१२९४०	६१८७०
ब] भाड्याच्या घारात राहणारी		४७२०	६०४०	१०७६०

टीप :- या तक्त्यातील एकूण कुटूंबांच्या संख्येत बेघार कुटूंबांचा समावेश आहे. व संस्था कुटूंबांचा समावेश नाही. त्यामुळे कुटूंबांची संख्या जुळणार नाही.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन अहवाल [भाग आठ व ए व बी
[२]]

तक्ता क्रमांक १.१०

- १८ -

अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची संख्या [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा - वार्धा .

अ.क्र	तालुका	पुर्णतः अंधा	पुर्णतः पांगळे	पुर्णतः मुक	स्कूण
१	२	३	४	५	६
	वार्धा जिल्हा स्कूण	६७१	३९२	३१४	१३७७
१.	वार्धा	२२४	१४६	१२१	४९१
२.	आर्वी	२५९	१२९	९९	४८७
३.	हिंगणघाट	१८८	११७	९४	३९९

टीप :- तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेपूर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन , मालिका १२ , भाग ७ .

तक्ता क्रमांक १.११

- १९ -

जनगणना घारे आणि त्यांचा वापर [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	एकूण गाभीणा नागरी	एकूण जनगणना घारे	जनगणनेच्या सुखातीला रिकामी असलेली घारे	जनगणना घारांचा वापर						कारखाने-शाळा कार्यशाळा इत्यादि	रेस्टा-रूम मिठाईची दुकाने आणि उपहार गृहे	करमणूक पचायते घारे सांस्कृतीक केंद्रे इत्यादि पजा स्थाने सोडून	पजा-स्थाने देवळे चर्च मन्नादी गुरुद्वार इत्यादि	इतर
				राहणे	दुकान आणि राहणे	यंत्राशाळा कुटीर उद्योगासह आणि राहणे	हॉटेल धार्मिकशाळा पर्यटन घारे इत्यादि	उपहार घारे सोडून दुकाने	व्यवसायानी घारे आणि कार्यालये					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	एकूण	२३४४९५	११४६०	१६४९४५	२४५५	५१७५	१३०	४१७५	१७६०	३६०५	५९५	१८५	२५८०	३७४३०
२.	गाभीणा	१८०८९०	७५५५	१२५४६५	१६०५	४३४०	६५	१५४५	१०३०	२३०५	२५३	१३५	२१९५	३४३९५
३.	नागरी	५३६०५	३९०५	३२४८०	८५०	८३५	६५	२६३०	७३०	१३००	३४०	५०	३८५	३०३५

आधार :- १९८१ जनगणना .

निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या व स्कूण पर्जन्य १९८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा [भिली मीटर मध्ये]

क्र. महिना	१ केंद्र वार्धा			२ केंद्र देवळी			३ केंद्र तेलू			४ केंद्र आर्वी			
	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. जानेवारी	१२.५	—	—	१२.५	—	—	१२.५	—	—	—	१२.९	—	—
२. फेब्रुवारी	१८.८	—	—	१८.८	—	—	१८.८	—	—	—	१७.०	—	—
३. मार्च	११.४	—	—	११.४	—	—	११.४	—	—	—	९.४	—	—
४. एप्रिल	१३.२	—	—	१३.२	—	—	१३.२	—	—	—	९.९	—	—
५. मे	१५.७	—	—	१५.७	—	—	१५.७	—	—	—	१२.५	—	—
६. जून	१९२.३	१२	१४९.९	१९२.३	१२	१५४.१	१९२.३	१२	१५१.१	१८१.४	१३	१५५.८	
७. जुलै	३३७.८	२७	४६६.२	३३७.८	२८	४६७.०	३३७.८	२८	४६७.०	३०४.८	२८	४८५.३	
८. ऑगस्ट	२३१.९	२१	२७२.५	२३१.९	२०	२७२.५	२३१.९	२०	२७२.५	२१२.३	२१	३०५.७	
९. सप्टेंबर	२१३.४	१७	१८१.४	२१३.४	१७	१७९.३	२१३.४	१७	१८०.०	१६५.३	१८	१५०.७	
१०. ऑक्टोबर	५८.७	४	१३२.१	५८.७	५	१४१.३	५८.७	५	१४१.३	४१.४	५	१३९.०	
११. नोव्हेंबर	१९.८	२	६८.१	१९.८	२	७९.०	१९.८	१	३४.२	१९.३	१	२७.९	
१२. डिसेंबर	८.९	१	१२.१	८.९	१	२०.८	८.९	१	२३.३	८.५	१	२५.४	
स्कूण	११३४.४	८४	१२८२.३	११३४.४	८५	१३१४.०	११३४.४	८४	१२६९.४	९९४.७	८७	१२८९.८	

पुढे चालू ...

अ. क्र.	महिना	५ केंद्र आष्टी			६ केंद्र - कारंजा			७ केंद्र-हिंगणघाट			८ केंद्र - समुद्रपूर		
		सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
१.	जानेवारी	१२.९	—	—	१२.९	—	—	१२.२	—	—	१२.२	—	—
२.	फेब्रुवारी	१७.०	—	—	१७.०	—	—	१९.६	—	—	१९.६	—	—
३.	मार्च	९.४	—	—	९.४	—	—	१२.२	—	—	१२.२	—	—
४.	एप्रिल	९.९	—	—	९.९	—	—	१२.२	—	—	१२.९	—	—
५.	मे	१२.५	—	—	१२.५	—	—	१५.५	—	—	१५.५	—	—
६.	जून	१८१.४	१३	१५५.८	१८१.४	१३	१६९.३	१८९.२	१२	१५४.३	१८९.२	११	१६२.३
७.	जुलै	३०४.८	२८	४९२.३	३०४.८	२७	४७२.३	३८१.०	२६	४१३.९	३८१.०	२५	४१७.४
८.	ऑगस्ट	२१२.३	२२	३१०.७	२१२.३	२१	३०५.७	२३९.५	२१	२९५.८	२३९.५	२२	२५४.३
९.	सप्टेंबर	१६५.३	१७	१५९.३	१६५.३	१८	१५०.४	१८१.४	१६	१६२.३	१८१.४	१७	१६५.९
१०.	ऑक्टोबर	४१.४	५	१२७.३	४१.४	६	१४२.२	४८.३	५	१३९.०	४८.३	७	१४२.५
११.	नोव्हेंबर	१९.३	१	५३.७	१९.३	२	५४.३	२०.६	२	७७.४	२०.६	२	५४.१
१२.	डिसेंबर	८.५	१	१४.३	८.५	१	२७.९	९.१	१	२३.४	९.१	१	२०.१
एकूण		९९४.७	८७	१३१३.४	९९४.७	८८	१३२२.१	११४१.५	८३	१२६६.१	११४१.५	८५	१२१६.६

टिप :- [-] असे चिन्ह त्या महिन्यांत पाऊस झाला नाही हे दर्शविते .

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय , वर्धा .

तक्ता क्रमांक २.२

निवडक केंद्रातील-कमाल व किमान तपमान १९८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा [आकडे डीग्री सेल्सियस मध्ये]

अ.क्र.	महिना	केंद्र वर्धा	
		कमाल	किमान
१.	जानेवारी	३१.२	९.४
२.	फेब्रुवारी	३५.८	१०.४
३.	मार्च	३९.८	१३.६
४.	एप्रिल	उ.ना.	१७.६
५.	मे	४८.६	२०.४
६.	जून	४२.६	२१.४
७.	जुलै	३४.४	२२.०
८.	ऑगस्ट	३२.६	२१.८
९.	सप्टेंबर	३५.५	१७.४
१०.	ऑक्टोबर	उ.ना.	उ.ना.
११.	नोव्हेंबर	३५.५	१४.४
१२.	डिसेंबर	उ.ना.	उ.ना.
वार्षिक		४८.६	९.४

टिप :- उ.ना. = उपलब्ध नाही .

आधार :- विभागीय हवामान शास्त्रा कार्यालय , नागपूर .

जमीनीचा वापर सन १९८४-८५, १९८६-८७ व १९८७-८८ या वर्षांकरिता
जिल्हा - वर्धा [क्षेत्राफळ शांभार हेक्टर मध्ये]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	एकूण भौगोलिक क्षेत्रा	जंगल व्याप्त क्षेत्रा	शेतीला उपयोगी नसलेले क्षेत्रा			पडीत जमीनीव्यतीरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन			एकूण स्तंभ २/१०/११
					बिगर शेती वापराखालील क्षेत्रा	पडीत आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन	एकूण स्तंभ ६ x ७	लागवडी कायम गुरे लायक पण वापरात नसलेली	चरण व इतर चरण्याची जमीन	कसलेल्या जमीनीमध्ये समाविष्ट न झालेली झाडे, झाडे व फळे बागाखालील जमीन	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	६२८२	६७०	४२९	१०४	५३३	१४२	४३०	५४	६२६
		१९८६ - ८७	६२८२	७७२	३०२	१६७	४६२	१७१	३७२	६०	६०३
		१९८७ - ८८	६२८२	७७२	२८१	१५४	४३५	१७६	४१२	६५	६५३
१.	वर्धा	१९८४ - ८५	८१६	—	७४	२	७६	१२	४५	६	६३
		१९८६ - ८७	७८६	१४	४५	१२	५७	३५	४३	१५	९२
		१९८७ - ८८	७८६	१४	३७	१४	५१	२७	६२	—	९६
२.	देवळी	१९८४ - ८५	६२७	—	६६	१३	७२	२१	२७	—	४८
		१९८६ - ८७	६७५	—	५५	—	५५	२४	२४	—	४८
		१९८७ - ८८	६७५	—	६३	—	६३	२३	२७	—	५०
३.	सेलू	१९८४ - ८५	७०६	२०८	७०	१	७१	५	९	१	१५
		१९८६ - ८७	७५८	१६६	६६	४४	११०	१५	७	१	२३
		१९८७ - ८८	७५८	१६६	५५	२३	७८	११	१५	२२	४८
४.	आवर्गी	१९८४ - ८५	१११०	२७५	६०	३५	९५	३९	८१	—	१२०
		१९८६ - ८७	९५४	२०७	६६	१८	८४	३१	५२	—	९०
		१९८७ - ८८	९५४	२०७	५५	२८	८३	५२	५२	—	१११

तक्ता क्रमांक ३.१ [पुढे चालू]

- २४ -

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
५. आष्टी	१९८४ - ८५	४५५	६१	१७	६	२३	६	६०	१०	७६	
	१९८६ - ८७	४५५	६२	१	३४	३५	७	६०	९	७६	
	१९८७ - ८८	४५५	६२	२	३३	३५	७	६०	९	७६	
६. कारंजा	१९८४ - ८५	६०५	७३	३५	१५	५०	२२	८१	३०	१३३	
	१९८६ - ८७	७६५	२११	२	२८	३०	२६	५०	२८	१०४	
	१९८७ - ८८	७६५	२११	—	२८	२८	२३	५१	२८	१०२	
७. हिंगणघाट	१९८४ - ८५	८९९	—	६०	१०	७०	१६	७३	१	९०	
	१९८६ - ८७	८७४	—	२२	१२	३४	१६	५७	१	७४	
	१९८७ - ८८	८७४	—	२३	९	३२	१६	६०	१	७७	
८. समुद्रपूर	१९८४ - ८५	९९७	५३	४७	२२	६९	२१	५४	६	८१	
	१९८६ - ८७	१०२२	११२	४५	१९	६४	१७	७३	६	९६	
	१९८७ - ८८	१०२२	११२	४६	१९	६५	१७	७१	५	९३	

पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक ३.१ [पुढे चालू]

पाना - २५ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	पडीत जमीन			निव्वळ कमलेले क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	लागवडी लायक क्षेत्र	
			चालूपड	इतरपड	एकूण				१३ × १४	१५ × १६
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	
	जिल्हा एकूण	१९८४ - ८५	९२	२९१	३८३	४०७७	२५२	४३२९	४६५६	
		१९८६ - ८७	१३२	१७४	३०६	४१३९	१७४	४३१३	४६७६	
		१९८७ - ८८	१३४	१८७	३२१	४१०८	११५	४२२३	४६७०	
१.	वर्धा	१९८४ - ८५	१८	७७	९५	५८१	२१	६०१	६२४	
		१९८६ - ८७	२०	२५	४५	५७८	२९	६०७	६७३	
		१९८७ - ८८	२९	२४	५३	५७२	१५	५८७	६५२	
२.	देवळी	१९८४ - ८५	२९	३७	६६	५०३	१४	५१८	५२०	
		१९८६ - ८७	२०	३३	५३	५१९	१५	५३५	५९६	
		१९८७ - ८८	२२	२७	४९	५१३	१०	५२३	५८५	
३.	तेल्लू	१९८४ - ८५	३	११	१४	३९९	८९	४८८	४१९	
		१९८६ - ८७	५	१६	२१	४३८	१४९	४८७	४७५	
		१९८७ - ८८	१६	१७	३३	४३३	१२	४४५	४९९	
४.	आर्वी	१९८४ - ८५	७	९१	९८	५२३	१५	५३८	६६०	
		१९८६ - ८७	१८	२८	४६	५२७	१५	५४२	६०४	
		१९८७ - ८८	१५	२२	३७	५१६	९	५२५	६०५	
५.	आष्टी	१९८४ - ८५	८	२४	३२	२६३	११	२७४	३११	
		१९८६ - ८७	३६	१५	५१	२३१	११	२४२	२९८	
		१९८७ - ८८	१२	३५	४७	२३५	८	२४३	२९८	

पुढे चालू ...

१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
६. कारंजा	१९८४ - ८५	—	—	—	—	३५४	७३	४२७	४०६
	१९८६ - ८७	१३	२७	४०	३८०	२८	४०८	४७४	
	१९८७ - ८८	१३	२८	४१	३८३	१७	४००	४७५	
७. हिंगणघाट	१९८४ - ८५	११	२०	३१	७०७	१४	७२१	७५५	
	१९८६ - ८७	९	१५	२४	७४२	१६	७५८	७८३	
	१९८७ - ८८	१५	१७	३२	७३३	३५	७६८	७८२	
८. समुद्रपूर	१९८४ - ८५	१६	३१	४७	७४७	१५	७६२	८२१	
	१९८६ - ८७	११	१५	२६	७२४	११	७३४	७७३	
	१९८७ - ८८	१२	१७	२९	७२३	९	७३२	७७४	

- टीप :- १] आकडे पूर्णांकांत केल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही.
 २] १९८४ - ८५ ची माहिती पूर्ण सुधारित आहे तर १९८६ - ८७ व १९८७-८८ ची माहिती अस्थायी आहे.
 ३] १९८६-८७ पासून काही गावे एका तालुक्यातून दुस-या तालुक्यात समाविष्ट झालेली असल्याने १९८४-८५ चे तालुकावार भाषायोलीक क्षेत्रा १९८६-८७ व १९८७-८८ च्या क्षेत्राशी जुळणारे नाही. मात्र जिल्ह्याचे एकूण क्षेत्रा कायम आहे.

- आधार :- १] कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
 २] जिल्हा अन्न व पिक अहवाल, वर्धा जिल्हा.

तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्रातून १९८४-८५, १९८६-८७ व १९८७-८८ या वर्षांकरिता
जिल्हा - वर्धा [क्षेत्रा हेक्टरमध्ये]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	तांदूळ	गहू	हारीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	ज्वारी एकूण	बाजरी	मका	बरी	इतर धान्ये	एकूण धान्ये
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	५६२४	२६६१२	१२३६७०	१२८५	१२४२५५	६४७	२२	—	२३	१५७२५३
		१९८६-८७	४५२५	२३०१२	११६२८८	१३३४	११७६२२	४०५	२२	—	४	१४५६७४
		१९८७-८८	४१७१	२३७४६	१०८८८०	१२५८	११०१३८	३७४	३०	—	५	१३८४६४
१.	वर्धा	१९८४-८५	४५७	३७५२	१२४०५	—	१२४०५	१४	—	—	—	२२६२८
		१९८६-८७	२२४	२६३१	१७७६७	—	१७७६७	२२	१	—	—	२०७१५
		१९८७-८८	२२३	२५७३	१७७७५	—	१७७७५	३८	१	—	३	२०६१३
२.	देवळी	१९८४-८५	३२०	२०५७	१४३३२	—	१४३३२	१०३	२	—	—	१६८८४
		१९८६-८७	२२५	१८४७	१४१६१	—	१४१६१	४७	४	—	१	१६३५५
		१९८७-८८	२७३	१२२५	१४६२२	—	१४६२२	२५	४	—	१	१६२२७
३.	सेलू	१९८४-८५	२३७	४२२७	१४८६२	—	१४८६२	१५	८	—	—	१२४१२
		१९८६-८७	१०१	४३६४	१३७०२	—	१३७०२	४	१०	—	—	१८१८८
		१९८७-८८	१२५	४३१५	१३३५०	—	१३३५०	३०	११	—	—	१७८३१
४.	आर्वी	१९८४-८५	५७५	१८१४	१६७०१	—	१६७०१	२५७	४	—	—	१२३५१
		१९८६-८७	४४६	१२३७	१६४६७	—	१६४६७	१७०	२	—	१	१८३२३
		१९८७-८८	३६७	१६०५	१४५२३	—	१४५२३	१४४	२	—	—	१६७११
५.	आष्टी	१९८४-८५	३३७	६७२	८५७५	—	८५७५	१२१	१	—	२	२७७८
		१९८६-८७	७६	५८२	७६७८	—	७६७८	७२	५	—	—	८४१३
		१९८७-८८	१८२	६१५	७१०८	—	७१०८	—	५	—	—	७२१७

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- २८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६. कारंजा	१९८४-८५	१८३८	१८३७	१५०६७	—	१५०६७	६०	५	—	३	१८८१०	
	१९८६-८७	१८५२	१५७२	१३१८१	—	१३१८१	६०	२	—	—	१६६८१	
	१९८७-८८	१६२५	१६०७	१३८८६	—	१३८८६	६०	२	—	१	१७१८१	
७. हिंगणाघाट	१९८४-८५	६७७	५१५७	१९०२२	२१	१९०५०	७	२	—	१६	२४२०२	
	१९८६-८७	५०६	५१४०	१८२६७	७६	१९०४३	३०	५	—	२	२४७२६	
	१९८७-८८	३४४	५१२५	१७५३०	७८	१७६०८	७	५	—	—	२३०८२	
८. तमुळूर	१९८४-८५	११८३	८०२६	१५६२२	१२६४	१६२६३	—	—	—	२	२६१७४	
	१९८६-८७	१०१८	५६३२	१४३५८	१२५८	१५६१६	—	—	—	—	२२२७३	
	१९८७-८८	१०२५	५२११	१०००२	११८०	१११८२	—	—	—	—	१८१२५	

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- २२ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	हरभारा	तूर	सुंग	उडीद	कुलथी	हतर कडधान्ये	एकूण कड धान्ये	एकूण अन्नधान्ये	उत्त	मिरची
१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	४३२२	२७५०१	५४९९	—	—	७७१९	४५०४१	२०२९९४	५२	—
		१९८६-८७	४९२०	२८०२२	४३५२	—	२४९९	६६४२	४६४३५	१९२१०९	४९६	१३२६
		१९८७-८८	४५५३	२५७०४	४१७४	१०२०	२१६७	६४४३	४४०६१	१८२५२५	४०८	१०५९
१.	वर्धा	१९८४-८५	२७९	४०१८	७७१	—	—	१४३६	६५०४	२९१३२	११	—
		१९८६-८७	३८०	४६६३	४३२	—	४५	११४०	६६६०	२७३७५	१३८	१९४
		१९८७-८८	३७९	४३२३	३८७	—	३६	१२५०	६३७५	२६९८८	६१	१४८
२.	देवळी	१९८४-८५	५१२	३६२३	७०४	—	—	५०७	५४१६	२२३००	१	—
		१९८६-८७	६५६	४०४५	५४८	—	१	४४९	५६९९	२२०५४	१३	२१३
		१९८७-८८	६७६	३००२	६५१	२२	—	४०५	४७५६	२१७५६	१४	१४१
३.	सेलू	१९८४-८५	२२३	३१६७	२१०	—	—	५००	४१००	२३५१९	२३	—
		१९८६-८७	२३४	३३६३	११५	—	७६	२९३	४०८१	२२२६९	१९०	१०२
		१९८७-८८	२११	३१७४	१०७	२८	७८	३१३	३९११	२१७४२	१५०	९०
४.	आर्वी	१९८४-८५	४०१	३७५०	८४९	—	—	५४३	५५४३	२४८९४	४	—
		१९८६-८७	३९८	३८८९	६४९	—	—	५६९	५५०५	२३८२८	१२९	११६
		१९८७-८८	२१३	३७८१	५३५	६८	१	४१५	५०१३	२१७२४	१३५	९८
५.	आष्टी	१९८४-८५	३३४	१७८४	४५१	—	—	३५४	२९२३	१२७०१	३	—
		१९८६-८७	३५१	१६२६	६५१	—	४	४४९	३०८१	११४९४	३	३५
		१९८७-८८	२१५	१५२३	४३७	९३	२	३५९	२६१९	१०५३६	४	३१

पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३० -

१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
६.	कारंजा	१९८४-८५	१०९०	२०२३	९०१	—	—	१२४२	५२५६	२४०६६	३	—
		१९८६-८७	१०८९	२१४६	४३१	—	६	९६८	४६४०	२१३२१	६	१२७
		१९८७-८८	१०८९	२०१३	४९०	७५३	६	८२३	५१७४	२२३५५	४	१३९
७.	हिंगणघाट	१९८४-८५	५९६	४६०८	९०३	—	—	९०८	७३१५	३२२२४	६	—
		१९८६-८७	९७७	५३७६	८६९	—	५४०	७२८	८४९०	३३२१६	१४	२१३
		१९८७-८८	२४५	४९१३	६४१	५	४८५	८२३	७८१२	३०९०१	२५	२०७
८.	समुद्रूर	१९८४-८५	८८७	४१५८	७१०	—	—	२२२९	७९८४	३४१५८	१	—
		१९८६-८७	८३५	२९१४	६५७	—	१८२७	२०४६	८२७९	३०५५२	३	३२६
		१९८७-८८	८२५	२९७५	९३६	५१	१५५२	२०५५	८४०१	२६५२६	१५	२०५

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३१ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ग	हब्द	इतर मसाले पदार्थ	एकूण मसाले पदार्थ	एकूण फळे व भाजीपाला	इतर खाद्य पिके	एकूण खाद्य पिके	कापूस	इतर तंतूमय पिके	एकूण तंतूमय पिके
१	२	३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	—	१५७०	१५७०	६१६२	—	२१०७७८	१८९२६५	५२०	१८९७८५
		१९८६-८७	३३	१११	१४७०	६४२७	४६१७	२०५११९	१९६८२३	१४	१९६८३७
		१९८७-८८	३२	९७	११८८	७५१७	७१६७	१९८८०५	१९४७७९	१०५	१९४८८४
१.	वर्धा	१९८४-८५	—	२१०	२१०	११७८	—	३०५३१	२७५०२	४२	२७५४४
		१९८६-८७	—	२२	२१६	२६७	—	२८६९६	३०४५६	१	३०४५७
		१९८७-८८	—	३	१५१	१०५०	३९५	२८६४५	२८४७९	—	२८४७९
२.	देवळी	१९८४-८५	—	१९४	१९४	३५७	—	२२८५२	२५३१६	३२	२५३४८
		१९८६-८७	—	४२	२५५	४८०	—	२२८०२	२७७२२	६	२७७२८
		१९८७-८८	—	२८	१६९	५७७	३११	२२८२४	२७१००	—	२७१००
३.	सेलू	१९८४-८५	—	१०१	१०१	१३८०	—	२५०२३	२१७२१	३६	२१७५७
		१९८६-८७	—	५	१०७	१५११	—	२४०७७	२३५२३	—	२३५२३
		१९८७-८८	—	३	९३	१५१५	३०५	२३८०५	१९५६१	१	१९५६२
४.	आर्वी	१९८४-८५	—	१०४	१०४	८१८	—	२५८२०	२६४४४	१७२	२६६१६
		१९८६-८७	—	११	१२७	८३१	—	२४९१५	३८२१८	७	३८२२५
		१९८७-८८	—	३	१०१	७५१	३८९	२३१००	२८३८८	—	२८३८८
५.	आष्टी	१९८४-८५	—	६५	६५	८१३	—	१३५८२	१२२७९	८८	१२३६७
		१९८६-८७	—	८	४३	८३३	—	१२३७३	१०२३४	—	१०२३४
		१९८७-८८	—	६	३७	९२५	३५९	११८६१	१०९८१	—	१०९८१

पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३२ -

१	२	३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२
६. कारंजा	१९८४-८५	—	१६७	१६७	१०३७	—	२५२७३	१४११४	९९	१४२१३	
	१९८६-८७	—	४	१३१	१०१५	४६१७	२७०९०	१०९६१	—	१०९६१	
	१९८७-८८	—	३	१४२	११२६	४७१५	२८३४२	८९१९	१०४	९०२३	
७. हिंगणघाट	१९८४-८५	—	२५३	२५३	३८६	—	३२८६९	३२६७१	४५	३२७१६	
	१९८६-८७	१३	१९	२४५	५८१	—	३४०५६	३४९५७	—	३४९५७	
	१९८७-८८	११	४१	२५९	८५८	३७८	३२४२१	३७४९९	—	३७४९९	
८. समुद्रपूर	१९८४-८५	—	४७६	४७६	१९३	—	३४८२८	२९२१८	६	२९२२४	
	१९८६-८७	२०	—	३४६	२०९	—	३१११०	३०७५२	—	३०७५२	
	१९८७-८८	२१	१०	२३६	७१५	३१५	२७८०७	३३८५२	—	३३८५२	

पुढे चालू . . . . .

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ग	भूईमुग	तीळ	जवस	तुर्यफुल	करडई	इतर गळीतपुची धान्ये	रकणा गळीताचे पिके	तंवाळू	इतर औषाधी व मादक पदार्था	रकणा औषाधी व मादकद्रव्ये	रकणा ची-पाची पिके
१	२	३	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३
	जिल्हा रकूणा	१९८४-८५	६८१०	—	१२३९१	—	३६	१२९४६	३२१८३	—	४	४	९७
		१९८६-८७	६४३०	११९४४	१०५६४	४७	११	—	२८९९६	१	२	३	१९९
		१९८७-८८	६३०९	११८८१	९८७३	२५३	५२	—	२८३६८	—	—	—	१४९
१.	वर्धा	१९८४-८५	४४२	—	९४०	—	—	६०३	१९९२	—	—	—	३६
		१९८६-८७	३०९	५०४	६८२	१	—	—	१५०३	—	—	—	५८
		१९८७-८८	४०५	५०५	५८५	२७	५	—	१५२७	—	—	—	४७
२.	देवळी	१९८४-८५	८४९	—	२२३१	—	२	५०५	३६४७	—	—	—	९
		१९८६-८७	६१७	३८९	१८९७	११	१	—	२८१५	—	—	—	१२
		१९८७-८८	५१६	३७१	१४१६	४८	१५	—	२३६५	—	—	—	२
३.	सेलू	१९८४-८५	५६९	—	५५९	—	—	८४९	१९७७	—	—	—	२५
		१९८६-८७	५०६	१९१	३४५	१४	—	—	१०५८	—	—	—	६७
		१९८७-८८	४८५	१८८	३२९	८४	—	—	१०८९	—	—	—	४९
४.	आर्वी	१९८४-८५	९७३	—	४	—	५	३७०	१३५३	—	३	३	९
		१९८६-८७	८२६	१३६	३	२	—	—	१०३७	—	१	१	१
		१९८७-८८	७२१	१२९	१	६	२	—	९२९	—	—	—	१
५.	आष्टी	१९८४-८५	१३०५	—	७	—	१	१६७	१४८०	—	१	१	५५
		१९८६-८७	१५६०	२५	२	१	—	—	१५८९	—	१	१	—
		१९८७-८८	१४८१	२१	—	३	—	—	१५०५	—	—	—	६

पुढे चालू .....

अ.क्र.	जिल्हा / तालूका	वर्षा	संकीर्ण अखाद्या पिके	एकूण अखाद्या पिके	पिकाखालील एकूण क्षेत्र	दुसोटा / तिसोटा क्षेत्र	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र
१	२	३	४४	४५	४६	४७	४८
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	२०	२२२०८९	४३२८६७	२५२००	४०७६६७
		१९८६-८७	१२५	२२६१६०	४३१२७९	१७३६७	४१३९१२
		१९८७-८८	४६	३२३४४७	४२२२५२	११५०२	४१०७५०
१.	वर्धा	१९८४-८५	९	२९५८१	६०११२	२०६५	५८०४७
		१९८६-८७	२	३२०२०	६०७१६	२८८५	५७८३१
		१९८७-८८	—	३००५३	५८६९८	१५४३	५७१५५
२.	देवळी	१९८४-८५	—	२८९०४	५१७५६	१४२८	५०३२८
		१९८६-८७	१०८	३०६७०	५३४७२	१५३५	५१९३७
		१९८७-८८	—	२९४६७	५२२९१	१००६	५२२८५
३.	तेलु	१९८४-८५	—	२३७५९	४८७८२	८९१९	३९८६३
		१९८६-८७	१५	२४६६३	४८७४०	४९४०	४३८००
		१९८७-८८	—	२०७००	४४५०५	११७४	४३३३१
४.	आर्ची	१९८४-८५	—	२७९८०	५३८००	१४८२	५२३१८
		१९८६-८७	—	२९२६४	५४१७९	१४६१	५२७१८
		१९८७-८८	४१	२९३५२	५२४५९	९१०	५१५४९
५.	आग्दी	१९८४-८५	—	१३८४८	२७४३०	१०९४	२६३३६
		१९८६-८७	—	११८२४	२४१९७	१०७९	२३११८
		१९८७-८८	—	१२४९२	२४३५३	८३२	२३५२१

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३६ -

१	२	३	४४	४५	४६	४७	४८
६. कारंजा	१९८४-८५	—	१७४४४	४२७१७	७३४५	३५३७२	
	१९८६-८७	—	१३६९४	४०७८४	२७८५	३७९९९	
	१९८७-८८	—	११६५९	४०००१	१६७८	३८३२३	
७. हिंगणाघाट	१९८४-८५	११	३९२१३	७२०८२	१३८१	७०७०१	
	१९८६-८७	—	४१७२३	७५७७९	१६२४	७४१५५	
	१९८७-८८	५	४४३५८	७६७७९	३५१०	७३२६२	
८. समुद्रपूर	१९८४-८५	—	४१३६०	७६१८८	१४८६	७४७०२	
	१९८६-८७	—	४२३०२	७३४१२	१०५८	७२३५४	
	१९८७-८८	—	४५३५९	७३१६६	८४९	७२३१७	

टीप :- १९८४-८५ ची आकडेवारी पूर्ण सुधारित असून १९८६-८७ व १९८७-८८ ची आकडेवारी अस्थायी आहे .

आधार :- [१] कृषी संचालनालय , महाराष्ट्र राज्य , पुणे .

[२] जिल्हा वार्षिक झूट व पिके अहवाल , वर्धा जिल्हा .

तक्ता क्रमांक ३.३.

मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन सन १९८९-९० या वर्षाकरीता
[अंतीम अंदाज]
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	पिके	दर हेक्टरी उत्पन्न [किलो गॅममध्ये]	उत्पादन [शंभर मेट्रिक टनात]
१.	२.	३.	४.
१.	तांदूळ	८१३	३९
२.	गहू	१०८८	२४८
३.	ज्वारी	१६८४	१४६२
४.	बाजरी	४००	४
५.	बाली	—	—
६.	मका	—	—
७.	नाचणी	—	—
८.	इतर तृण धान्ये	१०००	२
९.	एकूण तृण धान्ये	१५१८	१७५५
१०.	चना [हरभरा]	५७१	८८
११.	तूर	१०००	४५९
१२.	उडीद	५४५	१२
१३.	मूंग	४१५	२२
१४.	मसूर	—	—
१५.	इतर कड धान्ये	६६७	६
१६.	एकूण कड धान्ये	८४२	५८७
१७.	जवस	२२४	१५
१८.	तीळ	२४३	३४
१९.	भुईमूंग [शेंग]	७४७	१३३
२०.	मोहरी	५००	३
२१.	एरंडी	—	—
२२.	खोबरा [नारळ]	—	—
२३.	उस [ड्रेस्ड, केनच्या स्वरूपात]	६९०००	६९
२४.	कापूस [सरकी विरहीत गाठी]	११९९	१७८५
२५.	ताग	—	—
२६.	मेस्टा [शंबाडी] [०० गाठी]	—	—
२७.	तंबाखू	—	—
२८.	एकूण औष्णी अमली पदार्थ	—	—
२९.	सुंठ	—	—
३०.	मिरची	५००	५
३१.	हळद	१०९५	४६
३२.	बटाटा	—	—

टीप :- [१] उसाखालील प्रत्यक्ष क्षेत्र उपलब्ध नसल्याने, ज्या क्षेत्रात कापणी केली ते क्षेत्र दिले आहे. उत्पादन ड्रेड, केनच्या स्वरूपात आहे.

[२] बाब क्र. २६ मेस्टा १ गाठ = १८० किलोग्राम.

आधार :- कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

विविध साधनांनी ओलीताखाली असलेले तालुकावार क्षेत्र १९८४-८५ ,
१९८६-८७ व १९८७-८८ या वर्षांकरिता
[क्षेत्राफळ हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	ओलीताखालील क्षेत्र		ओलीता	ओलीता
			पृष्ठभागीय	विहीरी	खालील निव्वळ क्षेत्र	खालील एकूण क्षेत्र
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	५०६२	१३८९५	१८९६४	२४०६८
		१९८६-८७	३२२६	१५०१७	१८३१३	२५७२६
		१९८७-८८	३०५६	१४७२०	१७८४६	२७१५६
१.	वर्धा	१९८४-८५	—	३६८७	३६८७	४५१४
		१९८६-८७	—	३४७२	३४७२	४७४०
		१९८७-८८	—	३६०४	३६०४	४११०
२.	देवळी	१९८४-८५	५१	१४१८	१४६९	२३८५
		१९८६-८७	४२	१३२४	१४३६	२४७२
		१९८७-८८	६४	१४०५	१४६९	२५४२
३.	सेलू	१९८४-८५	४३५२	२५७	४६०९	६३६१
		१९८६-८७	२११६	२२२०	४३३६	६८९१
		१९८७-८८	१९०५	२०११	३९१६	८१५१
४.	आर्वी	१९८४-८५	१२१	२३५७	२४७८	२६८६
		१९८६-८७	३७९	२०१२	२३९१	२५१३
		१९८७-८८	३९२	१९०२	२२०१	२८२९
५.	आष्टी	१९८४-८५	२५	२५०	१०४५	१६०१
		१९८६-८७	१०१	११०५	१२०६	१६१२
		१९८७-८८	१०७	११२४	१३०१	१८४६
६.	कारंजा	१९८४-८५	१०३	२६७६	२७७९	३२०१
		१९८६-८७	२८४	२४५४	२७३८	३१००
		१९८७-८८	२९३	२१२८	२४२१	३४०८
७.	हिंगणघाट	१९८४-८५	१२६	१४७२	१५९८	२०२१
		१९८६-८७	१२९	१४४८	१५७७	२७१०
		१९८७-८८	१२४	१४५७	१५८१	२४६३
८.	समुद्रपूर	१९८४-८५	२२१	१०७८	१२९९	१२९९
		१९८६-८७	२४५	९०५	११५०	१६८८
		१९८७-८८	२७१	१०१२	१२८३	१८०७

टीप :- [१] १९८४-८५ ची माहिती पूर्ण सुधारित आहे.
[२] १९८६-८७ व १९८७-८८ ची माहिती अस्थायी आहे .

आधार :- [१] कृषी संचालनालय , महाराष्ट्र शासन , पुणे .
[२] जिल्हा भूमी अभिलेखा निरीक्षक , वर्धा .

तक्ता क्रमांक ३.५

- ३२ -

निरनिराळ्या पिकांखालील ओलीताचे क्षेत्रां सन १९८४-८५, १९८६-८७ व १९८७-८८ या वर्षांकरिता
जिल्हा- वर्धा [क्षेत्राफळ हेक्टर मध्ये]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	तांदूळ	गहू	खारीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	बाजरी	इतर धान्ये	एकूण धान्ये	हरभारा	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये	उस	मिरची	हळद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	२०	१४५७०	४	२	—	५	१४६०१	३६१	६०	४२१	५२	—	—
		१९८६-८७	१५	१३८३५	४	—	२	१०	१३८६६	५८३	९४	६७७	४४६	६५१	११
		१९८७-८८	२०	१५८०३	४	२	२	५	१५८३६	५५२	६८	६२०	१३५९	८७३	११
१.	वर्धा	१९८४-८५	४	२५९४	३	—	—	—	२६०१	३८	३१	६९	११	—	—
		१९८६-८७	६	२५१८	—	—	२	३	२५२९	६३	३८	१०१	१३८	१५४	—
		१९८७-८८	५	२७४४	२	—	२	४	२७५४	६१	२७	८८	४८१	१३०	—
२.	देवळी	१९८४-८५	—	१३५६	—	—	—	२	१३५८	३१	१०	४१	१	—	—
		१९८६-८७	—	१२१८	—	—	—	—	१२१८	५०	२६	७६	१३	१७६	—
		१९८७-८८	—	१२६६	—	—	—	—	१२६६	४८	१८	६६	७८	१२०	—
३.	सेलू	१९८४-८५	५	४२६५	—	—	—	—	४२७२	१०१	७	१०८	२३	—	—
		१९८६-८७	६	४३३०	—	—	—	७	४३४३	१६९	२१	१९०	१९०	९३	—
		१९८७-८८	५	४३५६	१	—	—	—	५३६२	१४८	१७	१६५	४६७	८५	—
४.	आर्वी	१९८४-८५	—	१५६०	—	—	—	—	१५६०	२५	१	२६	४	—	—
		१९८६-८७	—	१२३७	—	—	—	—	१२३७	—	—	—	७९	११६	—
		१९८७-८८	—	१६२०	—	—	—	—	१६२०	२५	—	२५	१७९	९८	—
५.	आष्टी	१९८४-८५	—	६६०	—	—	—	—	६६०	३५	१	३६	३	—	—
		१९८६-८७	—	५८१	—	—	—	—	५८१	४१	—	४१	३	३३	—
		१९८७-८८	—	७५०	—	—	—	—	७५०	२३	—	२३	४	४७	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ३.५ [पुढे चालू]

- ४० -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
क.	कारंजा	१२८४-८५	—	१७५६	—	—	—	१	१७५७	१११	७	११८	३	—	—
		१२८६-८७	—	१५०२	—	—	—	—	१५०२	२०२	७	२१६	६	११२	—
		१२८७-८८	—	१७८६	—	—	—	१	१७८७	२०६	४	२१०	४	१३२	—
ख.	हिंगणघाट	१२८४-८५	५	१३२१	—	२	—	—	१३२८	१५	३	१५	६	—	—
		१२८६-८७	३	१४६६	४	—	—	—	१४७३	३७	२	३२	१४	२१	१०
		१२८७-८८	८	१२५२	१	२	—	—	१२६३	२६	२	२८	८५	२०७	११
ग.	समुद्रपूर	१२८४-८५	६	२८८	१	—	—	—	२२५	५	—	५	१	—	—
		१२८६-८७	—	२७६	—	—	—	—	२७६	१४	—	१४	३	७६	१
		१२८७-८८	२	१०२२	—	—	—	—	१०३१	१५	—	१५	६१	४७	—

पुढे चालू . . .

तक्ता क्रमांक ३.५ [पुढे चालू]

- ४१ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ग	एकूण मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	बटाटे	एकूण फळे व भाजीपाला	एकूण खीटा पिके	कापूस	एकूण तूट पिके	भुईमूंग	इतर गळीताची पिके	एकूण गळीताची पिके	संकीर्ण अह्याचा पिके	एकूण अह्याचा पिके	एकूण आनीता खालील क्षेत्र
१	२	३	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
	जिल्हा एकूण	१९८४-८५	९०६	—	५४२१	२१४०१	१९१७	१९१७	६६९	३०	६६९	५१	२६६७	२४०६८
		१९८६-८७	१४७०	—	६७२४	२३१८३	१७९७	१७९७	६७९	२०	६९९	४७	२५४३	२५७२६
		१९८७-८८	११९२	—	५८१४	२४८२१	१६२५	१६२५	६४९	१९	६६८	४२	२३३५	२७१५६
१.	वर्धा	१९८४-८५	१७१	—	९८२	३८३४	५८६	५८६	६६	—	६६	२८	६८०	४५१४
		१९८६-८७	२१६	—	११६४	४१४८	५२४	५२४	६२	—	६२	६	५९२	४७४०
		१९८७-८८	२५	—	१६१	३५१२	५०७	५०७	७०	—	७०	२१	५९८	४११०
२.	देवळी	१९८४-८५	१४९	—	३३३	१८८२	३८८	३८८	१११	—	१११	४	५०३	२३८५
		१९८६-८७	२५५	—	४८०	२०४२	३७७	३७७	५२	—	५२	१	४३०	२४७२
		१९८७-८८	१७०	—	५७८	२१५८	२९०	२९०	९२	—	९२	२	३८४	२५४२
३.	सेलू	१९८४-८५	८७	—	१३०८	५७९८	२३५	२३५	३११	३	३१४	१४	५६३	६३६१
		१९८६-८७	१०७	—	१५११	६३४१	१९७	१९७	३५०	१	३५१	२	५५०	६८९१
		१९८७-८८	९४	—	१५१६	७६०४	१७७	१७७	३६२	२	३६४	६	५४७	८१५१
४.	आर्ची	१९८४-८५	९१	—	७६०	२४४१	१३०	१३०	१०८	४	११२	३	२४५	२६८६
		१९८६-८७	१२७	—	८३२	२२७५	१०२	१०२	१३३	—	१३३	३	२३८	२५१३
		१९८७-८८	१०१	—	७५१	२६७६	९९	९९	५२	१	५३	१	१५३	२८२९
५.	आष्टी	१९८४-८५	६२	—	७६९	१५३०	२४	२४	४५	१	४६	१	७१	१६०१
		१९८६-८७	४३	—	८३३	१५०१	५०	५०	६०	—	६०	१	१११	१६१२
		१९८७-८८	५४	—	२२५	१७५६	५८	५८	२३	१	२४	८	९०	१८४६

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.५ [पुढे चालू]

- ४२ -

१	२	३	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
६. कारंजा	१९८५-८५	१५७	—	१०११	३०४६	१४१	१४१	१४	—	१४	—	१५५	३१	
	१९८६-८७	१३१	—	१११४	२९७६	११५	११५	८	—	८	१	१२४	३	
	१९८७-८८	१४२	—	११२५	३२६८	१२६	१२६	१३	—	१३	१	१४०	३१	
७. हिंगणघाट	१९८५-८५	८८	—	१८७	१६९७	२८९	२८९	१२	२२	३४	१	३२४	२८	
	१९८६-८७	२४५	—	५८१	२३५२	२९६	२९६	१३	१७	३०	३२	३५८	२८	
	१९८७-८८	२६२	—	५४७	२१८५	३२५	३२५	३६	१५	५१	२	२७८	२८	
८. तमुद्रमूर	१९८५-८५	१०१	—	७१	११७३	१२४	१२४	२	—	२	—	१३६	१५	
	१९८६-८७	३४६	—	२०९	१५४८	१३६	१३६	१	२	३	१	१४०	१५	
	१९८७-८८	३४४	—	२११	१६६२	१४३	१४३	१	—	१	१	१४५	१५	

टीप :- [१] १९८५-८५ ची माहिती पूर्ण सुधारीत आहे .

[२] १९८६-८७ व १९८७-८८ ची माहिती अस्थायी आहे .

आधार :- [१] कृषी संचालनालय , महाराष्ट्र शासन , पुणे .

[२] जिल्हा भूमी अभिलेखा निरीक्षक [ऋतू व पीक अहवाल १९८६-८७ व १९८७-८८] वधां .

तालुकावार सिंचन विहीरी व इतर विहीरी १९८४-८५, १९८६-८७ व १९८७-८८ वर्षाकरिता
जिल्हा - वधाई.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	सिंचन विहीरींची एकूण संख्या			वापरात असलेल्या विहीरीवर बसविलेले						
		१९८४-८५	१९८६-८७	१९८७-८८	विजेचे पंप	डिझेल पंप	१९८४-८५	१९८६-८७	१९८७-८८	१९८४-८५	१९८६-८७
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	
	जिल्हा एकूण	३४३४३	३५३५१	३६२०७	१२२८२	१३६०१	१४३२८	१४०१	३५२३	४२२१	
	वधाई	३२०६	४००५	४११२	१११०	२००१	२१६२	११०	२०५५	२१६६	
	देवळी	३०४३	३१४३	३२५५	१३०५	१४२१	१५५०	८४	१७१	३५१	
	सेलू	४२२९	४३७८	४४८१	२४६२	२५०५	२५८७	१३	११५	१८१	
	आर्वी	३२४२	४०५१	४१०१	२१२३	२२२८	२३०२	११०	११५	२२०	
	आष्टी	३३३७	३५३६	३६७२	१३६०	१५१४	१६५४	२७	५५	१५५	
	कौरजा	८४०६	८५७२	८७८१	१८३०	१९०२	२०१२	१२४	१७७	२४२	
	हिंगणघाट	३२५६	३२९८	४०५६	१४०६	१४३२	१४३४	३४०	३५०	४२१	
	समुद्रपूर	३४५७	३६६१	३७४२	५७२	५९१	६०६	५१३	५५५	५८५	

पुढे घालू

तक्ता क्रमांक ३.६ [अ] पुढे चालू .

तक्ता १९७१-२.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	वापरत नसलेल्या सिंचन विहीरीची संख्या	सिंचना विहीरी धोरणीय इतर विहीरींची संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	
	जिल्हा एकूण	१३३३१	१२१५७	११३२६	जिल्हा २८२११	१३३१००६०	१२११०२१६	११३२६
१.	वर्धा	८५५	८०२	७५५	वर्धा २१६५	२५२१२०	८०३२०५	८५५
२.	देवळी	८८०	८०१	७६५	देवळी २२४	८८३००५	८०३००६	७६५
३.	सेलू	१२९१	११०२	१०११	सेलू १३२०	१३२१२२७	११०१३०५	१०११
४.	आर्वी	८७४	७७५	६९३	आर्वी १६२६	८७३७०५	७७३८०१	६९३
५.	आष्टी	९२४	८२५	७११	आष्टी १२७८	९२१२८०	८२१२८६	७११
६.	कारंजा	४९४४	४५१३	४२३१	कारंजा ४८२	४९४४५०४	४५१३५१२	४२३१
७.	हिंगणघाट	२००२	१९१३	१८५५	हिंगणघाट १३१२	२००१३२१	१९११३३५	१८५५
८.	तमुद्रपूर	१५६१	१४१२	१३१५	तमुद्रपूर ६७४	१५६१७५८	१४११७५२	१३१५

टीप :- १९८४-८५ ची माहिती पूर्ण सुधारित असून १९८६-८७ व १९८७-८८ ची माहिती पूर्ण सुधारित अस्थायी आहे .

आधार :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे नं. :- १] कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे नं. २] कृषि व पिक अहवाल, वर्धा .

कुपनलिका, हातपंप आणि विद्युतपंप - १९८९-९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	यशास्वी कुपनलिकांची संख्या	बसविलेल्या हात पंपाची संख्या	बसविलेल्या विद्युत पंपाची संख्या	बंद पडलेल्या हात पंपाची संख्या	बंद पडलेल्या विद्युत पंपाची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा एकूण	३१	३१	निरंक	२०७९	२४३
१.	वार्धा	३	३	"	३२०	५१
२.	देवळी	९	९	"	१९५	४२
३.	सेलू	४	४	"	३२६	१७
४.	आर्वी	२	२	"	२६०	२६
५.	आष्टी	—	—	"	१०९	१३
६.	कारंजा	५	५	"	२४४	१३
७.	हिंगणघाट	२	२	"	३८८	४१
८.	समुद्रपूर	६	६	"	२३७	४०

टीप :- स्तंभ ६ व ७ मधील आकडेवारीत मागील वर्षाच्या आकडेवारीचा समावेश आहे.

आधार :- १] उपअध्यक्षा, [तांत्रिकी] भूजल विकास यंत्रणा, जिल्हा परिषद, वार्धा.
२] वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल विकास यंत्रणा, वार्धा.

विहिरीखोरीज लघुपाटबंधा-यांची कामे १९८९-९० या वर्षाकरीता
जिल्हा - वधा.

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	उपयोगात नसलेली कामे				उपयोगात असलेली कामे				ओलीता खालील निव्वळ क्षेत्र [हेक्टर]				वापरातील कामाचे क्षेत्र [हेक्टर]			
		जिल्हा परिषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परिषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परिषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परिषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
	जिल्हा एकूण	३	७	—	१०	१८	२०	—	३८	६२८	५१९६	—	५८२४	१२४०	६८४६	—	८१२९
१.	वधा	१	४	—	५	३	—	—	३	७४	—	—	७४	७४	—	—	७४
२.	देवळी	—	—	—	—	२	—	—	२	९	—	—	९	१५१	—	—	१५१
३.	सेलू	—	—	—	—	—	२	—	२	—	३६७	—	३६७	—	१०४३	—	१०४३
४.	आर्वी	—	२	—	२	५	११	—	१६	२५८	३३५६	—	३६१४	३८४	४१७८	—	४५६२
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	४	—	४	—	९९५	—	९९५	—	९९५	—	९९५
६.	कारंजा	१	—	—	१	७	२	—	९	२३५	३६७	—	६०२	६१९	५२२	—	११४१
७.	हिंगणघाट	१	—	—	१	१	१	—	२	५२	१११	—	१६३	५२	१११	—	१६३
८.	समुद्रपूर	—	१	—	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

- आधार :-
- १] कार्यकारी अभियंता, लघुसिंचन विभाग, जिल्हा परिषाद, वधा.
  - २] कार्यकारी अभियंता, लहान पाटबंधारे विभाग, वधा.
  - ३] कार्यकारी अभियंता, वधा पत्रबंधारे विभाग, वधा.
  - ४] उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वधा.

मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प यामुळे भिजणारे क्षेत्र व मिळणारे फायदे
[३०-६-१९९० रोजीचे]
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	बाब	मोठे प्रकल्प	मध्यम प्रकल्प				
			१. बोर प्रकल्प बोरी ता. सेलू	२. धाम प्रकल्प महाकाळी ता. आर्वी	३. अंचधारा प्रकल्प रिधोरा ता. सेलू	४. डोंगरगांव प्रकल्प जनवाडी ता. सेलू	५. मदन प्रकल्प मदसा ता. आर्वी
३.	अ] काम पूर्ण होण्याचे वर्ष	१९६५	—	१९७६	१९७१-७२	प्रकल्पाचे काम सुरु झाले नाही	काम पूर्ण झाले नाही.
	ब] अपूर्ण असल्यास पूर्ण होण्याचे संभाव्य वर्ष	—	१९९२ [कालवे सहित]	—	—	—	१९९२
	क] प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च [लाखांमध्ये] धारण	३७१.९१	४७१६	१०१.८७	३७.८८	२८३.६०	२१३.२४
४.	अ] मंजूर झालेली उंची [मीटरमध्ये]	३६.२७	३२.०५	१८.१५	१६.९७	२५.२५	१४.२१
	ब] पूर्ण झालेली उंची [मीटर मध्ये] कालवा	३६.२७	३२.०५	१८.१५	१६.९७	—	१४.२१
५.	अ] स्कूण लांबी [कि.मी.]	२१.६०	३९.००	१३.२०	७.००	२१.७०	४६.००
	ब] पूर्ण लांबी [कि.मी.]	२१.६०	३८.००	१३.२०	७.००	—	४३
६.	कमाल क्षमता [दशलक्ष घन.मी.]	१२७.३५	६२.५१	८.७५	४.४४	११.४६	३८.४२
७.	प्रत्यक्ष साठा [दशलक्ष घन मी.]	३३.३१	४४.११	०.३२०	०.०७२	—	३४.५९
८.	स्कूण लाभ क्षेत्र [हेक्टर]	३२५८४	१५७८२	२९१४	१९४०	५१७७	७४५६

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.८ [पुढे चालू]

- ४८ -

१	२	३	४	५	६	७	८
९. लाभ क्षेत्राखालील लागवडी लायक क्षेत्र [हेक्टर]		२४०५५	१०५७५	२२६२	२७२	४०६८	५२१३
१०. प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलीताखाली येणारे क्षेत्र [हेक्टर]		१३३६०	७२१६	१८३२	६३२	२५४३	४८५८
११. सध्या [१९८९-९०]ओलीताखाली असलेले क्षेत्र [हेक्टर]							
अ]. बारमाही		—	—	—	—	—	—
ब]. हंगामी		४३३४	२००	२२२	१४६	—	४१५

मोठे प्रकल्प नाही

टीप :- १] ह्या तक्त्यातील माहिती सुधारीत आहे .

२] मदना प्रकल्पाचे काम वन जमीनच्या हस्तांतरणा अभावी थांबलेले आहे.

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता, वार्डा पाटबंधारे विभाग , वार्डा.

२] कार्यकारी अभियंता लहान पाटबंधारे विभाग , वार्डा.

वहिन धारण जमिनीची संख्या व त्याचे क्षेत्रफळ, ओलीताखाली असलेली वहिन धारण जमिनी आणि ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र व वहिनाच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्रफळानुसार वहिन धारण जमिनीची

संख्या वर्ष १९८५-८६

[क्षेत्रफळ - हेक्टरमध्ये]

जिल्हा - बंधा

अ.क्र.	क्षेत्रफळ श्रेणी	वैयक्तिक धारण	संयुक्त धारण	एकूण धारण	पूर्णा वेळ ओलीताखाली	पूर्ण वेळ जिराईत	अंशतः ओलीताखाली	अंशतः जिराईत
	[हेक्टरमध्ये]	संख्या	क्षेत्रफळ संख्या	क्षेत्रफळ संख्या	क्षेत्रफळ संख्या	क्षेत्रफळ संख्या	क्षेत्रफळ संख्या	क्षेत्रफळ संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	०.०२ पेक्षा कमी	१४	०.०६	०.०६	०	०	०	०
२.	०.०२-०.४९	२३०८	७२९२०	१८३	२५५	२५५	२५५	२५५
३.	०.५०-०.९९	१३०९०	१०६०७	१५०	८३	८३	८३	८३
४.	१.००-१.९९	३६८९६	५४०१८	५५१	१९३	१९३	१९३	१९३
५.	२.००-२.९९	२५२५२	६०९११	५२७	८४	८४	८४	८४
६.	३.००-३.९९	१५४७०	५३४७९	५३२	१९	१९	१९	१९
७.	४.००-४.९९	१०८४३	४८२४५	४४८	३	३	३	३
८.	५.००-५.९९	७२१०	३९३६२	३३१	०	०	०	०
९.	६.००-७.४९	७१८३	४७६८६	४२७	२८	२८	२८	२८
१०.	७.५०-९.९९	६१२२	५२५४७	९५०	०	०	०	०
११.	१०.००-१९.९९	४६९०	६०९९९	१११४	०	०	०	०
१२.	२०.००-२९.९९	३८९	८९५३	०	०	०	०	०
१३.	३०.००-३९.९९	५२	१७५८	०	०	०	०	०
१४.	४०.००-४९.९९	१७	६७३	०	०	०	०	०
१५.	५०.०० पेक्षा जास्त	४०२९	०	४६	०	०	०	०
एकूण सर्व श्रेणी		१२९५७३	४४४४३२	१५६३	४६०३	१३११३६	४४५०३५	४६३

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ३.९ [पुढे चालू]

- ५० -
तक्ता क्रमांक ३.९ [पुढे चालू]

अ. क्र. : क्षेत्राफळ श्रेणी [हेक्टरमध्ये]		संपूर्ण मालकीचे		पूणपिणे भांडेपध्दतीचे		अंघात : मालकीचे व अंघात : भांडेपध्दतीचे	
१	२	१६	१७	१८	१९	२०	२१
		संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ
१.	०.०२ पेक्षा कमी	२	०	०	०	३०	०
२.	०.०२-०.४९	२३४७	७४२	०	१.	००.०२ पेक्षा श्रेणी	२
३.	०.५०-०.९९	१३२१०	१०६९९	१२	२.	१०.५०-०.४९२३	७
४.	१.००-१.९९	३७१२२	५४३५५	३४	३.	४९.५०-१.९९५४	५५
५.	२.००-२.९९	२५४०८	६१३६०	१४	४.	३५.००-१.९९१०६	१८९
६.	३.००-३.९९	१५४९७	५३५७३	१४	५.	४९.५०-१.९९२२	२४१
७.	४.००-४.९९	१०९४०	४८६७१	०	६.	३०.००-१.९९६२	१६३
८.	५.००-५.९९	७१६८	३९१३२	१५	७.	८७.००-४.९९७६	३००
९.	६.००-७.४९	७१४८	४७७०६	८	८.	५५.००-१.९९८४	३६९
१०.	७.५०-९.९९	६१२४	५२५९१	१६	९.	१३९.००-५.४९८२	४३०
११.	१०.००-१९.९९	४६८४	६०९६१	९	१०.	१०३.००-९.९९८०	७३२
१२.	२०.००-२९.९९	३७५	८८१४	३	११.	६१.००-४९.४९२	६२
१३.	३०.००-३९.९९	४९	१६५६	०	१२.	३०.००-२९.०२	०
१४.	४०.००-४९.९९	५	२११	०	१३.	३०.००-३९.०९	०
१५.	५०.०० व त्यापेक्षा जास्त	६	५२०	४	१४.	२६१.००-४९.४९२	५२
					१५.	५०.०० व त्यापेक्षा जास्त	५२
एकूण सर्व श्रेणी		१३००८५	४४०९९१	१२२	४४९	६६६	२६११
					१३२४		३९२४

टिप :- [१] माहिती अस्थायी आहे . [२] संस्थांचे धारणा वैयक्तिक धारणात समाविष्ट आहे .

आधार :- जागतिक कृषी गणना - सांख्यिकी तक्ते १९८५ - ८६ कृषी विभाग, पुणे .

आधार :- जागतिक कृषी गणना - सांख्यिकी तक्ते १९८५ - ८६ कृषी विभाग, पुणे .

तक्ता क्रमांक ३.१०

- ५१ -

तालुकावार कृषी विषयक अजारे वर्ग १९८७
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा/ तालुका	नागरांची संख्या		गाड्यांची संख्या	उसाचे चरक		ओलीतासाठी तेलाचे चालणारे पंप	ओलीतासाठी विद्युत पंप	हॅक्टर्स	तेलघाणी	
		लाकडी	लोखंडी		शक्तीवर चालणारे	चैलाच्या मदतीने चालणारे				५ किलो व त्यापेक्षा अधिक	५ किलो पेक्षा कमी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	३१७७६	१६११७	२६९८०	२८	४०	२१०३	१४८९७	१९३	२५	—
१.	वर्धा	३८७२	३३५२	२७८८	२२	३५	२७४	२८६९	५८	१४	—
२.	देवळी	३३२४	१८५९	३२१०	—	—	१२०	२०९१	३८	—	—
३.	सेलू	३२०१	२१३५	३२६७	३	५	८९	२२०७	२७	२	—
४.	आर्वी	३७५६	२२४९	४१८१	२	—	६३	१७६५	२५	७	—
५.	आष्टी	१८३३	९७७	२१७१	१	—	६८	१५२२	२१	—	—
६.	कारंजा	३६०२	१६३०	२३३१	—	—	४४०	१६९७	४	—	—
७.	हिंगणघाट	४६०५	२२८४	३४८४	—	—	२५७	१७४८	१२	—	—
८.	समुद्रपूर	७५८३	१६३१	५५४८	—	—	७९२	९९८	८	२	—

आधार :- पशुगणना वर्ष १९८७ [अस्थायी आकडेवारी]

दुष्काळ , टंचाई , टंचाई सद्दुष्य परिस्थितीची माहिती सन १९८९ - ९० वर्षांकरिता
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	बाब	जिल्ह्याची			तालुका					
		स्कूण	वर्धा	देवळी	सेलू	आर्वी	आष्टी	कारंजा	हिंगणघाट	समुद्र
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
अ] दुष्काळ व तीव्र टंचाई										
१.	तालुक्यातील स्कूण गावांची संख्या	१३८७	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२२
२.	ग्रस्त गावांची संख्या	४	—	—	—	२	२	—	—	—
३.	ग्रस्त लोकसंख्या									
४.	जमीन महसुलामध्ये पूर्ण विलंबन दिलेल्या गावांची संख्या									
५.	अंदाजीत हानी [स्त्रयामध्ये] अ] पीक न येणे									
ब] पशुधान मालम-ता इत्यादीची हानी										
६.	मदतीसाठी हाती घेतलेली कामे									
७.	कामावर घेतलेल्यांची संख्या									
८.	केलेला खर्च [स्त्रयांत]									
९.	शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [स्त्रयामध्ये]									
ब] अवर्षाण सद्दुष्य परिस्थिती										
१.	तालुक्यातील स्कूण गावांची संख्या	१३८७	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२२
२.	ग्रस्त गावांची संख्या	४	—	—	—	२	२	—	—	—

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
३. ग्रस्त लोकसंख्या										
४. जमीन महसुलामध्ये पूर्ण निलंबन दिलेल्या गावांची संख्या										
५. अंदाजीत हानी [स्वयामध्ये] अ) पीक न येणे . ब) पशुधान मालम-ता इत्यादीची हानी										
६. मदतीसाठी हाती घेतलेली कामे										
७. कामावर घेतलेल्यांची संख्या										
८. केलेला खर्च [स्वयात]										
९. शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [स्वयात] क) पुर										
१. तालुक्यातील गावांची संख्या	१३८७	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२२	
२. ग्रस्त गावांची संख्या	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३. ग्रस्त लोकसंख्या										
४. जमीन महसुलामध्ये पूर्ण निलंबन दिलेल्यांची संख्या										
५. अंदाजीत हानी अ) पीक न येणे ब) पशुधान मालम-ता इ. ची हानी.										
६. मदतीसाठी हाती घेतलेली कामे										
७. कामावर घेतलेल्यांची संख्या										
८. केलेला खर्च										
९. शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [स्वयात]										

नि रं क

नि रं क

टीप :- नविन गावे समाविष्ट झाल्यामुळे १९८१ च्या जनगणनेच्या गावांशी वरील आकडेवारी जुळणार नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

टंचाईच्या पूर्व इतिहासानुसार कठीण व इतर टंचाईग्रस्त भाग
ठरविण्याबाबत माहिती १९८९-९० या वर्षाकरिता
जिल्हा- वधार्ता.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	मंडळ	मंडळातील गावांची संख्या	ग्रस्त गावांची संख्या
१	२	३	४	५
१	जिल्हा स्कूण तालुका	३४	१३८७	४
१.	वधार्ता	वधार्ता, आंजी, वायफळ, सेदाग्राम, वायगाव	१५३	—
२.	देवळी	देवळी, पुलगांव, भिडी, गिरोली	१५०	—
३.	सेलू	सेलू, सिंदी, हिंणणी झाडती	१७७	—
४.	आर्वी	आर्वी, रोहणा, वाढोडा, खारांगणा	२२२	२ [पाणी टंचाई]
५.	आष्टी	आष्टी, साहूर	१५४	२ [पाणी टंचाई]
६.	कारंजा	कारंजा, सारवाडी कन्नमवारग्राम	१२१	—
७.	हिंणणाघाट	हिंणणाघाट, अल्लीपूर, वडनेर, कानगाव सावली [बा] पोहणा	१८८	—
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर, गिरड, भांडगांव, कांढळी, नंदोरी, कोरा	२२२	—

टीप :- नविन गावांचा समावेश झाल्यांमुळे १९८१ च्या जनगणनेशी
वरील आकडेवारी जुळणार नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वधार्ता.

तक्ता क्रमांक ४.१

- ५५ -

तालुकावारं पशुधन [१९८७ च्या गणनेप्रमाणे]
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	विदेशी संकरित गाई व बैल								विदेशी संकरित अडीच वषा-पर्यन्तची वासरे	एकूण विदेशी संकरित गायी व बैल	
		अडीच वषावरील बैल				अडीच वषावरील गायी						
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा एकूण	केवळ पैदाशी करीता ठेवलेले वळ	पैदाशी व कामाकरिता उपयोगात आणलेले बैल	केवळ कामा-करीता उपयोगात आणलेले बैल	पैदाशी साठी अथवा कामासाठी उपयोगात न आणलेले बैल	एकूण बैल [३ ते ६]	दुभाल्या	एकदाहीन व्यापलेल्या व आटलेल्या	इतर	एकूण	विदेशी संकरित अडीच वषा-पर्यन्तची वासरे	एकूण विदेशी संकरित गायी व बैल
	जिल्हा एकूण	१२५	१८७	१६७१	११५	२०९८	४१५२	३७४३	२१२	८१०७	८२६१	१८४६६
१.	वर्धा	३१	८१	४८०	१७	६०९	११२३	१०२६	३८	३२५७	२२४९	५११५
२.	देवळी	२०	३२	१०१	६	१५९	३९०	३०८	२१	७१९	७२४	१६०२
३.	सेलू	१६	११	२३७	३२	३०३	९४४	८२२	१९	१७८५	१८१०	३८९८
४.	आर्वी	१४	९	२०४	४	२३१	४३५	६०२	५१	१०८८	९२७	२२४६
५.	आष्टी	३	२	३७	१	४३	११८	११९	१	२३८	१८५	४६६
६.	कारंजा	११	१३	३०७	२८	३५९	५९३	४४८	१६	१०५७	१३८९	२८०५
७.	हिंगणघाट	२५	३१	२४४	१७	३१७	३२५	२३५	६	५६६	५५०	१४३३
८.	समुद्रपूर	५	८	६१	३	७७	१५४	१८३	६०	३९७	४२७	९०१

पुढे चालू ....

अ.क्र. जिल्हा / तालुका		क्षेत्री गाथी व वैल				तीन वर्षांवरील गाथी				
		तीन वर्षांवरील वैल								
		केवळ पैदाती करीता वापरलेले वळ वैल	पैदाती करीता व कामाकरीता उपयोगात आणलेले वैल	केवळ कामाकरिता वापरलेले वैल	इतर वैल	रकूण तीन वर्षांवरील वैल	दुभात्या	आटलेल्या रकूदाही नव्यालेल्या	इतर गाथी	
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	
	जिल्हा रकूण	११६९	१९४०	१, २१, ६०३	४०६२	१, २८, ७७४	४६, ४४५	१०८०५२	२५६५	
१.	वर्धा	१३१	१८५	१५, ६८४	१९४	१, ६१९४	६००२	१२८१०	५३०	
२.	देवळी	१३१	१८३	१३, ६२९	२१८	१४, १६१	५३२१	१२६६६	४२२	
३.	तेलू	२३४	१४८	१४, २२१	६८९	१५२२२	५८०४	११५९५	२६५	
४.	आर्वी	१८२	२००	१४, १७३	३३५	१४८९०	५७१३	१५४९६	१६८	
५.	आष्टी	९६	११७	७१६८	३९८	७७७२	३५४२	२१५६	९७	
६.	कारंजा	१३४	७०	१३, २३३	३१०	१३७४७	५८११	१४२७१	१६९	
७.	हिंगणघाट	१६०	६२३	२०, ६२९	८९८	२२३१०	७४५३	१५९१०	४७६	
८.	समुद्रपूर	१०१	४१४	२२, ८६६	१०२०	२४, ४०१	६७९९	१५४४८	४३८	

पुढे चालू .....

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	स्कूण गायी	तीन वर्षांच्या खालील देशी वासरे	स्कूण देशी गायी व बैल	विदेशी/संकरित व देशी स्कूण गायी व बैल	म्हशी व रेडे				
						तीन वर्षांवरील रेडे				
						केवळ पैदासी साठी ठेवले	पैदासीसाठी व कायसाठी ठेवले	फक्त कामासाठी	इतर	स्कूण रेडे
१	२	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
	जिल्हा स्कूण	१५७०६२	११२६०८	४०५५४४	४२४०१०	१२५७	१२२	१४६	२६३	१७७८
१.	वर्धा	१२३४२	१२२३४	४८४७०	५३५८५	१८३	१६	३०	३१	२६०
२.	देवळी	१८४०९	१३१६५	४५७३५	४७३३७	८६	१	२	१७	१०६
३.	रोलू	१७६६४	१३०१५	४५९७१	४९८६९	१५३	६	२२	३२	२१३
४.	आर्वी	२१३७७	१५३३१	५१६९८	५३९४४	१८७	२०	९	२७	२४३
५.	आष्टी	१२७९५	१०७१८	३१२९२	३१७५८	१३२	९	१२	२६	१७९
६.	कारंजा	२०९५१	१५१७२	४९८७०	५२६७५	२८४	१६	२४	२१	३४५
७.	हिंगणघाट	२३८३९	१८८१३	६४९६२	६६३९५	१३४	३०	१९	६७	२५०
८.	समुद्रपूर	२२६८५	२०४६०	६७५४६	६८४४७	९८	३४	१८	४२	१८२

पुढे चालू ....

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	तीन वर्षांवरील म्हशी			रेडके ३ वर्षा व त्याखालील	एकूण म्हशी व रेडे	एकूण गोजातीय	
		दुधात्या	पैदासासाठी आटलेल्या व सकदाही न व्यालेल्या	इतर				एकूण म्हशी
१	२	३१	३२	३३	३४	३५	३६	
	जिल्हा एकूण	१२४३८	१८००३	४३५	३०८६६	१८४५३	५१०९७	४७५१०७
१.	वर्धा	२१०३	२६२८	६६	४७९७	२२०३	७२६०	६०८४५
२.	देवडी	१०४२	१५८०	१६	२६३८	१६१७	४३६१	५१६२८
३.	सेलू	१२२८	१४२१	२५	२६७४	१२२०	४८०७	५४६७६
४.	आर्वी	१९७८	३१०८	८८	५१७४	३०३३	८४५०	६२३२४
५.	आष्टी	८९६	१५८८	४३	२५२७	१३५७	४०६३	३५८२१
६.	कारंजा	२४३२	३७०७	५५	६१९४	३५९५	१०१३४	६२८०९
७.	हिंगणघाट	१९१४	२३२१	८९	४३२१	२७९०	७३६१	७३७५६
८.	तमुद्रपूर	८४८	१६५०	४३	२५४१	१९३८	४६६१	७३१०८

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

- ५२ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालूका	पेट्या	वक-या	घाडे व शिंगरे	इतर पशुधान	स्कूण पशुधान	स्कूण कोंवड्या	स्कूण कुक्कूट आदी पक्षी
१	२	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४
	जिल्हा स्कूण	७३३०	१७८०५२	४२१	५२२२	६, ६६, २८६	१५४३५५	१५५०५५
१.	वर्धा	४१५	२९६४७	१६	७६१	२१६८४	२१५३७	२१५७६
२.	देवली	३७२	२४१६१	१२७	३३४	७६६२२	२१६३२	२१६२०
३.	तेलू	३७२	२२५१६	८६	१३८२	७२०३२	२५८०२	२५८८१
४.	आर्वी	११८७	२३५१४	३६	१३०६	८८४३७	१७७६२	१७२३२
५.	आष्टी	३५१०	१२२६६	४७	२२३	५१८६७	६६७६	६६२८
६.	कारंजा	७१	१२३१२	१०	५७६	७५७७८	१४११३	१४११६
७.	हिंगणघाट	१००	३०६७२	२७	७०२	१०५३३४	२५६६७	२५२५२
८.	तमुद्रपूर	१२२६	२२२६४	७२	१५	२७४५५	२११५२	२११२६

आधार :- १९८७ ची पशुगणना [आकडे अस्थायी स्वभावे आहेत.]

जिल्ह्यातील पशुवैद्याकीय संस्थांची तालुकावार संख्या वर्ष १९८९ - ९०
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र. जिल्हा / तालुका		पशुवैद्याकीय संस्थांचा प्रकार											
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
		पशुवैद्याकीय सर्व चिकीत्सालय	पशुवैद्याकीय दवाखाने राज्यस्तर	पशुवैद्याकीय प्रथमोपचार केंद्र स्थानिक स्तर	पशुरोग अन्वेषण प्रयोगशाळा राज्यस्तर	विभागीय	फिरती पशुरोग नियंत्रण पथके	फिरती पशुवैद्याकीय दवाखाने	दक्षता पथके	कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण केंद्र	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्र	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्र [स्थानिक]	
	जिल्हा स्कूण तालुका	१	२	५८	३३	—	—	१	—	—	—	—	१
१.	वर्धा	१	—	३	६	—	—	१	—	—	—	—	१
२.	देवळी	—	—	२	६	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	२	३	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	—	१	२	५	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	—	२	२	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	२	६	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	१	२	६	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	तमुद्रपूर	—	—	३	५	—	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ४.२ [पुढे चालू]

- ६१ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	आधारभूत : ग्रामकेंद्रे	कृषीम रेतन केंद्रे			पशु पैदास : क्षोत्र	सधन कुक्कूट : विकास गट	मेषा पैदास : क्षोत्र	शोबी पैदास : क्षोत्र
			जिल्हा परिषद कडील	आधारभूत : ग्रामकेंद्रे	विभागीय कृषीम रेतन केंद्राखालील				
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
	जिल्हा एकूण तालुका	२	४१	१२	१५	१	—	—	—
१.	वर्धा	—	६	१	१	—	—	—	—
२.	देवळी	—	८	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	४	—	७	—	—	—	—
४.	आर्वी	२	४	९	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	३	१	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	४	१	६	१	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	६	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	६	—	१	—	—	—	—

टीप :- १९८८-८९ चे प्रकाशनातील हयाच तक्त्यामधील स्तंभ १० मध्ये दाखविण्यात आलेला दवाखाना संदर्भिय वषापिसून बंद करण्यांत आलेला आहे.

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक , वर्धा
२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी , जिल्हा परिषद , वर्धा.

तक्ता क्रमांक ४.३ [अ]

विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९८९ - ९० वर्षावकाशात
जिल्हा - वधाई.

क्र.	तालिका	उपचार केलेल्या जनावरांची संख्या	शुचीकरण केलेल्या गुरांची संख्या	धारणा केलेल्या जनावरांची संख्या	आलेल्या वासरूंची संख्या	स्तंभा ६-पैकी संकरीत वासरूंची संख्या	जनावरांची संख्या
१.	वधाई	४८४९८	२११५	४२५४	११५१	११२४	१८८६५५
२.	देवळी	४०३५४	१८९२	१४२६	२९७	२७२	८७९३०
३.	सेलू	३७९२०	२३५६	३००६	१०४२	९९०	१११९३०
४.	आर्वी	४७०९५	२८९१	२३६२	५००	४८३	१३२६७६
५.	आष्टी	२३६६६	२६०	४६६	७५	७१	५३२८४
६.	कारंजा	२८११६	२२६०	२४८५	७४३	७१७	१०७२३८
७.	हिंगणघाट	३२६४१	२१४५	१६४६	४४६	४०५	६६२९७
८.	समुद्रपूर	३३६७३	१९४२	१४६६	३५२	३२५	७०४१८
जिल्हा एकूण		२९९६३३	१६५५३	१७११९	४६०६	४३५६	८२५४२८

वधाई तालुक्यामध्ये जिल्हा स्तरावरील यात्रा समाविष्ट आहे.

आधार :- जिल्हा पशुसंवर्धन, उपसंचालक, वधाई.

दिनांक १९/०९/९०

पत्रांक १६१/९०/३१९९

रोगाच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्युंची संख्या
[सन १९८९-९० या वर्षाकरीता]
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र. संसर्गजन्य व वांडगुळ जन्य रोग	लागण	मृत्यु
१	२	३
१. एकूण पशुधानाची संख्या	१२	९
गाई व म्हशी		
१] घाटसर्प	—	—
२] लाल्या	१२	९
३] फ-या [स्कटांग्या]	—	—
४] फासा	—	—
५] स-या [सर्प]	—	—
६] इतर	—	—
एकूण	१२	९
२. मेंढ्या व बक-या		
१] फ-या	—	—
२] न्दुमोनिया	—	—
३] पायलांग व लाल्या	—	—
४] इतर [शोळ्या मेंढ्यांची देवी]	—	—
एकूण	—	—
३. कोंवड्या		
१] राणी खोत [मानमोडी]	—	—
२] देवी	—	—
३] वोळकांडी	—	—
४] स्पाईन फिवर [डुकराचा रोग]	—	—
५] इतर	—	—
एकूण	—	—

आधार :- जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, वार्धा.

मान्यताप्राप्त पशुवधगृहे व प्रत्येक पशुवधगृहात क-तल केलेल्या पशुंची संख्या वर्षा १९८९-९०
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	पशुवध गृहांची संख्या	सकूण क-तल केलेली जनावरे						
			गाई बैल	म्हशी रेडे	मेंढया	शोळ्या	डुकरे	इतर	सकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	जिल्हा सकूण तालुका	६	—	—	५२	१८५०४	१४	—	१८५७०
१.	वर्धा	१	—	—	—	८६४८	—	—	८६४८
२.	देवळी	२	—	—	—	८१५	—	—	८१५
३.	तेलू	१	—	—	८	१८३४	१३	—	१८५५
४.	आर्वी	१	—	—	४३	३८२१	—	—	३८६४
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	१	—	—	१	३३८६	१	—	३३८८
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन , उपसंचालक , वर्धा .

२] जिल्हा पशुसंवर्धन ,अधिकारी , जिल्हा परिषद ,वर्धा.

तक्ता क्रमांक ४.५-

- ६५ -

जिल्हयांतील वनक्षेत्रा [वर्षा १९८९ - ९० अस्थाई]

जिल्हा - वार्धा

[क्षेत्र चौ. कि.मी.]

अ.क्र.	विभाग	राखीव	सुरक्षित	अवर्गीकृत	एकूण
१	२	३	४	५	६
१	एकूण	५२७.८८	३१९.०३	२७.७९	८७४.७०
२	महसुली	—	—	२७.७९	२७.७९
३	वन	५२७.८८	३१९.०३	—	८४६.९१

आधार :- मुख्य वन सांख्यिक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.

जिल्हयातील मुख्य व गौणा वन उत्पादने [१९८९ - ९० वर्षांकरिता]

जिल्हा - वार्धा

अ.क्र.	वन उत्पादन	उत्पादन [हजार घन मीटर]	मूल्य [हजार रुपयात]
१	२	३	४
१.	इमारतीचे लाकूड	२, ६२३	१३०४५
२.	जळावू लाकूड	१२, ३७८	१८९१
३.	चंदन	—	—
४.	गौणावन उत्पादने [किंमत]	—	—
	अ) बांबू	—	९३
	ब) गवते इत्यादि	—	४२
	क) बिडी पाने	—	५९१९
	ड) डिक	—	६५
	इ) इतर	—	२१०
	१) आपटा पाने	—	—
	२) मोहाची फळे	—	—
	३) खाणगी व खानिजे	—	—
	४) हिरडा	—	—
	५) आंबा	—	—
	६) इतर	—	—
	फ) एकूण गौणा वन उत्पादने	—	६३२९
	एकूण किंमत	—	२१२६५

आधार :- विभागीय वन अधिकारी, वार्धा

तक्ता क्रमांक ४.७

- ६७ -

जिल्ह्यांतील भूजल मत्स्यव्यवसाय सन १९८९-९० करीता
जिल्हा- वार्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	नदीची लांबी कि. मी.	मत्स्यव्यवसायासाठी अनुकूलसत्रातळी, सरोवरे, जलाशय यांचे एकूण क्षेत्रा [हेक्टर]	मत्स्यव्यवसायासाठी उपयोगात आणलेले एकूण क्षेत्रा [हेक्टर]	भूजल मत्स्य उत्पादन [मि. टन.]	पडलेल्या भागांची उत्पादकाला भिन्नलेली किंमत [रुपये लाखात]	मत्स्यव्यवसायासाठी वापरलेले मत्स्य बीज [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण	४६०	३३००	३१००	८५८	८५.८	३७.००
१.	वार्धा	३६	१५०	१००	६५	६.५	४.००
२.	देवळी	४६	२५०	२००	११५	११.५	६.५०
३.	तेलू	३७	१३००	१३००	१८०	१८.०	१०.५०
४.	आर्वी	९०	२५०	२००	२००	२०.०	८.००
५.	आष्टी	७२	७५	७५	२५	२.५	२.५०
६.	कारंजा	४०	२५०	२५०	८०	८.०	३.५०
७.	हिंगणघाट	४२	२५	२५	४३	४.३	०.५०
८.	समुद्रपूर	९०	१०००	९५०	८०	८.०	१.५०

आधार :- जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी, वार्धा.

कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या वर्ष १९८९
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	उद्योग गट व त्याचा संकेतांक	संख्या			स्तंभ ५ मधील कामगार: काम केलेल्या प्रपत्र				स्तंभ १०	
		नोंदणी झालेले कारखाने	वंद कारखाने [संख्या]	प्रपत्र पाठविणारे चाल कारखाने [संख्या]	एकूण पुरुष	एकूण स्त्रिया	एकूण संख्या	श्रम दिनांची संख्या	माठविणारे चाल कारखाने [संख्या]	मधील कारखान्यातील कामगार [संख्या]
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
१.	००८ शेतजाल प्रक्रीया	१	—	१	२१	१०	११	५२८२	—	—
२.	२०४ धान्य गिरणी	४	२	२	४१	३६	५	७६००	—	—
३.	२१० वनस्पती जन्य तेल व वनस्पती तूप	१	—	१	४७	४७	—	१४५०४	—	—
४.	२११ इतर खाद्य तेल, चरबी राईचे तेल झुईमुंगाचे तेल, तीळ तेल.	७	—	४	९९	९४	५	२६२८७	३	१००
५.	२१५ वर्ष तयार करणे.	२	—	—	—	—	—	—	२	३५
६.	२३० कापडाची तरकी काढणे, स्वच्छ करणे व त्याच्या गताड्या बांधणे.	४०	३	२७	२२००	१०६३	११३७	२४७७६०	१०	४२०
७.	२३१ तुती कापडाचे गिरण्यात सूत काढणे विणणे, पाखडणे, तनराईज करणे, प्ररीक्षण करणे.	४	—	४	४६९२	४६३२	६०	१५७४४८५	—	—
८.	२३२ तुती कापडांची ड्वाई, रंगाई, विरंजन	२	—	१	१३	१३	—	३४४९	१	४०
९.	२३६ यंत्रमागात तुती कापड विणणे ई.	५	—	३	२७	२७	—	७४८८	२	१०
१०.	२४५ झिल्क कापडाचे सूत काढणे, विणणे तयार करणे.	१	—	१	४५	४५	—	१६५१०	—	—
११.	२६१ त्व त-हेचे धागे दोरे तुत जाळवा तयार करणे.	२	—	२	१६८	१६८	—	५९०१९	—	—

मुठे चालू ....

तक्ता क्रमांक ५.१ [पुढे चालू]

- ६२ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१२.	२७१ लाकूड घिरणे [प्लायवूड शिवाय]	३३	—	१९	५८	५८	—	१४३६०	१४	६५
१३.	२७२ वेतकाम करणे	१	—	—	—	—	—	—	१	७०
१४.	२८१ कागद व पुठठे यापासून बनविलेले डबे व पेट्या	१	—	१	१८	१८	—	५४५६	—	—
१५.	२९१ रबरी प्लॅस्टीकची पादत्राणे बनविणे	१	—	—	—	—	—	—	१	२०
१६.	३०३ प्लॅस्टीक उत्पादन तयार करणे की जे इतरत्र दाखविले नाही.	१	—	१	२५	२५	—	७८२८	—	—
१७.	इतर कोळसा आणि कोल तयार करणे	१	—	—	—	—	—	—	१	२०
१८.	३११ छाते व कितक नाशके	२	—	२	१४५	१४४	१	४२७५४	—	—
१९.	३१५ रासायनिक छाते आणि कितक नाशके औषाधी तयार करणे.	१	—	१	८	८	—	२१४३	—	—
२०.	३१८ स्फोटक द्रव्य तयार करणे	२	—	२	४२०	४१२	१	१२४५०२	—	—
२१.	३२४ सिमेंट घुना व प्लॅस्टरची निर्मिती	१	—	१	१४	१४	—	३८३८	—	—
२२.	३२९ अधातू खानिज पदार्थांचे उत्पादन [उदा. स्लेट, अग्नायीक ग्राफाईट उल सिलीका]	१	—	१	१३	१३	—	३६१५	—	—
२३.	३३१ लोखंड, पोलाद तापविणे व वितळविणे	४	—	१	३०	२९	१	१०९२७	३	६५
२४.	३५३ अन्नवस्त्रा उपयोगासाठी लागणारी रंगा सांमुग्री, औद्योगिक रंगा सांमुग्री.	१	—	१	२१	२०	१	६६४३	—	—
२५.	३७६ सायकली, सायकल रीक्षा व त्यांचे भाग तयार करणे	१	—	—	—	—	—	—	१	२०
२६.	५२० बांधकाम	१	—	१	५	५	—	१८६२	—	—
२७.	५८४ पेट्रोल पंप	१०	—	६	३०	३०	—	१०८६२	४	२०
२८.	९७३ मोटार वाहन व मोटार सायकल दुरुस्ती	५	—	५	२८०	२८०	—	९२४७१	—	—
जिल्हा एकूण		१३६	५	८८	८४२०	७१९८	१२२२	२२९६६५२	४३	८८५

आधार :- मुख्य निरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

चालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योग निहाय वर्गीकरण १९८९ या वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा .

अ.क्र. प्रमुखा उद्योग तमूह व त्याचे सकेतांक	१० पेक्षा कमी कामगार		१० ते १९ कामगार		२० ते ४९ कामगार		५० ते ९९ कामगार		१०० ते ४९९ कामगार		५०० ते ९९९ कामगार		१००० ते ४९९९ कामगार		५००० व त्याहून अधिक कामगार		सकूण		
	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
१. ०० शेत माल प्रक्रिया	—	—	—	—	१	२१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२१
२. २० खाद्य वस्तूचे उत्पादन	—	—	१	११	१	३०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	४१
३. २१ खाद्य वस्तूचे उत्पादन	१	५	२	३३	६	१९३	१	५०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१०	२८१
४. २३ सुती कापड [सरकी काढणे व गासड्या बांधणे]	५	३७	१	१३	१३	४७९	१५	१०००	११	१६४४	—	—	३	४२२९	—	—	—	४८	७४०२
५. २४ लोकर रेशीम व कृत्रिम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन	—	—	—	—	१	४५	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	४५
६. २६ कापडाच्या वस्तू तयार करणे	—	—	—	—	—	—	१	५२	१	१०९	—	—	—	—	—	—	—	२	१६८
७. २७ लाकडाच्या वस्तू फर्निचर	३३	१२३	—	—	—	—	१	७०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	३४	१९३
८. २८ कागद कागदाच्या वस्तू मुद्रण प्रकाशन व संबंधीत उद्योग	—	—	१	१८	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१८
९. २९ चामडे तयार करणे व चामड्याच्या वस्तू बनविणे [दुरुस्ती सोडून]	—	—	—	—	१	२०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२०

तक्ता क्रमांक ५.२ [पुढे चालू]

- ७१ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
१०.	३० रबर प्लॅस्टीक पेट्रोलियम व कोळसा यांचे पदार्थ	—	—	—	—	२	४५	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	४५
११.	३१ रसायणे व रासायणीक पदार्थ [पेट्रोलियम कोळसा सोडून]	१	८	—	—	१	२०	—	—	३	५४५	—	—	—	—	—	—	५	५४३
१२.	३२ अधातू खानिज पदार्थ	—	—	२	२७	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	२७
१३.	३३ मूलभूत धातू व मिश्र धातू	—	—	१	१५	३	८०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	४	९५
१४.	३४ यंत्रा सामुग्री यांत्रिक अवजारे सुटे भाग [विद्युत यंत्रा सामुग्री सोडून]	—	—	—	—	१	२१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२१
१५.	३५ परिवहन सामुग्री व सुटेभाग	—	—	—	—	१	२०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२०
१६.	६२ घाऊक व्यापार [लाकूड, कागद इतर फेब्रीक्स चामडी व गोडे तेल]	१	५	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	५
१७.	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग	१०	५०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१०	५०
१८.	९७ दुरुस्ती सेवा	—	—	१	१७	३	१२९	—	—	१	१३४	—	—	—	—	—	—	५	२८०
जिल्हा स्कुण		५१	२२८	९	१३४	३४	११०३	१८	११७९	१६	२४३२	—	—	३	४२२९	—	—	१३१	९३०५

टीप :- अ = कारखान्याची संख्या , ब = कामगार .

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखान्यां, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई .

कामाच्या दिवसांच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण वर्ष १९८९
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	मुख्य उद्योग गट व त्याचे संकेतांक	दिवसांची संख्या अनुलेखित		६० दिवस किंवा त्याहून कमी		६१ ते १२० दिवस		१२१ ते १८० दिवस		१८१ ते २४० दिवस		२४१ ते ३०० दिवस		३०० हून अधिक दिवस		एकूण	
		अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१	०० शेतमाल प्रक्रीया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	२१	१	२१
२	२० खाद्य वस्तू	-	-	-	-	-	-	१	११	१	३०	-	-	-	-	२	४१
३	२१ खाद्य वस्तू	-	-	-	-	-	-	१	२९	-	-	१	३७	३	८०	५	१४६
४	२३ तृती कापड [सरकी काढणे व गातड्या वांधणे यासह]	-	-	१	१८	१८	१४४७	४	३८४	४	२५१	१	१३	७	४७३९	३५	६९३२
५	२४ लोकर रेशीम व कृत्रिम कापड उत्पादन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	४५	१	४५
६	२६ कापडाच्या वस्तू तयार करणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	१६८	२	१६८
७	२७ लाकडाच्या वस्तू [फर्निचर आदि]-	-	-	-	-	१	४	२	६	२	५	११	३३	३	१०	१९	५८
८	२८ कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रणा प्रकाशन, तंबंधीत	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	१८	१	१८
९	३० रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम कोळसा याचे पदार्थ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	२५	१	२५
१०	३१ रसायने व रासायनिक पदार्थ [पेट्रोलियम, कोळसा]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	३	२८०	२	२९३	५	५७३
११	३२ अधातू खानिज पदार्थ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२	२७	-	-	२	२७

तक्ता क्रमांक ५.३ [पुढे चालू]

- ७३ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१२	३३ मुलभूत धातू व मिश्र धातू	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	३०	१	३०
१३	३५ पंत्रासामुग्री यांत्रिकी अजारे व सुटे भाग [विद्युत पंत्रासामुग्री सोडून]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	२१	१	२१
१४	५२ इमारतीचे वांधाकाम व देखाभाल	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	५	१	५
१५	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	६	३०	६	३०
१६	१७ दुरुस्ती सेवा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	५	२८०	५	२८०
जिल्हा एकूण		-	-	१	२८	१९	१४५१	८	४३०	७	२८६	१८	३१०	३५	५७६५	८८	८४२०

टीप :- अ = कारखान्याची संख्या, ब = कामगार.

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.४

-७४-

उद्योगांच्या महत्वांच्या बाबींची आकडेवारी [वर्ष १९८८-८९]

वार्षिक उद्योग पाहणी

जिल्हा - वार्धा

[रुपये हजारात]

अ.क्र.	उद्योगाचा संकेतांक	उद्योगाचे वर्णन	स्थायी भांडवल	ढोळते भांडवल	सर्व कामगारांची संख्या	सर्व कर्मचारी	कामगारांचे वेतन	स्कूणा मिळकत	स्कूणा उत्पादन	स्कूणा निवीष्टी	उत्पादना मुळे मूल्य वृद्धी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	२३	सुती कापड	१४२३४७	६०२८३	४२६२	४८९६	७२६३४	९९२९७	४६६११३	३४३५७२	९४४७६
२.	३०	रसायने व रसायनाच्या वस्तूचे उत्पादन	४२०५८५	१०८३७	३८९	५७५	४५१९	१०७८२	१४९४५८	१२३२५५	४१७८
३.	—	इतर	१०७०३७	३२७५७	३२७४	४०७२	२५७८२	३६७०२	४००९२६	३१६६०३	६५१५८
जिल्हा बेरीज			६६९९६९	१०३८७८	७९२५	९५४३	१०२९३५	१४७४८१	१०१६४९८	७८३४३१	१६३८१२

टीप :- १] उद्योग गटनिहाय माहिती मोठ्या कारखान्यांसाठी दिली असून लहान कारखान्यांची [नमुना निवडीवर] माहिती "इतर " समोर देण्यांत आली आहे.

२] आकडे संक्षिप्तात असल्याने बेरजा जुळतीलच असे नाही.

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

रोजगार विनिमय केंद्रातील आकडेवारी १९८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा .

अ.क्र. :	बाब	१९८९
१	२	३
१.	जाहीर केलेल्या रिकाम्या जागांची संख्या	६४२
२.	सेवा योजनाचा उपयोग करणारे मालक	१३९
३.	पटावरील अर्जदारांची संख्या	५८७१०
४.	<u>नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या</u>	
	अ] खाजगी क्षेत्र	२६
	ब] सार्वजनिक क्षेत्र	१६७
५.	<u>नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या</u>	
	अ] अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती	६४
	ब] इतर	१३९
	क] एकूण	१९३
६.	<u>राष्ट्रीय वर्गीकरणानुसार व्यवसाय</u>	
	<u>१] व्यावसायिक तांत्रिक आणि संबंधित कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	५४
	२] नोकरी दिलेले	११
	<u>२] प्रशासकिय, शास्त्रीय आणि व्यवस्थापकिय कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
	<u>३] लेखानिक व तत्संबंधीचे कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	२३४
	२] नोकरी दिलेले	९८
	<u>४] विक्री कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
	<u>५] शेतकरी मत्स्यव्यवसाय, शिकारी व संबंधित कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	५१
	२] नोकरी दिलेले	१८

तक्ता क्रमांक ५.५ [पुढे चालू]

१	२	३
६]	<u>छाणा कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	१
	२] नोकरी दिलेले	—
७]	<u>वाहतूक व दळणावळण, व्यवसायातील कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	२०४
	२] नोकरी दिलेले	६६
८]	<u>क्राफ्टसमन, उत्पादन, प्रक्रिया कामगार व इतर ठिकाणी वर्गीकरण न झालेले कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
९]	<u>सेवा, छोळ व तत्सम कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
१०]	<u>इतर ठिकाणी वर्गीकरण न केलेले कामगार</u>	
	१] नोंदणी केलेले	११२३४
	२] नोकरी दिलेले	—
११]	<u>स्कूण</u>	
	१] नोंदणी केलेले	११८७८
	२] नोकरी दिलेले	१९३

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वधार्.

तक्ता क्रमांक ५-६

व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम १९८९-९० वर्षाकरिता
जिल्हा - वधा.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	
१	२	३	४
१	सेवायोजन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र		
	१] वैयक्तिक मार्गदर्शन/व्यक्तीशा: अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	५४५
	२] सेवायोजन केंद्रामध्ये घेण्यांत आलेली गटांशी चर्चा.	संख्या	—
	३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर/प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारासाठी दिलेल्यांची संख्या.	संख्या	१४०२
२.	विश्व विद्यालयीन सेवायोजन माहिती मार्गदर्शन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन		
	१] वैयक्तिक मार्गदर्शन/व्यक्तीशा: अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	निरंक
	२] सेवायोजन केंद्रामध्ये घेण्यांत आलेली गटांशी चर्चा.	—	—
	३] मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरीवर प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारीसाठी दिलेल्यांची संख्या	—	—

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वधा.

तक्ता क्रमांक ५.७

- ७८ -

कर्मचारी गणना - १९८८
जिल्ह्यातील कर्मचा-यांची संख्या
जिल्हा - वर्धा.

बाब	शासकीय	जिल्हा परिषद	नगरपरिषद
१	२	३	४
वर्ग - १	६५	१५	—
वर्ग - २	२५७	८७	५
वर्ग - ३	५४८७	४६८०	२२४
वर्ग - ४	२०६८	४२४	११०२
१ ते ४	७८७७	५२७६	२१०८
इतर वर्ग ५ ते ९ व ०	२०३६	८५३	३६७
एकूण - १ ते ९ व ०	९९१३	६१२९	२४७५

टिप :- " इतर वर्ग " यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक
छाचातून रोजगार दिले जाणारे स्पॅजदारावरील, अंशकालीन,
मानसेवी आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी
यांचा समावेश होतो.

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

निरनिराळ्या उद्योगांतील रोजगार [३१ मार्च, १९९० ला संपणा-या वर्षाकरिता]
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	उद्योगाचे नांव	राष्ट्रीय उद्योग संकेतांक	माहिती देणा-या आस्थापनांची संख्या	कर्मचारी वर्गाची संख्या			
				शासकीय	निमशासकीय	खाजगी	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	कृषी	००-०६	११	१३८२	२८८	—	१६७०
२.	खाणकाम	१०-१९	—	—	—	—	—
३.	वस्तु निर्माण	२०-३८	४१	—	४०७२	५७१७	९७८९
४.	विज निर्मिती व रेल, पाणी व सांडपाणी सेवा	४०-४२	४	—	१६२८	—	१६२८
५.	बांधाकाम	५०-५१	१४	१६३६	३६७	४५	२०४८
६.	घाऊक व किरकोळ व्यापार व हॉटेल व्यवसाय	६०-६२	१९	—	२७	४३६	५३३
७.	परिवहन गुदाभे आणि दळणावळण	७०-७५	८	२५३१	१५६२	२७	४१२७
८.	वित्त पुरवठा, विमा, स्थावर मालम-ता आणि व्यापार विषयक सेवा	८०-८३	७५	१६	१०१२	७०४	१७३२
९.	सांख्यिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा	९०-९६	१९१	६०११	८०८२	५२६२	१९३६२
एकूण		—	३६३	११५८३	१७११५	१२१२८	४०८२६

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या व त्यांची लोकसंख्या
जिल्हा - वर्धा [लोकसंख्या ०००]

अ.क्र.	पंचायत	वर्ष	जिल्ह्यातील		विद्युतीकरण झालेली गावे		विद्युतीकरण झालेले शहरे		एकूण विद्युतीकरण	
			गावे [संख्या]	शहरे [संख्या]	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	महाराष्ट्र राज्य	१९६१	१३७३	६	८०	९५	६	१५०	८६	२४५
	विद्युत मंडळ	१९७१	१३७३	६	४२४	२८८	६	१९१	४३०	४७९
		१९८१	१३७१	६	१००५	५४१	६	२३२	१०११	७७३
		१९८७	१३७१	६	१२०६	५६४	६	२३२	१२१२	७९६
		१९८८	१३७१	६	१२०६	५६४	६	२३२	१२१२	७९६
		१९८९	१३७१	६	१२३३	६०२	६	२३२	१२३९	८३४
		१९९०	१३७१	६	१२३६	६०२	६	२३२	१२४२	८३४
२.	छाजगी कंपनी	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टीप :- १] सन १९८८, १९८९ व १९९० या वर्षांच्या माहितीबाबतची आकडेवारी जनगणना १९८१ नुसार दिलेली आहे.

२] १९८९-९० मध्ये विद्युतीकरण झालेली तीनही गावे रिठी आहेत.

आधार :- अधिकाक अभियंता, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ५.१०

- ८१ -

विजेचा वापर १९८९-९० चा व्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा [हजार किलोवॉट तासामध्ये]

अ.क्र. निर्मातीचा प्रकार :		विजेच्या वापराचा प्रकार							संबंधानांची [कनेक्शनची संख्या]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
		घारगुती	व्यापारी कामासाठी व लघु शक्तीसाठी	औद्योगिक	सार्वजनिक दिव्याब-ती	कृषी	इतर	एकूण	
१.	धार्मिक	४०१५५	७८८९	७१७५३	३४१३	१२१७७	३१७६	१३८५६३	१३३१०९
२.	हॉयड्रो	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	इतर	—	—	—	—	—	—	—	—
	एकूण	४०१५५	७८८९	७१७५३	३४१३	१२१७७	३१७६	१३८५६३	१३३१०९

आधार :- अधिकाक अभिपता , महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ , वार्धा.

तक्ता क्रमांक ५.११

आर्थिक गणना, १९८०

विगर कृषी आस्थापना
आस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह
जिल्हा-वर्धा

बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४
[एक] सर्व प्रकारच्या आस्थापना एकत्र			
१.१ आस्थापनांची संख्या	१५४०१	१००२५	२५४२६
१.२ मालकीच्या प्रकारानुसार संख्या			
अ] सहकारी	३३५	१८१	५१६
ब] सार्वजनिक	२४०४	७५६	३१६०
क] खाजगी	१२६६२	९१५८	२१८२०
१.३ मालकाचा विशेषतामाजीक गट [एकूण संख्येशी टक्केवारी]			
अ] अनुसूचित जाती	१०.२२	७.८७	९.७१
ब] अनुसूचित जमाती	५.०७	५.०४	५.०५
१.४ जागेविरहीत कार्यान्वित असलेल्या संस्थांची एकूण संख्येशी टक्केवारी	१७.६८	२२.३६	१९.५४
१.५ शक्तीवर चालणा-या संस्थांची एकूण संस्थेशी टक्केवारी	१६.४५	१७.८०	१६.९८
दोन] सर्वसाधारणापणे काम करणा-या कामगारांची संख्या			
अ] एकूण कामगार	२७७८४	४१०८०	६८८६४
ब] वेतनावर काम करणारे कामगार	१३२३७	२९०२६	४२२६३
क] वेतनावरील कामगारांची एकूण कामगारांशी टक्केवारी	४७.६४	७०.६५	६१.३७
ड] कामगारांची प्रति स्थापना सरासरी संख्या	५	१२	८

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

प्रमुखा उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापनांची संख्या
व सर्वसाधारणपणे नेहमी काम करणा-या
कामगारांची संख्या

अ.क्र.	बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
		आस्थापना	आस्थापना	आस्थापना
		कामगार	कामगार	कामगार
१	२	३	४	५
१]	खाणाकाम	६० [२६५]	८ [२९]	६८ [२२४]
२]	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	६६५१ [१०२१२]	२८२६ [१४८९७]	९४७७ [६५१०९]
३]	वीज गॅस व पाणी	२५ [४३]	१२ [५०]	३७ [९३]
४]	वांधाकाम	८२ [१००]	६३ [६७]	१४५ [१६७]
५]	घाऊक व किरकोळ व्यापार	३९४३ [४८१८]	४२८७ [७०४१]	८२३० [११८५९]
६]	निवासगृहे व उपहार गृहे	४३२ [८८५]	४६५ [१३८१]	८९७ [२२६६]
७]	वाहतूक	१४० [२७६]	३८४ [३४८४]	५२४ [३७६०]
८]	सरठवणूक व वखार	३३ [५३]	४३ [८७]	७६ [१४०]
९]	दळणावळण	१३१ [२९५]	२४ [४३२]	१५५ [७२७]
१०]	अर्धा पुरवठा, विमा, मालम-ता व धादिविषायक सेवा	१३४ [४०४]	३४८ [१७८७]	४८२ [२१८१]
११]	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	३७५९ [१०४२०]	१६३५ [११८३५]	५३९४ [२२२४५]
१२]	इतर	११ [१३]		११ [१३]
१३]	सर्वप्रमुखा उद्योग गट	१५४०१ [२७७८४]	१००९५ [४१०८०]	२५४९६ [६८८६४]

टीप :- कंसातील आकडे कामगारांची संख्या दर्शवितात .

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

महत्वाच्या उधोग गटानुसार बिगर कृषी अस्थापनाची संख्या

अ. क्र.	उधोग गट	उधोग गट संकेतांक	ग्रामीणी	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२ व ३	६६५१	२८२६	९४७७
२.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६ [अ]	३९४३	४२८७	८२३०
३.	सांख्यिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा	९	३७५९	१६३५	५३९४
४.	निवास गृहे व उपहार गृहे	६ [ब]	४३२	४६५	८९७
५.	वाहतूक	७ [अ]	१४०	३८४	५२४
६.	अर्थापुरवठा, विमा, मालम-ता व धांदेविषयक सेवा	८	१३४	३४८	४८२
७.	दळणावळणा	७ [अ]	१३१	२४	१५५
८.	वांधाकाम	५	८२	६३	१४५
९.	साठवणूक व वखार	७ [ब]	३३	४३	७६
१०.	खाणाकाम	१	६०	८	६८
११.	विज गॅस व पाणी	४	२५	१२	३७
१२.	इतर	१०	११	—	११
१३.	सर्व प्रमुखा उधोग गट	—	१५४०१	१००९५	२५४९६

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

महत्वाच्या उधोग गटानुसार विंगर कृषी आस्थापना
कामगारांची संख्या

अ. क्र.	उधोग गट	उधोग गट संज्ञिकांक	ग्रावीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२ व ३	१०२१२	१४८९७	२५१०९
२.	सांख्यिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	९	१०४२०	११८२५	२२२४५
३.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६ [अ]	४८१८	७०४१	११०५९
४.	वाहतूक	७ [क]	३७६	३४८४	३८६०
५.	अर्थी व पुरवठा, विमा मालम-ता व सेवा	८	४०४	१७८७	२१९१
६.	निवास गृहे व उपहार गृहे	६ [ब]	८८५	१३८१	२२६६
७.	दळ्यादळ्या	७ [अ]	२९५	४३२	७२७
८.	खाणकाम	१	२६५	२९	२९४
९.	बांधकाम	५	१००	६७	१६७
१०.	सांख्यिक व वखार	७ [ब]	५३	८७	१४०
११.	वीज, गॅस व पाणी	४	४३	५०	९३
१२.	इतर	१०	१३	—	१३
१३.	सर्वप्रमुखा उधोग गट	—	२७७८४	४१०८०	६८८६४

आधार :- अर्थी व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

बिगर कृषी सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गट संकत्रा]
जिल्हा - वार्धा .

अ.क्र.	बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५
१.	सहकारी औद्योगिक संस्थाची संख्या	३३५	१८१	५१६
२.	विजेवर चालणा-या संस्थाची एकूण संस्थेची टक्केवारी	७.७६	६.०८	७.१७
३.	सहकारी औद्योगिक आस्थापना सर्वसाधारणापणे काम करणारे कामगार			
	अ) एकूण संस्था	२०७४	१३५७	३४३१
	ब) प्रती आस्थापना कामगारांची संख्या	६	८	७

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

प्रमुखा उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था
व रोजगार यांची संख्या

अ. क्र.	उद्योग गट	ग्रामीण		नगरी		एकूण	
		आस्था- पना	रोज- गार	आस्था- पना	रोज- गार	आस्था- पना	रोज- गार
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	खाणाकाम	—	—	—	—	—	—
२.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२४	४५५	१५	१५१	३९	६०६
३.	बीज, गॅस व पाणी	१	१	—	—	१	१
४.	बांधाकाम	—	—	—	—	—	—
५.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	९४	१२५	५९	१७१	१५३	२९६
६.	निवास गृहे व उपहार गृहे	३	३८	१०	५५	१३	९३
७.	वाहतूक	३	५	—	—	३	५
८.	साठवणूक व वखार	११	२१	३	८	१४	२९
९.	अर्धा पुरवठा, विमा मालम-ता व धांदिविषयक सेवा	५०	२३७	३१	४७८	८१	७१५
१०.	दळणावळण	३	१३	—	—	३	१३
११.	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	१४६	११७९	६३	४९४	२०९	१६७३
१२.	इतर	—	—	—	—	—	—
१३.	सर्व प्रमुखा उद्योग गट	३३५	२०७४	१८१	१३५७	५१६	३४३१

टीप :- सहकारी उद्योग या सहकारी संस्था आहेत, कारण सहकार
प्रकाराखाली स्वयंकार्यरत उद्योग नाहीत.

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या
जिल्हा- वधा.

रोजगाराचा आकारमान गट[संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	३१०	४२४	२४५	४५३	५५५	८७७
३	३१	९३	१२३	३६२	१५४	४६२
४	३०	१२०	८४	३३६	११४	४५६
५	२१	१०५	४३	२१५	६४	३२०
६-९	६५	४५७	८९	६२९	१५४	१०८६
१०-१९	६६	८८९	५३	६६५	११९	१५५४
२०-४९	१४	३७७	१७	५५२	३१	९२९
५० त्यापेक्षा जास्त	५	३८५	३९	८५९८	४४	८९८३
सर्व आकारमान गट	५४२	२८५०	६९३	११८१७	१२३५	१४६६७

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

घाऊक व किरकोळ व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम
करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या
जिल्हा- वर्धा

रोजगाराचा आकारमान	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
गट [संख्या]	आस्था- पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था- पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था- पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	३१६	४६२	४७२	८८६	७८८	१३५५
३	४४	१३२	२४२	७२६	२८६	८५८
४	२०	८०	८८	३५२	१०८	४३२
५	१०	५०	४५	२२५	५५	२७५
६-२	२	५२	४२	३३३	५८	३२२
१०-१२	२	२४	१०	१२७	१२	१५१
२०-४२	२	५५	२	५७	४	११२
५० त्यापेक्षा जास्त	—	—	—	—	—	—
सर्वआकारमान गट	४०३	८६२	९०८	२७०६	१३११	३५७५

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची आकारमान गटानुसार संख्या

रौजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्थापनांची एकूण संख्या	नेहमी काम करणाऱ्या व्यक्तींची संख्या	आस्थापनांची एकूण संख्या	नेहमी काम करणाऱ्या व्यक्तींची संख्या	आस्थापनांची एकूण संख्या	नेहमी काम करणाऱ्या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	१६२३	२३०७	२४२	३१७	१८६५	२७०४
३	२२५	६७५	८८	२६४	३१३	९३९
४	१४२	५६८	५५	२२०	१९७	७८८
५	८५	४२५	४०	२००	१२५	६२५
६-९	१८०	१२९७	११२	८२३	२९२	२१२०
१०-१९	१०३	१३८७	१३६	१८४२	२३९	३२३९
२०-४९	४३	११३७	११३	३४२०	१५५	४५५७
५० त्यापेक्षा जास्त	८	११०४	४१	३६१६	४९	४७२०
सर्व आकारमान गट	२४०८	८९००	८२७	१०७८२	३२३५	१९६८२

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.२०

सर्व उद्योग गट मिळून एकत्र संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	२५२६	३६०६	११५९	२०८४	३६८५	५६९०
३	३९०	११७०	५४७	१६४१	९३७	२८११
४	२२३	८९२	२८७	११४८	५१०	२०४०
५	१४०	७००	१५६	७८०	२९६	१४८०
६-९	२८८	२०५६	३३५	२३८०	६२३	४४३६
१०-१९	१८९	२५४२	२४६	३२६२	४३५	५८०४
२०-४९	६३	१६९३	१६७	५०९७	२३०	६७९०
५० त्यापेक्षा जास्त	१४	१५८९	९६	१५२६१	११०	१६८५०
सर्व आकारमान गट	३८३३	१४२४८	२९९३	३१६५३	६८२६	४५९०१

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था वर्षा १९८९ - ९०
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	संस्थोचा प्रकार	संस्थांची संख्या
१.	सहकारी पतसंस्था	३
१.१	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका	१
१.२	प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था	४००
१.३	शेतकरी सेवा संस्था	—
१.४	लॅम्पस सहकारी संस्था	२
१.५	धान्य बँका	१
१.६	इतर [संस्थोचा प्रकार घावा]	—
२.	बिगर शीती पतसंस्था	
२.१	प्राथमिक सहकारी बँका	
	अ] नागरी बँका	३
	ब] कर्मचारी पतसंस्था	८१
२.२	इतर बिगर शीती पतसंस्था	
	अ] कर्मचारी पत संस्था	—
	ब] नागरी पतसंस्था आणि इतर [शीती धिप आणि पतसंस्था वगैरे]	८
	क] इतर [नावे घावे]	—
३.	पणन संस्था	
३.१	जिल्हा पणन संस्था	
	अ] सर्व साधारण उद्देशा	—
	ब] विशेष उद्देशा	—
३.२	प्राथमिक पणन संस्था	
	अ] सर्व सामान्य [तालूका खारेदी विक्री संघ]	८
	ब] विशेष	४
३.३	इतर [नावे घावी]	—

तक्ता क्रमांक ६.१ [पुढे चालू]

१	२	३
४.	<u>उत्पादन संस्था</u>	
४.१	साखार कारखाने	२
४.२	इतर कृषी प्रक्रिया संस्था [भात, तेल, जिनींग मिल वगैरे]	१८
४.३	विष्णकर सहकारी संस्था [हातमाग व यंत्रमाग]	१४
४.४	सूत गिरण्या	३
४.५	इतर औद्योगिक संस्था	६०
४.६	दूध संस्था	२६८
४.७	दूध संघ	१
४.८	मत्स्य व्यवसाय संस्था	२६
४.९	शेती संस्था	१
४.१०	लिफ्ट एरिफेशन संस्था [सिंचन संस्था]	१
४.११	वन कामगार संस्था	१६
४.१२	इतर	१३
५.	<u>सामाजिक संस्था</u>	
५.१	गाहक सांडार	६०
५.२	गृह निर्माण संस्था	१७५
५.३	कामगार कंत्राटदार संस्था	५६
५.४	पारिवहन संस्था	७
५.५	इतर	१०
	संयुक्त सर्व प्रकारच्या संस्था	१२३२

टीप :- एका साखार कारखान्याची नोंदणी झाली असून उत्पादन सुरु झाले नाही.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [३०-६-९० ला संपणा-या
वर्षाकरिता]

जिल्हा - वार्धा:

[रुपये आणि सभासद संख्या हजारांत]

अ. क्र.	बाब	संख्या
१	२	३
१.	संख्या	१२३९
२.	स्कूण सभासद	२४२
३.	भारणा झालेले भागभांडवल	२८३०२३
४.	वरील पैकी सरकारी भाग भांडवल	१५४३५०
५.	स्वतःचा निधी	१२८६७२
६.	ठेवी	३९३४९०
७.	खोबते भांडवल	१३४३५५७
८.	निव्वळ दिलेली कर्जे	५८३७६५
९.	खारेदीची किंमत	७०५८९०
१०.	चिफ्रीची किंमत	४०६५३०
	<u>नफा मिळालेल्या</u>	
	अ] संस्था	४०९
	ब] रक्कम	५९१३३
११.	<u>तोटातील</u>	
	अ] संस्था	६०९
	ब] रक्कम	३२३१९

टीप :- ना- नफा , ना- तोटा असलेल्या स्कूण संस्था २३१ आहेत.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधाक सहकारी संस्था , वार्धा.

तक्ता क्रमांक ६.३

- २५ -

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा परिक्षा वर्गाप्रमाणे वर्गवारी
३०-६-१९९० रोजी संपणा-या वर्षाकरिता .
जिल्हा-वर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	लेखा परिक्षा वर्ग				वर्गीकरण न केलेल्या	लेखा परिक्षा न झालेल्या	सकूण सहकारी संस्था [३०-६-१९९०]
		अ	ब	क	ड			
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.०	जिल्हा सकूण तालुका	९	९२	५७४	३	१३	५४८	१२३९
१.१	वर्धा	७	५१	१४६	१	२	१३४	३४१
१.२	देवळी	—	१६	५५	—	२	५३	१२५
१.३	सेलू	१	४	७६	—	२	४४	१२७
१.४	आर्वी	—	८	१००	१	२	६२	१७३
१.५	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—
१.६	कारंजा	—	६	६२	—	२	१०९	१७९
१.७	हिंगणघाट	१	६	१००	१	२	७८	१८८
१.८	समुद्रपूर	—	२	३५	—	१	६८	१०६

टीप :- आष्टी तालुक्याची माहिती कारंजा तालुक्यांत समाविष्ट आहे .

आधार :- जिल्हा विशेष लेखा परिक्षक , सहकारी संस्था , वर्धा .

जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी बँकेचे कार्य वर्षा १९८९-९० करिता
जिल्हा-वर्धा [रुपये हजारात]

अ.क्र.	बँकाचा प्रकार	बँकाच्या		सभासद	भाग	राखीव व इतर निधी	ठेवी	खोळते भांडवल
		शाखा	संस्था					
१.	महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँका	—	—	—	—	—	—	—
२.	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	४२	६१२	२६	१२१११	२६१८५	२८१८२७	३२४१०२
३.	जिल्हा औद्योगिक सहकारी बँक	—	—	—	—	—	—	—
४.	राज्य भूविकास बँकेची जिल्हा शाखा	७	३२	२७६२१	१२६४४	—	१७२४	१४३६८

तक्ता क्रमांक ६.४ [पुढे चालू]

अ.क्र.	अल्पमुदतीची कर्जे			शोतीच्या हंगामी कामासाठी	मध्यम मुदतीची कर्जे	दिर्घ मुदतीची कर्जे	येणे कर्जे			थाकलेले कर्जे		
	रोखापत [क्रेडिट]	देवकातील सुट	कर्जे				अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दिर्घ मुदतीचे	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दिर्घ मुदतीचे
१.	१०	११	१३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१
२.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	—	२०३४३	—	५५००	५४१२	—	१७८६०८	४२८१२	—	१००३२३	१५५२५	—
४.	—	—	—	—	—	३६१८	—	—	१०७६२३	—	—	३२५१४

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषि-सहकारी संस्थांचे कार्य [३०-६-१९९० ला संपणा-या वर्षाकरीता]
जिल्हा- वार्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्थांची संख्या	सकूण खाते दारांची संख्या	सभासद				भाग भांडवल	संस्था ९ पैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव आणि इतर निधी	संस्थाने घोषितले सकूण
				सकूण	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद	इतर सभासद				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	वार्धा	५०	१९४८२	१९४८२	८६२५	२८२७	८९०	३७४१	१२०	११०८	११२६३
२.	देवळी	४२	१६११३	१६११३	५५५७	२७०३	८५३	२२७७	२७	१८२	८८०७
३.	तेलू	४२	१५२४६	१५२४६	३८८०	११३६६	—	३०२२	३६६	४८०	१०२२५
४.	आर्वी	४२	१७०८८	१७०८८	७६८३	८७२७	६७८	३०३४	१४४	५३१	१३२६७
५.	आष्टी	३५	७२६३	७२६३	३८४५	४११८	—	१४०१	६०	१३४	४५१२
६.	कारंजा	५०	१०४५५	१०४५५	४७२७	५६५८	—	१८५७	५७	१७०	४४८४
७.	हिंगणघाट	६२	१७५११	१७५११	३११५	१३७४३	६५३	४१७६	३००	८६२	१४२४०
८.	समुद्रपूर	६३	१७२५२	१७२५२	१६२५	१३८७७	१७५०	३२३६	१८८	४८२	१५१२२
जिल्हा सकूण		४००	१२१११०	१२१११०	३२१२७	७७०८९	४८२४	२४१४८	१२६२	३२६३	८१२३७

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ६.५ [पुढे चालू]

- २८ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	खोबले भांडवल	स्कूण दिलेले कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीची]		येणे कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीची]		स्कूण कर्जाची थाकबाकी [अल्प, मध्यम, व दिर्घ मुदतीची]		३ वर्षापेक्षा कमी वर्षे कर्जाची थाकबाकी		३ वर्षापेक्षा अधिक वर्षे कर्जाची थाकबाकी		
			कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी अतलेले संभासद	रक्कम	थाकबाकी दार	रक्कम	थाकबाकी दाराची संख्या	रक्कम	थाकबाकी दार	रक्कम	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
१.	वर्धा	३११२१	७२८५	१७७५८	१०२६५	२७५२८	६४१३	११२६०	२४०१	२२५६	४०१२	८३०४	
२.	देवळी	२३२४७	१७५१	६६२१	७२८६	१८२५२	५५४७	८८०७	३६१७	५२२०	१२३०	२८१७	
३.	तेल्लू	२६१७०	३३२१	११७३२	८२६०	१८२३३	३७७२	१०२२५	२१३५	४२२४	१६४४	५२३१	
४.	आर्दी	२५२३४	२६०१	१५२१८	२५८६	२१८२४	६२२०	१३२६७	३२३०	६२८१	३०६०	६२२६	
५.	आस्टी	२१८६	२०८	२८५७	४८४८	६५४८	३२४०	३७२६	८२५	१३३४	३११५	२४६२	
६.	कारंजा	२१४३	१००३	२२६८	५१२२	६४४२	४१२६	५२१०	४८६	१०८८	३६४०	४११२	
७.	हिंगणघाट	२८४४१	१६५०	१३०३१	१०४१०	२२६१७	७४२५	१४२४०	३०१५	७००६	४४८०	७२३४	
८.	समुद्रपूर	२८०८६	१५१८	७३२०	२५८७	२००७३	४३१६	१५१२२	१६२२	४४७८	२६२४	१०६४४	
जिल्हा स्कूण			१८२०२८	२०१०७	७६८८२	६६०७१	१४२३०१	४२६०६	८१२२७	१८१०१	३४१२७	२४५०५	४७८००

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.६

- ११ -

जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य ३०-६-२० ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वधार्ज [रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारांची संख्या	संभासद			भाग भांडवल	संभासपैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव आणि इतर निधी	संस्थोने धोतलेले एकूण कर्ज .	
				एकूण	लहान खातेदार संभासद	मोठे खातेदार संभासद					इतर संभासद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
जिल्हा एकूण											
१.	वधार्ज										
२.	देवळी										
३.	सेलू										
४.	आर्वी										
५.	आष्टी										
६.	कारंज										
७.	हिंगणघाट										
८.	समुद्रपूर										

निरंक

पुढे चालू ....

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	खोदते भांडवल	रकूण दिलेली कर्जे अल्प मध्यम दिर्घ मुदतीचे	येणे कर्ज अल्प मध्यम दिर्घ मुदतीचे	रकूण कर्जाची थाकबाकी अल्प, मध्यम, दिर्घ मुदतीचे	३ वर्षांपेक्षा कमी वर्षा कर्जाची थाकबाकी	३ वर्षांपेक्षा अधिक वर्षा कर्जाची थाकबाकी					
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
			कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेले सभासद	रक्कम	थाकबाकीदार	रक्कम	थाकबाकीदारांची संख्या	रक्कम	थाकबाकीदार	रक्कम
	जिल्हा रकूण	०										
	१. वर्धा	०										
	२. देवळी	०										
	३. तेलू	०										
	४. आर्वी	०										
	५. आश्टी	०										
	६. कारंजा	०										
	७. हिंगणघाट	०										
	८. तमुद्रपूर	०										

निरंक

टीप :- वर्धा जिल्ह्यात शेतकरी सेवा सहकारी संस्थांची नोंदणी झालेली नाही त्यामुळे माहिती निरंक दाखविली आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.७

- १०१ -

जिल्ह्यातील लॅम्पस सहकारी संस्थेचे कार्य [३०-६-१९९० ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा [खपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	संस्थांची संख्या	संस्था खातेदारांची संख्या	सभासद			भाग भागंडवल	संस्था ९ पैकी सरकारी भाग भागंडवल	राखीव इतर निधी	संस्थेने घेतलेले संस्था कर्ज	खोबते भागंडवल	
				संस्था	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद						इतर खातेदार सभासद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा संस्था	२	१७८८	१७८८	७७०	३५४	६६४	१६४	४५	५	१३४	३५३
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	१	१०३८	१०३८	६२१	७३	३४४	७५	२५	१	७६	१५५
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	१	७५०	७५०	१४९	२८१	३२०	८९	२०	४	५८	१९८
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

मुळे चालू . . .

अ.क्र.	जिल्हा / तालूका	ऱकूण दिलेली कर्जे		येणो कर्ज		ऱकूण कर्जाची थाकबाकी		तीन वषापिका कमी		तीन वषापिका अधिक	
		[अल्प, मध्यम, दीर्घ]		[अल्प, मध्यम, दीर्घ]		[अल्प, मध्यम, दीर्घ]		कर्जाची थाकबाकी		कर्जाची थाकबाकी	
		मुदतीची		मुदतीची		मुदतीची					
		कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेले सभासद	रक्कम	थाकबाकीदार	रक्कम	थाकबाकी दाराची संख्या	रक्कम	थाकबाकी दाराची संख्या	रक्कम
१	२	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा ऱकूण	२०	४५	१३३	१६२	११८	१३४	४१	५८	७७	७६
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	तेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	८	२८	६६	८१	६२	७५	३४	४४	२८	३१
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	१२	१७	६७	८८	५६	५९	७	१४	४९	४५
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टिप :- जिल्हयात फक्त आर्वी व कारंजा तहसील मध्येच लॅम्पस सहकारी संस्था आहेत.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधाक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६८

तक्ता क्रमांक १०३, ७

जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थांनी दिलेली पिके कर्जे १९८९-९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा [समये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	स्कूपा	अन्नधान्ये							अन्नधान्ये			
			गहू	भात	ज्वार व गीय धान्ये [ज्वारी, बाजरी, मका इत्यादी]	डाळी	इतर	कपूस	गळीताचे धान्ये	उत्तर	तांग व मेहदा	इतर	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
१.	वार्धा	१३४६१	४१३	—	२९१७	८१	२९८३	५८३७	—	१२३०	२२१	—	—
२.	देवळी	४७५६	—	—	—	—	२५२६	२२३०	—	—	—	—	
३.	सेलू	११५३५	४५६	—	३६१४	—	२१५३५	७३५०	—	११५	२६११	—	
४.	आर्वी	१०४१८	९४	—	३९३९	—	२०४१८	६०४७	—	२१५	२९३०	१३३	
५.	आष्टी	२०४३	८५	—	७२१	—	१५	११९६	२६	—	७३१	—	
६.	कारंजा	२३०६	—	—	६२८	—	३६	१६४२	—	—	६२८	—	
७.	हिंगणघाट	६५०३	३१०	—	१५०२	—	—	४६९१	—	—	१५०२	—	
८.	समुद्रपूर	७३०८	३१	—	१८४४	—	२१६५	३२६८	—	—	१८४४	—	
जिल्हा स्कूपा			५८३३०	१३८९	—	१५१६५	७७२५	२३०	३२३६१	२६	१५६०	१५११	१२३

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वार्धा. आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वार्धा.

जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांनी दिलेली पिक क्षेत्रे ३०-६-९० ला संपुर्ण या वर्णिकरिता

जिल्हा-वधा [रुपये हजारांत]

अ.क्र.	जिल्हा	अन्नधान्ये	ता.क.	एकूण	गहू	भात	ज्वारवर्गीय धान्य, ज्वारी बाजरी, मका	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्य	उत्त	ताग व मेष्टा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	
	जिल्हा एकूण	०												
	तालुका	०												
१	वधा	०												
२	देवळी	०												
३	तेल	०												
४	आमो	०												
५	आष्टी	०												
६	कारंजा	०												
७	दिगाघाट	०												
८	समुद्रपूर	०												

निरंक

टीप :- वधम जिल्ह्यात शेतकरी सेवा संस्था नसल्यामुळे माहिती निरंक आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वधा

जिल्ह्यातील आदिवासी शेतकरी संस्थांनी दिलेली पिक कर्जे वर्षा ३०-६-२० ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	स्कूण	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वार वर्गीय धान्ये [ज्वारी, बाजरी, मका, इत्यादी]	डाळी	इतर	कापूस	गळीतांची धान्ये	ऊस	ताग व मॅस्टा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा स्कूण	४४	—	—	११	—	—	३३	—	—	—	—
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आदी	२७	—	—	४	—	—	२३	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	१७	—	—	७	—	—	१०	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील बिगर कृषीमत संस्थांचे कार्य ३०-६-२० ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वधा [रुपये हजारात]

अ.क्र.	प्रकार	संस्था [संख्या]	सभासद	भाग भाग इतल [रुपये]	राखीव व इतर निधी [रुपये]	ठेवी [रुपये]	खोळते भाग इतल [रुपये]	कर्जे अग्रिम	वसूल हीलिले [रुपये]	येणो [रुपये]	धाकीत [रुपये]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>											
१.	नागरी बँक	३	१८०००	३४२०६	४३७६	२७८१५	१५०९८८	६३४७३	४३२३२	२०२९१	२८३२
२.	कर्मचारी पतपेढी व इतर	नि रं क									
<u>इतर बिगर शेती</u>											
१.	नागरी बँक	नि रं क									
२.	कर्मचारी पतपेढी	८१	११५९५	३०२०९	३६२७	२९२२	५२५११	४३३३९	१९१०८	४४५८९	१२९५
३.	इतर [नागरी पतपेढी]	८	२८८०	४४९	२३४	२१११	३०४१	११०१	४६	१४२१	१३४

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधा.

जिल्हा आणि प्राथमीक पणन संस्थांचे कार्य ३०-६-९० ला संपणा-या वर्षाकरिता.
जिल्हा - वर्धा [रुपये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा/तालुका	संस्थांची संख्या	सभासदांची संख्या	खोळी भांडवल	खारेदीची किंमत			विक्रीची किंमत			कृषी उत्पन्नाची विक्री [अडते व मालक म्हणून]		
					कृषी उत्पादन	शेतीच्या गरजेच्या वस्तू	उपभोग्य वस्तू	स्वतःच्या मालकीचे	अडत्या म्हणून	स्कूण	भात व तांदूळ	गहू	इतर अन्नधान्ये
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जिल्हा पणन संस्था					नि रं क								
स्कूण प्राथमीक पणन संस्था	१२	९७५२	६१०३७	१७७३५२	२५७९३९	१२५७१	४४३०३	३३५६०	७७८६३	—	—	२१७१	
१. वर्धा	१	५८३	७८४७	१७२२७५	६५१७	४८९१	६४४३	७९३७	१४३८०	—	—	—	
२. देवळी	१	११५०	५७७५	२२५	४३६०	७२५	४५९९	३५२१	८१२०	—	—	२१६८	
३. तेलू	३	७४२	७८०५	२१३	६७९८	२९४६	११६३४	६२७८	१७९१२	—	—	—	
४. आर्वी	३	१२६१	१२५२८	२२७	११८७३८	१०३८	१६७३	६१११	७७८४	—	—	३	
५. आष्टी	१	१०२२	५६९२	२६८	१७५५	४६३	३२५	१११४	१४३९	—	—	—	
६. कारंजा	१	५१२	२९६०	३६०	२२२४	४०२	९३४	१११९	२०५३	—	—	—	
७. हिंगणघाट	१	१११९	९६०८	३६३२	११०१८९	५११	१६२५८	५६५७	२१९१५	—	—	—	
८. तमुद्रपूर	१	३३६३	८८२२	१५२	७३५८	१५९५	२४३७	१८२३	४२६०	—	—	—	

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ६.१२ [पुढे चालू]

- १०८ -

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	कापूस	गळीताची धान्ये	डाळी	इतर	स्कूण	शोतीला आवश्यक वस्तूची विक्री [अडते व मालक म्हणून]					उपभोग्य वस्तूची स्कूण विक्री
							खाते	बियाणे	कृषि अवजारे	इतर	स्कूण	
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
जिल्हा पगान संस्था							नि रं क					
स्कूण प्राथमीक पगान संस्था		४४३८१२	९२	३७१०	५५७६	४५५३६१	२९१८७	२६२८	१०२३	७७२२	४७७००	२६२१३
१.	वर्धा	१७१८६५	—	—	—	१७१८६५	४०४९	८०२	—	१५२२	६४४३	४२३०
२.	देवळी	१०७३०७	—	—	—	१०२४७५	१०१४	३००६	—	२२८	४३१८	९७४
३.	तेलू	१०२१	—	—	—	१०२१	५२६४	१०४५	५५	२६३	७३२७	४५३२
४.	आर्वी	२०१५	९२	२८	—	२२०८	७२२६	१३१८	—	१६६८	१०३१२	४१३५
५.	आव्ही	२९९१२	—	—	—	२९९१२	१९९८	१३४	४९४	११६	२७४२	१४३९
६.	कारंजा	२१०३९	—	—	—	२१०३९	८७७	३२२	४२८	११२	१७३९	२०५३
७.	हिंगणघाट	११०१३४	—	३६१२	५५७६	११९३२२	५३००	११९४	११६	१६२२	८२३२	५५७५
८.	तमुद्रपूर	५१९	—	—	—	५१९	३४५९	१८७७	—	१३५१	६६८७	२५७५

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवासंस्था यांचे कार्य [३०-६-२० ला
संपणा-या वर्षाकरीता]

जिल्हा - वर्धा

[रमये हजारांत]

अ.क्र.	संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	सभासदांची संख्या	भाग भांडवल [रु.]	राखीव व इतर निधी [रु.]	खोळते भांडवल [रु.]	शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	<u>उत्पादक संस्था</u>						
१.१	साखार कारखाने	२	७४०९	६२६४०	३७९६७	३७५००	
१.२	इतर शेती प्रक्रीया संस्था	१८	१०२२६	८४१४	११४१६	३०४४४	
१.३	विष्णकर संस्था	१४	१९८२	११९२	३७६	१३५४	
१.४	सूत गिरण्या	३	८५९९	१०४५७९	७२३८६	८६०४५	
१.५	इतर औद्योगिक संस्था	६०	५९८९	२२७५	८३४	९११८	
१.६	दुग्धा व्यवसाय संस्था	२६८	११९४०	१२००	३६१५	९७२५	
१.७	दुग्धा व्यवसाय संघटना	१	१४६	१५	८२२	६५१४	
१.८	मत्स्य व्यवसाय संस्था	२६	१८०२	८२	३२	४०२	
१.९	शेती संस्था	१	११	१	—	६६	
१.१०	उपसा जलसिंचन संस्था	१	११	१	—	१	
१.११	वन कामगार संस्था	१६	१४५८	४०	२९५८	१३०५७६	
१.१२	इतर	१३	१३५७	३०४४	१६	३५४३	
२.	<u>सामाजिक सेवा संस्था</u>						
२.१	गाहक भांडारे	६०	१४६०९	१०४४	७५०	२११३	
२.२	गृह निर्माण संस्था	१७५	५९४७	१४२८	१८८४	३६२९५	
२.३	कामगार कंत्राट संस्था	५६	२७६४	२५३	३३६	३५०५	
२.४	परिवहन संस्था	७	१००	१५	३	११८	
२.५	इतर	१०	८७९	३२	८९०	१०५३	

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.१४

जिल्ह्यांतील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे
महत्वाचे कार्य ३०-६-१९९० ला संपणा-या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	संस्थेचा प्रकार	बाब	परिमाण	साध्य
१.	साखार कारखाने	अ] गाळलेल्या उसाचे वजन ब] गाळलेल्या उसाची किंमत क] उत्पादीत साखारेचे वजन ड] उत्पादीत साखारेची किंमत.	हजार टन लाखा रुपये हजार टन लाखा रुपये	१२० ३००.९७ ११ ८१२.८८
२.	प्राथमिक सहकारी संस्था	अ] चालू हातभाग ब] सूत खारेदी क] उत्पादन ड] विक्री	संख्या लाखा रुपये --" --"	१४२ १५.९४ २३.०३ २२.१४
३.	सूत गिरण्या	अ] यात्यांची संख्या ब] उत्पादीत सूत	संख्या १०० हजार टन	२५० २.३६७
४.	इतर औद्योगिक संस्था	अ] कच्चा माल खारेदी ब] उत्पादन क] विक्री	लाखा रुपये --" --"	२.२४ १.९८ २.४०
५.	दुग्धा व्यवसाय संस्था	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रुपये --"	७२६.७५ ८०५.६८
६.	दुग्धा व्यवसाय संघटना	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	--" --"	६२४.११ ६७५.४३
७.	मत्स्यव्यवसाय संस्था	अ] पकडलेल्या माशांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. --"	०.९१ १.६५
८.	मत्स्यव्यवसाय केंद्र	अ] पकडलेल्या माशांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	--" --"	०.४५ ०.५१
९.	शोती संस्था	अ] कसलेले क्षेत्र ब] उत्पादन	१०० हेक्टर लाखा रु.	०.३२ ०.२७
१०.	उपसा जलसिंचन संस्था	अ] भाजलेले क्षेत्र	हेक्टर	निरंक
११.	वन कामगार संस्था	अ] दिलेली कामे ब] वनउत्पादनाची किंमत	संस्था लाखा रु.	निरंक २९५.७०
१२.	घाऊक ग्राहक भांडारे	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. --"	०.१६ ०.३५

तक्ता क्रमांक ६.१४ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
१३.	प्राथमीक ग्राहक भांडारे	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. --	१३०.०० १३१.१०
१४.	गृह निर्माण संस्था	अ] बांधलेल्या घारांची संख्या किंवा गाळ्यांची संख्या	संख्या १००	८
१५.	कामगार कंत्राटदार संस्था	अ] वर्षात हाती घेतलेली कामे.	संख्या	१११
		ब] हाती घेतलेल्या कामाची अंदाजीत किंमत.	लाखा रुपये	८८.६४
		क] दिलेली मजूरी	लाखा रुपये	३२.३८

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधा :

जिल्ह्यातील नियंत्रित बाजारपेठेची तालुकावार माहिती ३०-६-२० ला संपणा-या वर्षाकरीता
जिल्हा - वधा [परिमाण टनामध्ये]
[मूल्य हजार रुपये]

अ.क्र.	तालुका	बाजारपेठेचे नाव	बाजारपेठेचा प्रकार	उपबाजारपेठेची संख्या	वार्षिक भावक											
					१ भात		२ तांदूळ		३ गहू		४ ज्वारी		५ बाजरी		६ कापूस	
					परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य
					६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१.	वधा	वधा		—	—	—	—	—	६६३	१८०५	५८२२	२१६४	२	४	१८०५६	११३१४८
२.	देवळी	पुलगाव		३	—	—	—	—	१०	२६	१४८७	२३२५	१	२	१६६७७	१३२६४५
३.	तेलू	तिंदी	कृष्णी	१	—	—	—	—	३	८	३२८५	५६१६	—	—	१३०१७	८७२५०
४.	आर्वी	आर्वी	उत्पन्न	२	—	—	—	—	८	२३	२८२२	४६६२	१	२	१८३१३	१२०५२०
५.	आष्टी	आष्टी	बाजार	३	—	—	—	—	३	८	११५०	१८७८	—	—	७२२४	६२०५४
६.	कारंजा	कारंजा	समिती	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	हिंगणघाट		२	—	—	—	—	१८६	४५२	७५३	१६६२	—	—	२२२८०	१२०३२७
८.	तमुद्रपूर	तमुद्रपूर		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
जिल्हा एकूण				११	—	—	—	—	८७३	२३२२	१६०८२	२५३८४	४	८	१०३२६७	७०६७१४

पुढे चालू ....

अ. क्र.	तालुका	बाजार पेठेचे नाव	बाजार पेठेचा प्रकार	उपबाजार पेठेची संख्या	वार्षिक आक												
					७ तूर		८ मुग		९ मोट		१० चना		११ उडीद		१२ कुलथी		
					परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	
१	२	३	४	५	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	
१.	वर्धा	वर्धा		—	२४७९	१८२८६	१	५	—	—	२११	१४०१	१	४	—	—	
२.	देवळी	पुलगाव	कृष्णी	३	५५०	४००३	—	—	—	—	१४	८२	—	—	—	—	
३.	सेलू	सिंदी	उत्पन्न	१	१	६	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
४.	आर्वी	आर्वी	बाजार	२	१००३	७०२२	—	—	—	—	३५	२१४	—	—	—	—	
५.	आष्टी	आष्टी	समिती	३	४३	२८३	—	—	—	—	२	१२	—	—	—	—	
६.	कारंजा	कारंजा		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
७.	हिंगण- घाट	हिंगण- घाट		२	५२१७	४३०१८	१४	२३	१०	४८	३२४	२५२७	४०	१६२	—	—	
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
जिल्हा एकूण					—	—	११	२२२३	७२६१८	१५	२८	१०	४८	६५६	४३१३	४१	१७३

पुढे चालू .....

अ. क्र.	तालुका	वाजार पेठेचे नाव	वाजार पेठेचा प्रकार	उपवाजार पेठेची संख्या	वार्षिक आवक													
					१३ तुवर डाळ		१४ जवस		१५ मुगफल्ली		१६ तिळ		१७ सोयाबिन		रकूण			
					परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य	परि- माण	मूल्य		
३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१							
१.	वर्धा	वर्धा		—	—	२	१७	४४	३७५	६	८२	११	४३	२७२९८	१४४३३४			
२.	देवळी	पुलगांव		३	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१८७३९	१३९१६०			
३.	तेलू	सिंदी	कृष्णी	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१७००६	९३५८०			
४.	आर्वी	आर्वी	उत्पन्न	२	—	—	—	—	—	—	—	३	१७	२२२५५	१३२५३७			
५.	आस्टी	आस्टी	बाजार	३	—	—	—	४५६	२७२४	—	—	१५	६४	९५२३	६७०९३			
६.	कारंजा	कारंजा	समिती	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
७.	हिंगण- घाट	हिंगण- घाट		२	६	५२	४०२	४४६१	—	—	७७६	११३३३	२८७१	१७०१८	४०६५६	२७१२३०		
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
जिल्हा रकूण				—	—	११	६	५२	४११	४४७८	५००	३१६२	७८२	११४१५	२२००	१७१४२	१३५५४७	८४७९३४

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक , सहकारी संस्था , वर्धा .

तक्ता क्रमांक ६.१६

जिल्ह्यांतील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्जे ३१ जुलै, १९९० ला
संपणा-या वर्षासाठी.

जिल्हा - वार्धा [रुपये हजारात]

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	सावकारांची संख्या	व्यापा-यांना दिलेले कर्जे	व्यापा-या व्यतिरिक्त दिलेले कर्जे	एकूण
१	२	३	४	५	६
	जिल्हा एकूण	८०	१६२४	१५८१६	१७५१०
	तालुका				
१.	वार्धा	२८	—	१२१२४	१२१२४
२.	देवळी	१५	—	१५२३	१५२३
३.	सेलू	१२	—	१००७	१००७
४.	आर्वी	७	३०५	—	३०५
५.	आष्टी	—	—	—	—
६.	कारंजा	३	३८	१६७	२०५
७.	हिंगणघाट	१४	१३५१	२५०	२३०१
८.	समुद्रपूर	१	—	४५	४५

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वार्धा.

सार्वजनिक संस्थांमार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची
तालुकावार माहिती - वर्ष १९८९
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	संख्या	खाटांची संख्या					उपचार केलेले आंतर रूग्ण [प्रत्यक्ष]			उपचार केलेले बाह्यरूग्ण [शोकड्यात]					
			रुग्णालये	दवाखाने	प्रसूती गृहे	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	डॉक्टर व वैद्या	परिचारीका	रूग्ण	स्त्रिया	मुला	पुरुष	स्त्रिया	मुले		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
	जिल्हा रूग्ण	१४	४५	२२	२७	२९५	४६१	१४५२	६२७	४२५	२०३८०	२३१००	१२६२०	४१७७	३२८८	३१५१
१.	वर्धा	६	३	५	४	१८०	२५०	१०२०	४८५	३४५	१८१५०	१२६५०	१०६२५	१७८०	१४८०	१०१५
२.	देवळी	२	६	४	५	२६	३६	६५	३८	२७	१२५	५४५	२२०	५१५	३४५	५४०
३.	सेलू	१	५	४	५	११	२२	५०	३२	१८	८०	२७५	१२५	२२०	२६५	१२५
४.	आर्वी	२	६	२	३	१७	३४	८०	५०	३०	६४५	४६०	२८५	३६०	२८५	२६५
५.	आष्टी	—	७	१	२	१०	१२	२०	१६	४	४२	१३०	९०	१५०	११५	१६८
६.	कारंजा	१	६	२	२	१२	२३	३०	१५	५	१६०	१८५	२१५	१५५	११०	१४७
७.	हिंगणघाट	२	५	२	३	२६	४०	१००	४१	५२	१०५०	१७५०	८४५	८१०	५७०	६४०
८.	तमुद्रपूर	—	७	२	३	१३	३०	२७	२०	७	५८	१०५	२१५	११७	११८	१८१

टीप :- ह्या तक्त्यात फक्त शासकीय जिल्हा परिषद व नगरपालिकांची माहिती समाविष्ट आहे .

आधार :- १] जिल्हा आरोग्य अधिकारी , जिल्हा परिषद , वर्धा .

२] जिल्हा शाल्य चिकीत्सक , वर्धा .

नोंदणी केलेल्या जन्म व मृत्युची संख्या १९८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण ग्रामीण नागरी	नोंदलेल्या जन्माची संख्या			नोंदलेल्या मृत्युची संख्या			बालमृत्युची संख्या		
			पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	एकूण	१०४४०	९६५२	२००९२	४०६७	३४२०	७४८७	४८४	३१९	८०३
		ग्रामीण	६१५८	५६०४	११७६२	२८९२	२६०१	५४९३	३२५	२५२	५७७
		नागरी	४२८२	४०४८	८३३०	११७५	८१९	१९९४	१५९	६७	२२६
	<u>तालुका</u>										
१.	वर्धा	एकूण	३२२२	३०८५	६३०७	१२१२	९४५	२१५७	१९१	८२	२७३
		ग्रामीण	१४४४	१३२४	२७६८	५७९	४५८	१०३७	६६	४१	१०७
		नागरी	१७७८	१७६१	३५३९	६३३	४८७	११२०	१२५	४१	१६६
२.	देवळी	एकूण	१४६१	१३४३	२८०४	५३८	४२६	९६४	५४	३७	९१
		ग्रामीण	६५५	५६५	१२२०	३२९	२८७	६१६	३९	२३	६२
		नागरी	८०६	७७८	१५८४	२०९	१३९	३४८	१५	१४	२९
३.	सेलू	एकूण	५८०	४९८	१०७८	२९७	२८१	५७८	१८	२३	४१
		ग्रामीण	५८०	४९८	१०७८	२९७	२८१	५७८	१८	२३	४१
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्षी	एकूण	१४०३	१२८२	२६८५	५२०	४३३	९५३	५७	३७	९४
		ग्रामीण	८२३	७५५	१५७८	३९६	३७६	७७२	५०	३६	८६
		नागरी	५८०	५२७	११०७	१२४	५७	१८१	७	१	८

तक्ता क्रमांक ७.२ [पुढे चालू]

- ११८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
५.	आष्टी	स्कूल	३७८	३४६	७२४	१२६	१५६	३५२	१२	१०	२२
		ग्रामीण	३७८	३४६	७२४	१२६	१५६	३५२	१२	१०	२२
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	स्कूल	६८६	६२५	१३८१	३१४	३११	६२५	३३	४१	७४
		ग्रामीण	६८६	६२५	१३८१	३१४	३११	६२५	३३	४१	७४
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	स्कूल	२०४४	१७३६	३७८०	६५२	५६३	१२२२	७७	५५	१३२
		ग्रामीण	२२६	७५४	१६८०	४५०	४२७	८७७	६५	४४	१०९
		नागरी	१११८	९८२	२१००	२०९	१३६	३४५	१२	११	२३
८.	समुद्रपूर	स्कूल	६६६	६६७	१३३३	३३१	३०५	६३६	३५	३४	६९
		ग्रामीण	६६६	६६७	१३३३	३३१	३०५	६३६	३५	३४	६९
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- उपसंचालक, आरोग्य सेवा राज्य आरोग्य माहिती व जिवण विषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे.

विविध कारणानुसार मृत्युंची संख्या १९८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

वर्ष	दिवसाप	घटकी	देवी	क्षय	न्युमोः निया	अंमाश अतितार व गॅस्ट्रो	हृदय विकार	विषमः ज्वर	कर्क रोग	श्वसनः क्रिये संधी रोग	आत्मः हत्या	अपघात	इतर कारणे	एकूण मृत्यू	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१६	
१९८८	—	६	—	२४	३३	१३०	१९५	४८	५७	५१६	७२	३०	२५२	६०६४	७४८७

आधार :- उपसंचालक, आरोग्य सेवा, राज्य आरोग्य माहिती व जिवन विषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे.

माता बाल संगोपन कार्यक्रमा-अंतर्गत लस टोचणी वर्षा १९८९ - ९०
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	स्कूण ग्रामीण नागरी	त्रिगुणी लस तिसरा डोडा डी.पी.टी.	पोलीओ	बी.सी.जी	गोघर	चिदगुणी [डी.टी]	विषमज्वर	धानुवर्ति लस .		
									१० वर्षी	१६ वर्षी	गरोदर स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा स्कूण	ग्रामीण	२०९९८	२०७२९	२१५९७	१९०८४	१९२३७	—	१७४४२	१६४१७	१८६६७
		नागरी	४१३३	४१७०	७०५४	३२३४	३६९१	—	३७८८	३३२०	४४००
		स्कूण	२५१३१	२४८९९	२८६५१	२२३१८	२२९२८	—	२१२३०	१९८०७	२३०६७
१.	वार्धा	ग्रामीण	३८५३	३७२३	३८७९	३६०९	४१४२	—	४२५७	४५१५	३६२३
		नागरी	१६४१	१६१२	३४६५	१७२७	१४२१	—	१४३०	१०४९	२५६१
		स्कूण	५४९४	५३३५	७३४४	५३३६	५५६३	—	५६४५	५५६४	६१८४
२.	देवढी	ग्रामीण	२५७१	२५३५	२६५१	२१६९	२४५०	—	१८९८	१७६८	२२२९
		नागरी	७८१	८५४	१००४	३०८	३४५	—	४७६	५०५	५३८
		स्कूण	३३५२	३३८९	३६५५	२४७७	२७९५	—	२३७४	२२७३	२७६७
३.	तेल्लू	ग्रामीण	२४२७	२५११	२७२४	२५९०	२५६६	—	२३११	२०८८	२२१६
		नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		स्कूण	२४२७	२५११	२७२४	२५९०	२५६६	—	२३११	२०८८	२२१६

पुढे चालू .....

तत्कालीन कृषि विभाग - [पुणे जिल्हा]

१९९९

क्र.	व. क्र.	सं. क्र.	व. क्र.	सं. क्र.	व. क्र.	सं. क्र.	व. क्र.	सं. क्र.	व. क्र.	सं. क्र.	व. क्र.	सं. क्र.
४. आर्वी	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००
	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००
	३	१००	३	१००	३	१००	३	१००	३	१००	३	१००
५. आर्वी	४	१००	४	१००	४	१००	४	१००	४	१००	४	१००
	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००
	६	१००	६	१००	६	१००	६	१००	६	१००	६	१००
६. काठोजा	७	१००	७	१००	७	१००	७	१००	७	१००	७	१००
	८	१००	८	१००	८	१००	८	१००	८	१००	८	१००
	९	१००	९	१००	९	१००	९	१००	९	१००	९	१००
७. दिगुणधाम	१०	१००	१०	१००	१०	१००	१०	१००	१०	१००	१०	१००
	११	१००	११	१००	११	१००	११	१००	११	१००	११	१००
	१२	१००	१२	१००	१२	१००	१२	१००	१२	१००	१२	१००
८. तमुद्रपूर	१३	१००	१३	१००	१३	१००	१३	१००	१३	१००	१३	१००
	१४	१००	१४	१००	१४	१००	१४	१००	१४	१००	१४	१००
	१५	१००	१५	१००	१५	१००	१५	१००	१५	१००	१५	१००

टीप :- विषामज्वर संबंधी आकडेवारी करीता जिल्हा स्वास्था अधिकारी यांचेकडे चौकशी केली असता सदर कार्यक्रम ३ सप्टेंबर पासून पुढे करण्यात आला असल्याचे सांगण्यात आले. दिवसांनी ही आकडेवारी देण्यात आली नाही.

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, पुणे.

जिल्ह्यांतील कुटूंब नियोजन केंद्राची संख्या [३१-३-२० रोजीची]
जिल्हा - वार्धा .

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	✓ सकूण ग्रामीण नागरी	३१ मार्च रोजी असलेल्या केंद्राची संख्या	निर्बीजीकरण केलेल्याची संख्या			लूप पध्दती [आय. यु. डी. सी.] संख्या	जननक्षम जोडण्याची संख्या
				पुरुषा नसबंदी	स्त्रियांची नसबंदी	सकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	
	जिल्हा	सकूण	३४	३२२	७१३८	७५३०	७०४८	४३१७२
	सकूण	ग्रामीण	२७	३२८	५०६८	५३२६	५५४२	४३१७२
		नागरी	७	६४	२०७०	२२३४	१४९९	उ. ना.
	<u>तालुका</u>							
१.	वार्धा	सकूण	७	५७	१९७७	२०३४	१५५३	५६८३
		ग्रामीण	४	३३	६९८	७३१	७२०	५६८३
		नागरी	३	२४	१२७९	१३०३	७६३	उ. ना.
२.	देवळी	सकूण	६	५६	८८६	९४२	८२७	४२५०
		ग्रामीण	५	४२	७०४	७४६	६२४	४२५०
		नागरी	१	१४	१८२	१९६	१३३	उ. ना.
३.	सेलू	सकूण	५	२५	६८०	७०५	७७२	६६६०
		ग्रामीण	५	२५	६८०	७०५	७७२	६६६०
		नागरी	—	—	—	—	—	उ. ना.
४.	आर्वी	सकूण	४	४२	८२३	९४२	९५७	५५८७
		ग्रामीण	३	३४	७०५	७३२	७८०	५५८७
		नागरी	१	१५	१८८	२०३	१७७	उ. ना.

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ७.५ [पुढे चालू]

- १२३ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९
५. आष्टी	स्कूण	२	७४	४०२	४७६	५०८	३७५८	
	ग्रामीण	२	७४	४०२	४७६	५०८	३७५८	
	नागरी	—	—	—	—	—	—	
६. कारंजा	स्कूण	२	३३	५०६	५३९	४४६	४६१९	
	ग्रामीण	२	३३	५०६	५३९	४४६	४६१९	
	नागरी	—	—	—	—	—	—	
७. हिंगणाघाट	स्कूण	५	५२	११८१	१२३३	१२३९	६५३२	
	ग्रामीण	३	४१	७६०	८०१	८०३	६५३२	
	नागरी	२	११	४२१	४३२	४२६	उ. ना.	
८. समुद्रपूर	स्कूण	३	४६	६१३	६५९	७५६	५३८३	
	ग्रामीण	३	४६	६१३	६५९	७५६	५३८३	
	नागरी	—	—	—	—	—	—	

टीप :- उ. ना. = उपलब्ध नाही .

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी , जिल्हा परिषद , वर्धा.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	सकूण ग्रामीण नागरी	साक्षरांची संख्या [हजारांत]			साक्षरतेची टक्केवारी		
			पुरुषा	स्त्रिया	सकूण	पुरुषा	स्त्रिया	सकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा सकूण	सकूण	२९०	१८३	४७३	६०.२२	४०.५७	५१.०२
		ग्रामीण	२०२	१२०	३२२	५६.७४	३५.३९	४६.३३
		नागरी	८८	६३	१५१	७३.३३	५६.२५	६५.०८
१.	वर्धा	सकूण	७३	४७	१२०	६९.५२	४७.४७	५८.८२
		ग्रामीण	३७	२१	५८	६२.७१	३७.५०	५०.४३
		नागरी	३६	२६	६२	७८.२६	६०.४६	६९.६६
२.	देवळी	सकूण	३८	२४	६२	६०.३१	४०.००	५०.४०
		ग्रामीण	२३	१२	३५	५६.०९	३०.७६	४३.७५
		नागरी	१५	१२	२७	६८.१८	५७.१४	६२.७९
३.	तेलू	सकूण	२८	२०	४८	५४.२०	४२.५५	४८.२७
		ग्रामीण	२५	१७	४२	५४.३४	४०.४७	४७.७२
		नागरी	३	३	६	६०.००	६०.००	६०.००
४.	आर्षी	सकूण	३७	२२	५९	५९.६७	३७.९३	४९.१६
		ग्रामीण	२६	१४	४०	५६.५२	३२.५५	४४.९४
		नागरी	११	८	१९	६८.७५	५३.३३	६१.२९

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक ८.१ [पुढे चालू]

- १२५ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९
५.	आष्टी	स्कूण	१८	१२	३०	५८.०६	४१.३७	५०.००
		ग्रामीण	१८	१२	३०	५८.०६	४१.३७	५०.००
		नागरी	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	स्कूण	२०	१३	३३	५७.१४	३७.१४	४७.१४
		ग्रामीण	२०	१३	३३	५७.१४	३७.१४	४७.१४
		नागरी	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	स्कूण	५२	३१	८३	६२.६५	३९.२४	५१.२३
		ग्रामीण	३०	१६	४६	५७.६९	३१.३७	४४.६६
		नागरी	२२	१५	३७	७०.९६	५३.५७	६२.७१
८.	तमुद्रपूर	स्कूण	२४	१४	३८	५१.०६	३१.८१	४१.७५
		ग्रामीण	२४	१४	३८	५१.०६	३१.८१	४१.७५
		नागरी	—	—	—	—	—	—

टीप :- १] तालुकावार आकडे हजारात केल्यामुळे जिल्ह्याची ग्रामीण व नागरी आकडेवारी जुळेलच असे नाही .

२] वरील आकडेवारी सुधारित आहे .

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन [जिल्हा प्राथमिक जनगणना गोळावारा]

शैक्षणिक संस्था, शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या वर्ष १९८८-८९
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	शैक्षणिक संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	शिक्षक		विद्यार्थ्यांची एकूण संख्या
			एकूण	प्रशिक्षित	
१	२	३	४	५	६
अ]	पूर्व प्राथमिक शाळा	८	३९ [३९]	३१ [३१]	१३४८
ब]	<u>प्राथमिक शाळा</u>				
	१] एक शिक्षाकी शाळा	२६३	२६६ [१८]	२५७ [१७]	७०६५
	२] कनिष्ठ प्राथमिक शाळा	५११	१९३० [७२६]	१८६३ [६११]	७९२५३
	३] उच्च प्राथमिक शाळा	२१५	१५८४ [४४५]	१४९२ [३९१]	५६९३२
	एकूण १ / २ / ३	९८९	३७८० [११८९]	३६१२ [१०९९]	१४३२५७
क]	माध्यमीक शाळा	१३१	१६५४ [४२९]	१४९३ [३८८]	४६२१६
ड]	उच्च माध्यमीक शाळा	४८	१४४० [२६५]	१३२८ [२५८]	५७६८०
ई]	सामान्य-शिक्षणाचे महाविद्यालय [कला / शास्त्र / वाणिज्य]	९	३०७ [५०]	—	१३४८४
	एकूण	११८५	७२२० [१९७२]	६५३४ [१७७६]	२६१९८५

टिप :- कंसातील आकडे रूग्ण शिक्षकांची संख्या दर्शविते .

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे .

पूर्व प्राथमीक, प्राथमीक, माध्यमीक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तरनिहाय संख्या आणि
मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी ३०-९-१९८८ रोजीची
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र. : शैक्षणिक स्तर		संस्थोतील विद्यार्थ्यांची संख्या									
		पूर्व प्राथमीक		प्राथमीक		माध्यमीक		सामान्य शिक्षणाची महाविद्यालये		स्कूण	
		स्कूण	मुली	स्कूण	मुली	स्कूण	मुली	स्कूण	मुली	स्कूण	मुली
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	पूर्व प्राथमीक	१३४८	५९८	३२१६	१३५३	३२५	१३२	—	—	४८८९	२०८३
२.	इयत्ता १ ते ४	—	—	११९०९०	५७४७८	८३०	३२५	—	—	११९९१०	५७८०३
३.	इयत्ता ५ ते ७	—	—	२०९५१	९९४२	४५०७१	२१३४५	—	—	६६०२२	३१२८७
४.	इयत्ता ८ ते १०	—	—	—	—	४८४४४	२१७४३	—	—	४८४४४	२१७४३
५.	इयत्ता ११ ते १२	—	—	—	—	९२३६	४१२९	५९२०	२११४	१५१५६	६२४३
६.	उच्च माध्यमीक नंतर	—	—	—	—	—	—	७५६४	२९०३	७५६४	२९०३
स्कूण		१३४८	५९८	१४३२५७	६८७७३	१०३८९६	४७६७४	१३४८४	५०१७	२६१९८५	१२२०६२

पुढे चालू .....

अ.क्र. : शैक्षणिक स्तर	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या							
	अनुसूचित जाती		अनुसूचित जमाती		इतर मागास वर्गीय		एकूण मागासवर्गीय	
	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१. पूर्व प्राथमिक	७४४	३१०	५०५	२२१	१७५४	७७७	३००३	१३०८
२. इयत्ता १ ते ४	२३३६६	११४४७	२१३५५	१०३१३	६५५०२	३१५४५	११०२३०	५३३०५
३. इयत्ता ५ ते ७	१२८३४	५२५४	२५६५	४४२६	३६६०७	१७५२६	५२००६	२७२७६
४. इयत्ता ८ ते १०	१०१८५	४५७०	५०३८	२०४१	२७०३२	१२२८८	४३२६२	१८८२९
५. इयत्ता ११ ते १२	३३०६	१३८४	७६८	३०२	८४२९	३३८६	१२५०३	५०७२
६. उच्च माध्यमिक नंतर	१४७१	४७२	२८४	८३	३६००	१३००	५३५५	१८६२
एकूण	५१२०६	२४१४४	३७५१५	१७४५६	१४२२३८	६६८२२	२३२३५२	१०८४२२

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

तक्ता क्रमांक ८.४

- १२९ -

इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था १९८८-८९ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	संस्थाचे प्रकार	संस्थाची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या													
			मागासवर्गीय जाती		मागासवर्गीय जमाती		इतर मागासवर्गीय जाती		एकूण मागासवर्गीय जाती		बिगूर मागासवर्गीय जाती		एकूण शिक्षक		एकूण शिक्षक	
			एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१.	शिक्षण विषयक पदवी महाविद्यालय	२	१३	२	२	१	६	१	२१	११	५२	३७	८०	४८	४	२
२.	विधी पदवी महा-विद्यालय	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	वैद्यकीय महाविद्यालय	१	४५	१८	८	५	५२	१७	१०५	४०	३८२	१३७	३२४	१७७	८०	१३
४.	आयुर्वेदीय महाविद्यालय	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	अभियांत्रिक * महाविद्यालय	१	२	—	२	—	१५२	६	१७०	६	६१६	२	७८६	१५	५१	६
६.	इतर *															
	अ) तंत्रा निकेतन	१	५६	—	२३	१	१०२	१५	२८१	१६	६७	३	३४८	१२	२६	—
	ब) आय.टी.आय *	२	८६	१३	३४	२	२६३	१४	३८३	२२	२४	—	४०७	२२	४०	—
	क) डि.एड	४	२७	३२	२७	१२	१२२	७१	२५३	१२२	४२	२७	३०२	१४२	१२	७
	ड) जी.सी.डी.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टीप :- * बाब क्र. ५ व ६ अ, ब, ची माहिती सन १९८७-८८ या वर्षाची आहे .

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे .

तक्ता क्रमांक ८.५

- १३० -

आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना मिळणारी मोफत शैक्षणिक सवलत [१९८८-८९]
जिल्हा - वर्धा

जिल्हा	लाभार्थींची संख्या								प्रत्यक्ष खर्च [रुपये हजाराने]
	माध्यमिक	कनिष्ठ	उच्चशिक्षण	अभियांत्रिकी	वैद्यकीय	इतर	इतर	एकूण	
		महाविद्यालये [११ वी व १२ वी]	[महाविद्या- लयीन]			महाविद्यालये	संस्था		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
वर्धा	१७००००	११०५०	१२०२५	६००	५५०	५००	३५००	१९८२२५	७२५०

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च [१९८९-९०] वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा [रुपये हजारांत]

अ.क्र.	पंजाणा	योजनेतर				योजनांतर्गत				एकूण			
		आवर्ती	बांधाकाम अनुदाना- व्यतिरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधाकाम	एकूण	आवर्ती	बांधाकाम अनुदाना व्यतिरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधाकाम	एकूण	आवर्ती	बांधा काम अनुदाना व्यतिरि- क्त अनावर्ती खर्च	बांधा काम	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	जिल्हा परिषद	९८५०३	—	—	९८५०३	१५३४	१५	—	१५४९	१०००३७	१५	—	१०००५२
२.	नगरपरिषद	१२५६५	—	—	१२५६५	—	—	—	—	१२५६५	—	—	१२५६५
३.	कटक मंडळ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	महानगर पालीका	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	बांधाकामे अनुदानासहीत इतर खर्च	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण खर्च		१११०६८	—	—	१११०६८	१५३४	१५	—	१५४९	११२६०२	१५	—	११२६१७

टीप :- वरील अ.क्र. १ व २ समोरील आकडेवारी अनुक्रमे शिक्षण संचालनालय, पुणे आणि शिक्षण उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर यांनी पुरविलेल्या माहितीनुसार देण्यांत आलेली आहे.

आधार :- १] शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

२] शिक्षण उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर.

तक्ता क्रमांक ८.७

जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ महाविद्यालये] व तांत्रिक शाळा [आठवी ते बारावी]
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	वर्ष १९८९-९०
१	२	३	४
१.	शाळांची संख्या	संख्या	१५
२.	<u>पटावरील संख्या</u>		
	अ] मुले	—	३४२५
	ब] मुली	—	५८०
	एकूण [अ + ब]	—	४००५
३.	एकूण खर्च	रुपयांत	७५, ७८, ७६७

आधार :- जिल्हा व्यावसायिक शिक्षण आणि प्रशिक्षण अधिकारी,
वर्धा.

तक्ता क्रमांक ८.८

- १३३ -

जिल्हा प्रौढ शिक्षण केंद्रे १९८९ - ९० वर्षांकरिता
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	प्रौढ शिक्षण केंद्राची संख्या
१	२	३
	जिल्हा एकूण	९५७
१.	वार्धा	१००
२.	देवळी	३७
३.	सेलू	१००
४.	आर्वी	१८०
५.	आष्टी	५०
६.	कारंजा	१३०
७.	हिंगणघाट	१८०
८.	समुद्रपूर	१८०

आधार :- जिल्हा प्रौढ - शिक्षण अधिकारी, वार्धा.

तक्ता क्रमांक ८.९

शिक्षाकांक्षीता प्रशिक्षण संस्था वर्ष २०-२-८८ अखेर
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र. :	बाब	:	परिमाण	:	माहिती
१	२	:	३	:	४
<u>१. शिक्षाकांक्षीता प्रशिक्षण संस्था</u>					
अ]	पदवीस्तर		संख्या		२
ब]	पदवीपूर्वस्तर		"		४
क]	शाळास्तर		"		—
<u>२. पटावरील संख्या</u>					
अ]	पदवीस्तर		संख्या		८०
ब]	पदवीपूर्वस्तर		"		३०२
के]	शाळास्तर		"		—
<u>३. एकूण खर्च [२१-३-८७ अखेर]</u>					
अ]	पदवीस्तर		रुपये		४, ५६, २२५
ब]	पदवीपूर्वस्तर		"		७, २०, ०००
क]	शाळास्तर		"		—

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

रेल्वे मार्गाची लांबी [३१ मार्च, १९९० अखेर]
जिल्हा - वार्धा .

अ.क्र:	रेल्वे मार्ग	लांबी किलोमीटरमध्ये
१	२	३
१.	ब्रॉड गेज	
	१] एकेरी	६३
	२] दुहेरी	२२२
	३] तिहेरी व अधिक	६३
२.	मीटर गेज	—
३.	नॅरोगेज	३७
एकूण रेल्वे मार्ग		३८५

- टीप :- १] एकेरी :- यांत पुलगांव भिलीटरी सायडिंग मिळवली आहे.
२] दुहेरी :- यांत डबल लाईन धारून एकूण लांबी दिली आहे.
३] तिहेरी :- यांत दहेगांव, वार्धा, वार्धापूर्व, सेवाग्राम, सेलू रोड सिंदी, भुंगाव, सोनेगांव, वाघोली व हिंगणाघाट इत्यादि स्टेशन मधील यार्ड ट्रॅक लाईन्स धारल्या गेल्या आहेत.

आधार :- विभागीय व्यवस्थापक, मध्य रेल्वे, नागपूर.

प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च, १९९० अखेर]
जिल्हा - वर्धा.

[लांबी किलोमीटरमध्ये]

अ. क्र.	वर्गीकरण	बिगर नगर पालीका रस्ते	नगरपालीका
१	२	३	४
		सार्वजनिक बांधाकाम	जिल्हा परिषाद
		जिल्हा	स्कूण
		हद्दीतील रस्ते	

१. प्रकारानुसार

१] राष्ट्रीय महामार्ग	१०८	—	१०८	—
२] राज्य महामार्ग				
अ] प्रमुखा राज्यमार्ग	६७	—	६७	—
ब] इतर राज्यमहामार्ग	४५०	—	४५०	—
३] प्रमुखा जिल्हा रस्ते	३९१	१५३	५४४	—
४] इतर जिल्हा रस्ते	९६	३४७	४४३	—
५] छोड्यातील रस्ते [योजना अंतर्गत]	२५	९००	९२५	—
६] इतर रस्ते [योजनेतर]	२०	१७	३७	२४६
एकूण	११५७	१४१७	२५७४	२४६

२. पृष्ठभागानुसार

१] सिमेंट कॉब्रीट	—	—	—	७
२] डांबरी	६३९	१८	६५७	६८
३] खाडीचा / पक्कारस्ता	५००	८९२	१३९२	१२१
४] इतर माल वापरून केलेले	१८	५०७	५२५	५०
एकूण	११५७	१४१७	२५७४	२४६

टीप :- जिल्हा परिषादे कडील प्रमुखा जिल्हा रस्ते सार्वजनिक बांधाकाम विभागात हस्तांतरीत करण्यात आल्याने पूर्वापेक्षा लांबी कमी आढळते.

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता सार्वजनिक बांधाकाम विभाग, वर्धा.
२] कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषाद, वर्धा.
३] सर्व नगरपालीका, वर्धा.

तक्ता क्रमांक २.३

वापरात असलेली मोटार वाहनांची संख्या [३१ मार्च, १९९० अखेर]
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.:	बाबी	संख्या
१.	मोटार सायकली, स्कुटर्स इत्यादि	१५, ६५८
२.	मोटारी / जिप्स / स्टेशन वॅगन्स	१४५७
३.	टॅक्सी कॅब्ज	४६
४.	स्वयंचलित रिक्शा	१८२
५.	<u>स्टेट कॅरेजेस</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	१६९
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	—
६.	<u>माल मोटारी</u>	
	<u>अ] खाजगी वाहने</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	१२३
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	७
	<u>ब] सार्वजनिक वाहने</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	६१८
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	३०
७.	रुग्ण वाहिका	१४
८.	शाळेच्या बसेस	२
९.	खाजगी सेवा देणारी वाहने [अनुदान]	१२
१०.	जोड वाहने [ट्रॅलर]	३२०
११.	ट्रॅक्टर्स	३२७
१२.	इतर	४
	<u>एकूण</u>	<u>१८, ९६९</u>

आधार :- प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, नागपूर.

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी १९८९-९०
या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा.

उपक्रमाचे नांव	वर्षाअखोरीस मार्गाची संख्या	मार्गाची स्कूपा लांबी कि.मी.	मार्गाची सरासरी लांबी कि.मी.	वर्षातील अस्तित्वात असलेल्या वतगाड्यांची संख्या	रस्त्यावर धावणा-या वतगाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	प्रवाशांची दैनिक सरासरी [लाखात]	वाहतूकीमुळे वर्षात मिळालेले उत्पन्न [रु.हजारांत]	दर प्रवाश्यामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न [पैश्यामध्ये]
१	२	३	४	५	६	७	८	९
महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ वार्धा विभाग वार्धा.	३२५	१७४.५१	५४	१८०	१६५	०.८७	१०२५१४	३२३

टीप :- स्तंभा क्र. ५ मधील आकडेवारी सरासरी मध्ये आहे.

आधार :- विभागीय नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, वार्धा.

तक्ता क्रमांक ९.५

- १३९ -

महत्वाच्या रस्त्यांवरील वाहतुक गणना १९८९ या वर्षाकरीता [वाहतुक गणना दिनांक १५-५-८९ ते २१-५-८९]
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र.	गणना स्थानकाचे स्थिति		पृष्ठ	रस्त्यांची रुंदी		जलदगती वाहने				मंदगती वाहने				दर दिवशी सरासरी वाहतुक भार मे. [टनात]
	ठिकाण	भागाचा प्रकार		[मीटर]	मोटारी बस	माल	मोटारी	स्कूण	जनावरा	सायकल	इतर	स्कूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>नागपूर अमरावती रस्ता रा. म. क्र. ६</u>														
१.	९८/२	तळेगांव डांबरी मार्ग	७.००	४९९	२०७	२००३	२८१	२९९०	१३९	१९०९	१२	२०६०	२४३२०	
<u>२. नागपूर डेंद्रावाद रस्ता रा. म. क्र. ७</u>														
	५०/२००	कांडळी डांबरी मार्ग	७.००	५०६	२००	११०६	३२८	२१४०	६०	१४०	९	२०९	१४१८०	
<u>३. नागपूर बोरी अधापूर-तुळजापूर मार्ग प्रमुखा राज्य मार्ग क्र. ३</u>														
	४४/४००	नागपूर वार्धा रस्ता सेलडोह छोडे डांबरी	५.५०	४९६	१७९	१०४१	५८६	२३०२	१६८	३४०	—	५०८	१२७१५	
	६०/००	सेलू वोरधारणा रस्ता डांबरी	५.५०	६७३	१७१	९६०	६३७	२४४१	१७३	६१९	—	७९२	१२६८	
	८४/००	सालोड छोडे डांबरी	३.७०	७४४	२००	८५७	७८२	२५८३	१९२	१०३९	१२	१२४३	९७९६	
	६.९५/००	देवळी नाका डांबरी	३.७०	५३२	१५२	५७४	५०४	१७६२	२११	७९०	—	१००१	८५८०	

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक ९.५ [पुढे चालू]

- १४० -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
७.	११२/००	शिवापुर खोडे	डांबरी	३.७०	२६३	१६१	४०३	२४७	१०७४	२५७	३३८	—	५२५	६१३४
आर्वी देउरवाडा मार्ग राज्य महामार्ग क्र. २४१														
८.	०/६००	आर्वी	खाडीचा	३.७०	२७	३३	२०५	११६	४५१	१३८	२८५	—	४२३	२४०७
अमरावती-पुलगांव-देवली-हिंगणघाट राज्य महामार्ग क्र. २४३														
९.	१३/६००	धोत्रा	डांबरी	३.७०	२८५	२७	८८४	३८९	१६५५	२७६	१३६	—	४१२	२७४२
चौरस्ता.														
१०.	३०/८	वड्ड	डांबरी	३.७०	५७	१०	२१६	६७	३५०	२१	१५९	१	१८१	२३३८
खोडे														
११.	३९/०	देवली	डांबरी	३.७०	१९७	६३	२४४	२७३	७७७	८९	४३२	३१	५५२	३७३०
१२.	६२/६००	पुलगांव	डांबरी	३.७०	४८८	६५	१२५	९४७	१६२५	२३	१६७९	८७	१७८२	३२८७
नाका														
पुलगांव आर्वी, वरुड, मूलताई राज्य महामार्ग क्र. २४४														
१३.	०/८	पुलगांव	डांबरी	३.५०	७८	३५	११३	१९२	४१८	१३७	२२५५	५	२३२७	१७३८
शहर														
१४.	५२/००	आष्टी	डांबरी	३.५०	२०४	३५	४२५	४४१	११०५	५०३	१८२	८	६९३	५०४८
खोडे														
१५.	७३/६००	साहूर	डांबरी	३.५०	५६	२८	१३७	८७	३०८	१९२	१८९	—	३८१	१७२७
खोडे														
१६.	७५/८००	दुगवाडा	डांबरी	३.५०	६०	२७	१८८	१२६	४०१	२०४	२२१	१९	४४४	२२६३
खोडे														

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक २.५ [पुढे चालू]

-१४१-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>रोहणा-वाढोणा-कारंजा-जलालखोडा राज्य महामार्ग क्र. २४५</u>														
१७.०/४	रोहणा	खाडीया	३.५०	८१	६	१३०	७०	२८७	११७	११३	—	२३०	१४१७	
	खोडे													
१८.२४/८००	कारंजा	डांबरी	३.५०	७७	१८	१२२	६२	२८६	१०७	११०	—	२१७	१४३८	
	जवळ													
<u>खारांगणा-कोंढाळी सावरगांव-चिंचोली रस्ता राज्य महामार्ग क्र. २४७</u>														
१९.०/०	खारांगणा	डांबरी	३.५०	१२५	३७	२६१	१३०	५५३	१३६	२४१	—	३७७	२८७२	
	खोडे													
२०.३०/४००	काजली	डांबरी	३.५०	८६	१८	११०	७५	२८२	२४२	११८	—	३६७	१५०३	
	खोडे													
<u>नागपूर -हिंगणी आंजी विरुळ मार्ग राज्य महामार्ग क्र. २५५</u>														
२१.८/८००	मांडवा	डांबरी	३.५०	४५	२	७५	५५	१८४	६१३	५७२	—	११८५	१४६२	
	खोडे													
२२.०/४००	हिंगणी	डांबरी	३.५०	७०	८	२४४	१६२	४८४	३२६	४८१	—	८०७	२६५१	
	खोडे													
<u>सेलू बोरधारणा राज्य महामार्ग क्र. २५६</u>														
२३.०/२००	सेलू	चौरस्ता	३.५०	४५०	२७	६६५	५५६	१६२८	३६२	८०२	—	११७१	६७५३	
	खोडे													
<u>आदी-वर्धा वायगांव राळेगांव घाटंजी पारवा मांडवी राज्य महामार्ग क्र. २५७</u>														
२४.११/८०	वेढोणा	डांबरी	३.७०	४०५	२०	७४२	४३२	१६६२	५२८	१६५४	—	२२५२	८३२२	
	खोडे													

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक २.५ [पुढे चालू]

- १४२ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
२५. ५४/६००	वर्धा शहर डांबरी आर्वी नाका	३.७०	५९६	१५९	४०५	४८२	१६४२	४३१	१४३०	—	१८६१	६५६१		
२६. ६४/००	सेलू काटे डांबरी छोडे	३.७०	२३८	१५१	२२४	४१७	१०३०	३९	४७८	—	५१७	३९११		
२७. ०/६००	वाजगांव डांबरी छोडे	३.७०	२७३	४५	२२५	४७०	१०१३	१५४	९८५	—	११३९	२९८५		
पुलगांव वर्धा जाम समुद्रपूर गिरड उमरेड राज्य महामार्ग क्र. २५८														
२८. १/२००	रेल्वे क्रासींग डांबरी जवळ	५.५०	११७४	१८३	३४१	१२०१	२८२९	१३७	१३५८	—	१४२५	६२२०		
२९. ०/२००	जाम डांबरी	३.७०	४६७	१२३	३४८	६३६	१५७४	४८७	१२०२	—	१६८९	५६१३		
३०. ५/०	समुद्रपूर डांबरी	३.७०	४४७	७०	४२२	२८६	१२३२	२५६	२७०	—	५२६	६००३		

आधार :- [१] संगोधान अधिकारी [सांख्यिकी] सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

[२] सहाय्यक अधीक्षक अभियंता, विशेष प्रकल्प मंडळ, नागपूर.

पोस्ट , तारघारे , दुरध्वनी सेवा व दुरदर्शन संघ यांची ३१ मार्च , १९९० अखेरची आकडेवारी
जिल्हा - वर्धा .

अ.क्र.	पोस्टांची संख्या	तारघारांची संख्या	पत्रापेट्यांची संख्या	पोस्टमनांची संख्या	दुरध्वनींची संख्या	पोस्टांची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	शासनाने वाटप केलेल्या दुरदर्शन संघाची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१	१८१	११[६०]	८९७	२१८	३१२४	१७१	३५

टीप :- रकाना क्र.३ मधील कंसातील आकडेवारी टेलिफोनव्दारे तार केल्या जाणा-या केंद्रांची आहे.

आधार :- १] अधीक्षक डाकघार , वर्धा विभाग , वर्धा .

२] उपविभागीय अधिकारी , तारघारे , वर्धा .

३] विभागीय अभियंता ग्रामीण ध्वनीक्षोपन संचालनालय , विभागीय कार्यालय , नागपूर .

स्थानिक संस्थांचे उत्पन्न व खर्च १९८९-९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

[रुपये लाखात]

ग्रामपंचायत			जिल्हा परिषद			नगरपालिका		
संख्या	समाविष्ट अतलेल्या खोड्यांची संख्या	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	संख्या	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च
१	२	३	४	५	६	७	८	९
५०३	१३७६	९६.०८	९६.२०	२०५०.५६	२०५९.२९	६	९००.९७	८७५.८०

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १०.२

- १४५ -

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [१९८९ - ९० वर्षाकरिता]

जिल्हा - वर्धा

[रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / पंचायत समिती	ग्रामपंचायती व गट ग्रामपंचायतीची संख्या	सहाय्यक अनुदाने		उत्पन्न					
			शासकीय	इतर	अंशादान	दोणागी	कर	शुल्क	इतर	स्तंभा ४ ते १०
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
	जिल्हा स्कूण पंचायत समिती	५०३	८१०	४७०	३०८०	९०२	३४२६	१७	९०३	९६०८
१.	वर्धा	७२	११४	८७	४१३	१२५	६२२	—	२१३	१५८१
२.	देवळी	६३	९५	१०७	—	२०४	५६२	१७	१५१	११४३
३.	सेलू	६२	८५	४७	५८४	२५४	३७५	—	१४१	१४८६
४.	आर्वी	६७	२२१	—	२८३	७२	३०८	—	५३	९४४
५.	आस्टी	३६	५६	४४	४७०	७७	३६४	—	९१	११०२
६.	कारंजा	५२	४६	२७	४५२	६३	३३१	—	५८	९८४
७.	हिंगणघाट	७६	९७	१४४	५६२	८२	४२१	—	१०४	१४८७
८.	समुद्रपूर	६८	९६	१४	३०२	१८	३५२	—	९२	८८१

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १०.२ [पुढे चालू]

- १४६ -

अ. क्र.	जिल्हा / पंचायत समीती	खर्च								
		आरोग्य सेवा	सार्वजनिक बांधाकाम	सामाजिक व नैतिक वृद्धी	प्रशासन	सामाजिक कल्याण	पशुधानाचे संवर्धन	जमीन नवसुलाची वसुली व देखाभाल	इतर	स्तंभा १२ ते १९
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
	जिल्हा स्तरावरील पंचायत समीती	१२८०	३७८५	८०४	२५१५	४०६	४१	—	८९	९६२०
१.	वर्धा	३२०	९०३	७६	३७२	१३५	१२	—	—	१८२५
२.	देवळी	२४४	३१७	३३७	२८६	२०	७	—	६३	१२७४
३.	तेलू	३१८	७५६	५२	२७१	६१	६	—	१३	१४७७
४.	अमर्वा	२३८	३३७	७३	३०३	९८	४	—	१३	१०६६
५.	आष्टी	१०३	३७४	३३	३८७	६२	१	—	—	९६०
६.	कारंजा	२३९	३९९	६१	२२५	८	—	—	—	९३२
७.	हिंगणघाट	३१५	३५८	१२०	४४३	—	—	—	—	१२३६
८.	समुद्रपूर	२०३	३४१	५२	२२१	२२	११	—	—	८५०

आधार :- उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी [ग्रामपंचायत] जिल्हा परिषद, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १०.३

जिल्हा परिषादेचे बाबवार उत्पन्न व-खर्च १९८९-९०

या वर्षाकरिता.

जिल्हा - वर्धा [रुपये हजारात]

अ.क्र.	लेखा शिर्षक	प्रत्यक्ष	सुधारित	अंदाज
		१९८८-८९	१९८९-९०	१९९०-९१
१	३	३	४	५

१. जमा

स्वनिर्मित उत्पन्न

अ] स्थानिक उपकर मुद्रांक शुल्कासह	१८९०	१७३२	१६७५
ब] शिक्षणा	१५०	२०९	१३२
क] कृषी	५२	५६	२०
ड] इमारत व दळणावळण	१९४	६८	६९
इ] इतर	८३३७	४३३२	४११८
एकूण	१०५३०	६३२७	६०१४

२. शासकीय अनुदाने

अ] संहेतूक अनुदान	१०४०७०	१२९५०३	१२१११७
ब] आस्थापना अनुदान	३४८२३	३८०३४	३४१९४
क] योजना अंतर्गत योजनासाठी अनुदान	१४६९८	१९०३७	१७८८२
ड] शासकीय अखर्चित रक्कम	[-] ४४५७	—	—
इ] इतर	३९४७	४६५०	२८१५
एकूण शासकीय अनुदाने	१५३१५१	१९१२२४	१७६००८

३. कर्जे

अ] कर्जे व अग्रिम	४०१	६५	७०
[बिन व्याजी कर्जे]	[-] २५००	—	—
ब] ठेवी व अग्रिम	१२८५३	७३७०	५४४६
क] वि-त प्रेषाण	१०४०००	—	—
एकूण	११४७५४	७४३५	५५१६

आरंभाची शिल्लक २५९७१ २७३३८ २६४६५

स्फंदर जमा ३०४४०६ २३२३९४ २१४००३

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक १०.३ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
२.	खर्च			
	अ) कृषी	८९१	८०९	७५६
	ब) सामान्य प्रशासन	२७८४६	३५१४७	३२१७०
	क) शिक्षण	७२३०७	९५९३०	८६४३०
	ड) वैद्यकीय	१३८०	१५०२	१२६४
	प) पशुसंवर्धन	४०११	४३८७	३७३९
	फ) इमारती व दळणावळण	८५३१	१११४५	७९७२
	ग) समाज कल्याण	३८५८	४३९७	३३५४
	घ) सिंचन	७४२१	६६२७	७९९४
	म) इतर	३०९८२	३८५५४	३८४६७
	स्कूणा	१५७१२७	१९८४९८	१८२१४६
३.	कर्जे			
	अ) कर्जे व अग्रीम	३२५	२१	२१
	ब) ठेवी व अग्रीम	१०८२१	७४१०	५४९५
	क) वि-त प्रेषण	१०४०००	—	—
	ड) इतर	—	—	—
	स्कूणा	११५१४६	७४३१	५५१६
	अखोरची झिल्लक	३२१३३	२६४६५	२६३४१
	स्कंदर स्कूणा खर्च / अखोरची झिल्लक	३०४४०६	२३२३९४	२१४००३

टीप :- जिल्हापरिषादेने स्वतःचे उत्पन्नाचा प्रत्यक्षा आढावा घेतल्यानंतर कमी किंवा जास्त खर्च / उत्पन्न निर्दिष्टानास येतो.

आधार :- मुख्य लेखा व वि-त अधिकारी, जिल्हा परिषाद, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १०.४

- १४९ -

नगरपालिकेचे उत्पन्न व खर्च १९८९ - ९० वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	नगरपालिकेचे नांव	उत्पन्न						नगरपालिकेच्या मालम-तेपासून मिळालेले एकूण महसूल	इतर	एकूण उत्पन्न
		अनुदाने वर्गणी		नगरपालिकेचे दर व कर						
		शासकिय	इतर	जकात	घारे व जमीनी यावरील कर	इतर कर	एकूण			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
	जिल्हा बेरीज	३३८८२	१५९१	२१३०२	६६८६	२०६३	३००५८	१४६७८	९८८८	९००९७
१.	वार्धा	१२९३४	१९१	९२२५	३५४८	९६३	१३८०६	४२८९	७६९४	३८९१४
२.	देवळी	२४५२	—	४७८	१२१	१८८	७८७	३१४	६१४	४१६७
३.	पुलगांव	४२३४	—	१९२५	१०४७	२७१	३२४३	४३०	६६४	८५७१
४.	तिंदी	१५५५	७४७	५९३	१०९	९५	७९७	२००	३८५	३६८४
५.	आर्वी	४९१८	—	२२५८	८४९	१७२	३२७९	३०३	५३१	९०३१
६.	हिंगणघाट	७७८९	६५३	६७६०	१०१२	३७४	८१४६	९१४२	—	२५७३०

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १०.४ [पुढे चालू]

- १५० -

अ.क्र.	नगरपालिकेचे नांव	खर्च							
		सामान्य प्रशासन	करवसूलीचा खर्च	सार्वजनिक सुरक्षा	सार्वजनिक आरोग्य व सोयी	सार्वजनिक बांधकाम	शिक्षण	इतर	स्कूण खर्च
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
	जिल्हा बेरीज	५६२२	६५४०	२६८७	२५३३७	११४७४	१५३२६	२०४४७	८७५८०
१.	वर्धा	३४०१	२४८५	१३५५	११११७	५१८०	४२८०	८८२७	३७४१५
२.	देवळी	२४४	४५८	१३२	७६८	१०२७	५७३	६६४	३८६६
३.	पुलगांव	४४०	६८६	१३३	३२४०	३६१	१२४१	१७०५	८५०५
४.	तिंदी	३७७	३६८	८८	५८७	४७६	१०२८	५४५	३५३२
५.	आर्वी	५६५	१०५०	२२६	२२१३	२००	२३२२	१३७१	८७२४
६.	हिंगणघाट	६७२	१४२३	६८४	६७१२	४२३०	४४७५	७२६५	२५५३१

आधार :- जिल्ह्यातील सर्व नगरपालिका .

महानगर पालिका / नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतींची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासेतर
उपयोग असणा-या इमारती अगर त्यांच्या भागामध्ये चालणारे उद्योग / व्यवसायासंबंधी माहिती
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र. :	तपशिल	नगरपरिषद					
		वर्धा	देवळी	सिंदी	पुलगाव	आर्वी	हिंगणघाट
१	२	३	४	५	६	७	८
इमारतीच्या वापरानुसार संख्या							
१.	निवासी	८४५४	१५४२	१३५२	३७६२	३२४६	६२६६
२.	निवासेतर	११८४	३००	२२२	५२०	१३२०	२२६
३.	मिश्र	२५२	१४२	११६	४३६	३७५	३२३
४.	स्कूण	१०,५२७	१२२१	१०२७	४७२५	५६४१	७५२५
निवासे-तर इमारतीमध्ये चालणारे महत्वाचे उद्योग व्यवसाय							
१.	पिठाची गिरणी	७१	१३	७	२८	२८	४०
२.	वेकरी	१०	२	—	१	५	३
३.	वर्धा कारखाना	१	—	—	—	३	—
४.	शिावन काम	१३२	३३	२७	६४	७७	३२
५.	घाँगडे तयार करणे	—	—	—	—	—	—
६.	बुरड काम	—	१	१	१	—	—
७.	प्रिंटींग प्रेस , बुक बाईंडिंग झोरोक्स सेंटर , टायपींग करणे	३५	३	१	८	५	१२
८.	सावन व धुलाई पावडर कारखाना	४	—	—	—	—	—

तक्ता क्रमांक १०.५ [पुढे चालू]

- १५२ -

१	२	३	४	५	६	७	८
९.	टाईल , सिमेंट किंवा दगडी जाती र बनविणो	२	—	—	—	—	—
१०.	लेधा काम	१	—	—	—	४	—
११.	सोनार काम	४४	४	३	६	१४	२७
१२.	गॅस विक्री	१	—	—	—	—	—
१३.	डेअरी	१७	१	—	१२	२४	२
१४.	पानपट्टी दुकान	४६	६	—	१५	३४	२२
१५.	धान्य व किराणा दुकान	३२६	५७	५५	१७७	१९४	२६०
१६.	दारुचे दुकान	४	—	१	१	१	२
१७.	फळे व भाजीपाला दुकान	५	—	१	१	७४	१४
१८.	कापड दुकान	८६	१०	१२	३७	७४	७३
१९.	जनरल स्टोअर्स[कॅलटरी दुकान]	२७	—	—	११	४०	१२
२०.	औषाधी दुकान	३५	३	६	३	८	१५
२१.	पेट्रोल पंप	६	—	—	—	१	२
२२.	फुले व हार तसेच इतर सामान विक्री	२	—	—	—	—	—
२३.	मोटार व मोटार सायकल विक्री	१	—	—	—	—	—
२४.	हॉटेल व लॉज	१११	२५	२०	४८	८१	७९
२५.	वसतीगृहे	—	१	—	१	१	—
२६.	गोदाम	३८	१	१०	२६	२८	२२
२७.	सायकली व गॅसबत्त्या भाड्याने देणो	६५	—	—	१	—	—

पुढे चालू .....

तक्ता क्रमांक १०.५ [पुढे चालू]

- १५३ -

१	२	३	४	५	६	७	८
२८. वैद्याकीय सेवा		२२	—	—	—	५	१
२९. गुरांचा दवाखाना		—	१	—	—	—	—
३०. दवाखाना		४८	८	१३	२९	२६	४०
३१. सिनेमा व नाट्य गृहे वगैरे		७	—	—	३	४	१
३२. वाचनालय , व्यायाम शाळा इतर खोलाची केंद्रे [वॅडपार्टी वगैरे]		१४	२	२	३	८	२०
३३. फोटो स्टूडियो		७	३	—	५	३	३
३४. सलून		५७	६	६	३१	३५	३०
३५. लांड्री		४१	४	२	१८	१४	२१
३६. इलेक्ट्रीसियन		—	—	—	—	—	—
एकूण		१३०३	१८४	१६६	५३०	७८६	७४०

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय , मुंबई .

विविध विकास शिष्टाखालील झालेला योजना अंतर्गत खर्च १९८९-९०
या वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा. [रुपये हजारांत]

अ. क्र.	विकास शिष्टा	१९८९ - ९०	
		राज्यक्षेत्र	एकूण
१	३	३	४
१.	कृषी विषयक कार्यक्रम	१२१६६	२७२०७
२.	सहकार	६३	६३
३.	सिंचन व उर्जा	२५६३	१२८६०
४.	उद्योग व खाणकाम	१७६३	१७६३
५.	वाहतूक व दळणावळण	६५५७	७१०८
६.	सामाजिक व सामुहीक सेवा	१९८१९	४४८००
७.	संकिर्ण	—	—
जिल्हा एकूण		४२२३१	२४५०१

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

योजना खालील महत्वाची भौतिक साध्ये सन १९८९-९० वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	विकासशील उपशिर्षा	बाब	परिमाण	भौतिक साध्य
१	२	३	४	५
१.	कृषी कार्यक्रम	१] कार्यरत तालुका विजगुणत क्षेत्रा	संख्या	८
		२] उंदीर संहार मोहिम	हेक्टर	—
		३] मिजमाशी मोहिम	—	२०००
		४] सॉईल अप्लीकेशन	—	—
		५] तेलबियाच्या पिकांची प्रात्यक्षीक आखाणी करणे	—	—
		६] उपसा सिंचन योजना	संख्या	—
		७] फवारणी करीता अनुदान	—	—
		८] साधुहिक विहीरी बांधाणे	—	—
		९] नवीन विहिरीचे बांधाकाम	—	—
		१०] अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना बियाणे	—	५८१
		११] अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना बियाणे मिनीलीट्स वाटप [खारीप]	—	९५८८
		१२] जिवणू संवधकि	—	—
		१३] ज्वारी वरील चिकटा	हेक्टर	—
		१४] सुधारित शेतकी अवजारे व साधने विकत घेण्यासाठी अर्थसहाय्य	लाभार्थी	३४३
२.	लघुसिंचन	१५] नवीन विहिरीकरीता अर्थसहाय्य	संख्या	२
		१६] पंपसेट बसविण्याकरीता अर्थसहाय्य	—	२
		१७] राज्यस्तरावरील लघुसिंचनपंची बांधाकामे हाती घेणे	—	३
		१८] स्थानिक क्षेत्रात लघुसिंचनाची बांधाकामे हाती घेणे	—	१०
३.	मृदसंधारण	१९] मृदसंधारण बांधा घालणे व उतारावरील समतोल घालणे इत्यादि उपायाव्दारे जमीनीचा विकास करणे	—	१००४
		२०] अपूर्ण कामे पूर्ण करणे	हेक्टर	—
		२१] देखाभाल करणे	—	—
		२२] मृदसंधारण करीता वृक्षारोपन	—	—
४.	आयकट विकास करणे	२३] आयकटव्दारा जमीनीचा विकास	हेक्टर	—
		अ] सपाटीकरण	—	१२७५
		ब] नालीकरण	—	१०७५
		क] पाटयारी	—	—
		२४] चांयणी व प्रात्यक्षीक क्षेत्रा	संख्या	—

क्र.	वर्ग	क्र.	वर्णन	उ	द
५.	पशुसंवर्धन	२५]	कोंबड्याच्या छारेदीसाठी कर्जे देणे	संख्या	—
		२६]	पशुवैद्यकीय केंद्राचा दर्जा वाढविणे	"-	—
		२७]	शेतक-यांना प्रशिक्षण देणे	"-	१९२
		२८]	नर कोंबडे वाटणे	"-	२७९
		२९]	धारणा प्रात्यक्षिके	"-	—
६.	दुग्धाव्यवसाय विकास	३०]	दुधाचे वाटप	लिटर प्रत्येक दिवशी	१२०१२
		३१]	दुग्धा उत्पादनासाठी दुग्धा व्यवसाय संख्या विकास सहकारी संघटना/दुग्धा व्यवसाय विकास संस्था संघ महासंघ यांना व्यवसाय स्थापनेसाठी अर्थसहाय्य	संख्या	२८
७.	वने	३२]	वृक्षा रोपण	हेक्टर	—
		३३]	श्रमीकाकरीताघरें बांधणे	संख्या	—
		३४]	कुंपन [फेन्सींग]	हेक्टर	—
		३५]	निरीक्षण रस्ते	कि.मी.	—
		३६]	अस्तीत्वात असलेल्या रस्त्यांची सुधारणा	"-	—
		३७]	इरेक्शन ऑफ चेक्की वारीनर्सची उभारणी.	संख्या	—
		३८]	लागवड पूर्व कामे	हेक्टर	—
		३९]	मान्सून पूर्व कामे	"-	—
		४०]	रोपडे	संख्या	—
८.	मत्स्यव्यवसाय	४१]	मत्स्यबीज उत्पादने क्षेत्राची स्थापना/ विकास	"-	—
		४२]	मत्स्यबीज निर्माण	लाखात	३७.००
		४३]	कृषी माशांचा साठा	"-	—
		४४]	मासे पकडणे	मे.टन	८५८
		४५]	नायलोन सूताचा पुरवठा	किलो	३७०
		४६]	मछीमार तज्ञांना कर्ज वाटप	संख्या	—
		४७]	मछीमार सहकारी संस्थांना भाग भांडवलाकरीता योगदान	"-	—
		४८]	मछीमार सहकारी संस्थाना व्यवस्थापकीय सहाय्य	"-	३
९.	पठार, कोठार व पछार	४९]	कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या विकासाकरीता अनुदान	"-	—
१०.	सहकार व सामुहिक विकास	५०]	कृषी उत्पादक सहकारी संस्थेच्या विकासाकरीता कापूस वाटणी व बांधणी करीता भाग भांडवलाच्या रूाने योगदान	"-	—

तक्ता क्रमांक ११.२: [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
१] सहकार	५१]	उपभोक्त सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अर्थसहाय्य	संख्या	—
	५२]	कामगार कंत्राट संस्थांना अर्थसहाय्य	—	—
	५३]	शेतकी सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीये अर्थसहाय्य	—	—
	५४]	गट पातळी वरील ग्रामीण कारागीरांच्या बहुउद्देशीय संस्थांना अर्थसहाय्य	—	—
२] सामुहिक विकास	५५]	सामुहिक विकास प्रकल्प	—	८
	५६]	ग्रामीण विकास कार्यक्रम मलपात्रा खारेदी	—	१२
३] उद्योग व खाणाकाम	५७]	औद्योगिक सहकारी संस्थांना सहाय्य	—	—
	५८]	वस्त्रा व्यवसाय उद्योगाचा विकास	लाभार्थी	—
	५९]	हातमाग उद्योगाचा विकास	संख्या	—
	६०]	स्व. र. आय. नियमावली लघुउद्योग अर्थसहाय्य	—	१७
११. विद्युत व जलविकास	६१]	चालू मध्यम सिंचन प्रकल्प		
		अ] सिंचन प्रकल्प	संख्या	३
		ब] विद्युत प्रकल्प	—	—
	६२]	खोड्याचे विद्युतीकरण	—	४०
१२. रस्ते	६३]	बसविलेले पंप	—	११८
	६४]	नवीन रस्ते बांधणी	कि. मी.	३.०
	६५]	अ] रस्त्याचे डांबरीकरण	—	५.०
		ब] मातीकरण	—	—
१३. सामुहिक सेवा १] सामान्य शिक्षण	६६]	मो-या व पूल बांधणे	संख्या	४४
	६७]	प्राथमिक शिक्षणाच्या विकासाकरीता जि.प. दांना शिक्षकांच्या नेमणुकीसाठी अनुदान	—	१२६
	६८]	प्राथमिक शिक्षणाकरीता नगरपरिषदांना अनुदान	संख्या	५
	६९]	प्राथमिक शाळांच्या इमारतीसाठी जि.प. दांना अनुदान	—	११८
	७०]	११ ते १४ वयोगटातील मुलांसाठी अधीकृत बाह्य शिक्षण कार्यक्रम	—	—
	७१]	माध्यमिक शाळांना ५ ते ७ वर्ग जोडणे.	—	—
	७२]	बालवाड्यांना साहित्य पुरविणे	—	—
	७३]	अज्ञातकीय माध्यमिक शाळांच्या विश्वासू विस्तार व नवीन शाळा उघडणे .	—	—

१	२	३	४	५
	७४]	अशासकीय माध्यमीक शाळात जादा वर्ग उघाडणो.	संख्या	२२१
	७५]	माध्यमीक शाळांच्या इमारती बांधण्या करीता स्वचेभूवक काम	संख्या	—
	७६]	विदभातील बहुउद्देशीय उच्च माध्यमीक शाळांच्या कर्मचा-यांच्या संख्येत वाढ.	"	—
	७७]	उच्चस्तर माध्यमीक शिक्षणाचा विकास [कनिष्ठ महाविद्यालयात अतिरिक्त वर्ग उघाडणो]	"	१०३
	७८]	शाळा समितीची स्थापना	"	—
	७९]	माध्यमीक शाळा अतिरिक्त शिष्यवृत्त्या	"	—
	८०]	प्राथमीक शिक्षणांची कार्यक्षमता वाढविण्याकरिता चर्चा सत्र	"	—
	८१]	स्न.सी.ई.आर.टी.सी.पाठ्यक्रमांचा अम्मलबजावणीसाठी शिक्षकांचे परिक्षण	"	—
	८२]	प्राथमीक शिक्षकाकरीता कर्ज व शिष्यवृ-ती.	"	—
	८३]	कामाचे अनुभावावरून शिक्षकांना प्रशिक्षण देणे.	"	—
	८४]	प्रौढांना साक्षर करणे.	"	—
	८५]	आर्थिकदृष्ट्या आशासकीय विध्यथियाना शैक्षणिक सवलती.	"	२१८४
	८६]	प्राथमीक शिक्षकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलत.	"	—
	८७]	अशासकीय विद्यालयांत परिक्षणा अनुदान.	"	—
	८८]	आर्ट , सायन्स , वाणिज्य , महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना शिक्षावृ-ती.	"	—
	८९]	शाळा व महाविद्यालयाचा विस्तार शैक्षणिक सवलती	"	—
	९०]	प्राथमीक शिक्षकांच्या मुलांना मोफत शिक्षण	संख्या	—
	९१]	क्रिडागणांचा विकास	"	१
	९२]	क्रिडा उत्सव केंद्र	"	—
२]सार्वजनिक आरोग्य	९३]	कार्यरत प्राथमीक आरोग्य केंद्र	"	—
	९४]	कार्यरत उपकेंद्रे	"	—
३]स्वच्छता व पाणी पुरवठा	९५]	शासकीय पाणी पुरवठा योजना प्रगती पथावर	"	—
	९६]	न.प.पाणी पुरवठा योजना	"	—
	९७]	ग्रामीण पाणी पुरवठा [राजस्व]	"	४५
	९८]	ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना[स्थानिक]	"	१०

तक्ता क्रमांक ११.२ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५	
	१९]	पिण्याच्या पाण्याच्या विहीरीची दुरुस्ती	संख्या	—	
	१००]	नवीन पाण्याच्या विहीरी बांधणे	—"	—	
	१०१]	कुप नलिका बांधणे	—"	—	
	१०२]	जी.एस.डी.एना कुप नलिका विहीरी खोदण्याचे काम	—"	२८	
४]	गृहनिर्माण	१०३]	आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीयांकरिता घारे बांधणे	—"	—
		१०४]	कमी उत्पन्न गटाखालील योजने अंतर्गत घारे बांधणे	—"	—
		१०५]	ग्रामीण गृह निर्माण योजने अंतर्गत घेण्यात घारे बांधणे	—"	—
		१०६]	झोपड्यावर छत बांधणे	—"	—
		१०७]	ग्रामीण क्षेत्रातील भूमीहीन मजूरकरिता घार बांधणीसाठी जागा देणे व झोपड्या बांधणे.	—"	१००
		१०८]	खोड्यातील गाव गणांचा विकास	—"	१३
५]	मागास वर्गीयांचे कल्याण	१०९]	मागास वर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण संस्था शुल्क व परिक्षा शुल्क देणे	—"	१३७६
		११०]	माध्यमिक शाळेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या देणे .	—"	७२७
		१११]	माध्यमिक शाळा परिक्षो-तर शिष्यवृत्त्या देणे [विमुक्त जाती भाटक्या जमाती]	—"	२२४
		११२]	मागासवर्गीय वस्तीगृहाना सामुहिक अनुदान	—"	४
		११३]	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन	—"	—
		११४]	मागासवर्गीय सिंचन विहीरी बांधण्याकरिता कर्ज तथा सवलत	—"	—
		११५]	ग्रामीण उद्योगाकरिता कर्ज तथा सवलत	—"	—
		११६]	मागासवर्गीयांना व्यक्तिगत व सामुहिक घर बांधणीसाठी वि-त सहाय्य	—"	—
		११७]	अनुसूचित जमातीकरिता पंपसंच बसविणे	—"	४०
६]	समाज - कल्याण	११८]	महारोग्याचे पुनरवसन	—"	—
		११९]	शारीरी दृष्ट्या अपंगाकरिता असलेल्या शासकीय संस्थेतील आय.टी.आय. धारतीवर प्रशिक्षण .	—"	—

तक्ता क्रमांक ११.२ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
७]	श्रम आण्टा १२०]	आय.टी.आय मधील प्रशिक्षणाध्यक्षा श्रमीकाचे प्रशिक्षण कल्याण	संख्या	—
८]	ईतर कार्यक्रम १२१]	श्रमीकांची उपस्थिती	लाखात	—

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी , वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.३

- १६१ -

रोजगार हमी योजना १९८९-९०
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	कामाच्या प्रकार	नियोजित कामाची संख्या	मंजूर केलेल्या कामाची संख्या	सुरु केलेल्या कामाची संख्या	पूर्ण केलेल्या कामाची संख्या	मध्येच बंद केलेल्या कामाची संख्या	कामासाठी केलेली तरतूद हजार रु.	कामावर झालेला एकूण खर्च हजार रु.	रोजगार निर्माती मनुष्य दिवस [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	सिंचन	७३	१	७२	२	१७	३२९७	२५८९	१.८७
२.	मृदसंधारण व भूविकास	५०७	७५	३७७	१६३	१२६	१११३०	२९४२	०.९०
३.	वनिकरण	१५४	५६	२०६	१६६	१०	१०२६३	१३९५२	१.६२
४.	रस्ते व इतर	९७	१२	१०२	५	६९	८०८८	३८७१	५.५४
एकूण		८३१	१४४	७५७	३३६	२२२	३२७७८	२३३५४	९.९३

टीप :- तालूकावार माहिती उपलब्ध नसल्यामुळे जिल्ह्याची माहिती कामाच्या प्रकारानुसार दिलेली आहे.

आधार :- उपजिल्हाधिकारी [रो.ह.यो.] वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.४

रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे, त्यावरील रोजगार व खर्च
सन १९८९-९० वर्षाकरिता.
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	महिना	खर्च [रु. लाखात]		मनुष्य दिवस	रोजगार हमी योजनेखालील कामाची संख्या
१	२	प्रत्यक्षा	संचित	५	६
१.	एप्रिल, ८९	८.००	८.००	४५६००	५५
२.	मे, ८९	२७.४८	३५.४८	१३७१००	११७
३.	जून, ८९	३८.१६	७३.६४	१६९२००	११९
४.	जुलै, ८९	२६.३२	९९.९६	१०२२००	१०७
५.	ऑगस्ट, ८९	२३.८०	१२३.७६	९०२००	१०५
६.	सप्टेंबर, ८९	१६.२९	१४०.०५	५७५००	८५
७.	ऑक्टोबर, ८९	१०.६६	१५०.७१	४७८००	७२
८.	नोव्हेंबर, ८९	५.९६	१५६.६७	२८२००	८८
९.	डिसेंबर, ८९	१२.५७	१६९.२४	४११००	१०८
१०.	जानेवारी, ९०	९.९६	१७९.२०	४४७००	९४
११.	फेब्रुवारी, ९०	१३.७५	१२२.९५	६७९००	१३१
१२.	मार्च, ९०	४०.५९	२३३.५४	१६१५००	१६६
एकूण		२३३.५४	—	९९३०००	१२४७

आधार :- उपजिल्हाधिकारी [रो.ह.यो.] वर्धा.

पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाययोजना १९८९-९० वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा :

अ.क्र.	तालुका	एकूण वस्तीच्या गावांची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार	गावातील वाड्या / वस्त्यांची संख्या	बाराही महिने पुरेसे पाणी उपलब्ध असलेल्या		पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असलेली गावे व त्यासाठी केलेली उपाययोजना			इतर साधनांनी पुरवठा होणा-या					
				गावांची संख्या	वाड्या वस्त्यांची संख्या	टंकरने पुरवठा होणा-या गावांची संख्या	गावातील वाड्या/ वस्त्यांची संख्या	टंकरची संख्या	बैलगाडीने पुरवठा होणा-या गावांची संख्या	गावातील वाड्याची/ वस्त्यांची संख्या	बैलगाडी ची संख्या	गावांची संख्या	गावा- तील वाड्या/ वस्त्यांची संख्या	साधन
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१.	वर्धा	११६	—	११२	—	—	—	—	—	—	—	४	—	विहीरी
२.	देवळी	१०३	—	१०१	—	—	—	—	—	—	—	२	—	खोल
३.	सेलू	१३९	—	१३९	—	—	—	—	—	—	—	—	—	करणे
४.	आर्वी	१६४	—	१५७	—	—	—	—	—	—	—	७	—	ब
५.	आष्टी	९३	—	८७	—	—	—	—	—	—	—	६	—	नळाव्दारे
६.	कारंजा	१०२	—	८९	—	७	—	३	—	—	—	६	—	पाणी
७.	हिंगणघाट	१२९	—	१२७	—	—	—	—	—	—	—	२	—	द्वेषे
८.	समुद्रपूर	१६९	—	१६९	—	—	—	—	—	—	—	—	—	द्वेषे
जिल्हा एकूण १०१५		—	९८१	—	७	—	३	—	—	—	—	२७	—	

टीप :- वाड्या / वस्त्यांची संख्या उपलब्ध नसल्याने देण्यांत आली नाही.

आधार :- वर्धा जिल्ह्यातील सर्व पंचायत समिती व तहसील कार्यालये.

संकरित व अधिक उत्पादन देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील क्षेत्र
१९८९-९० या वर्षाकरिता .
जिल्हा- वार्धा .

अ. क्र.	तालुका	प्रत्यक्षा क्षेत्र [हेक्टर]	अधिक उत्पन्न देणारी पिके.		संकरित पिके		सुधारीत पिके पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]	
			पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]	पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	
१.	वार्धा	५२३२०	भात व गहू	३०६०	ज्वारी, कापूस	२२०३९	सुधारीत ज्वार व इतर	२४८१५	
२.	देवळी	४४१०८	—"	१९७०	—"	२३४४५	तृणाधान्य , तूर, मुग, उंस	१७१६३	
३.	सेलू	४६१४८	—"	८१५०	—"	१९२२०	उडीद, हरबरा, सोयाबीन	१७४०८	
४.	आर्वी	४६०८१	—"	२७६५	—"	१९०६०	सुर्यफुल , जवस, करडी	२३१३६	
५.	आष्टी	२११३९	—"	६८०	—"	८८६०	कापूस इत्यादी.	१०७१९	
६.	कारंजा	३६१३८	—"	२०५५	—"	१४८७०		१८५६३	
७.	हिंगणघाट	६८६७०	—"	३९००	—"	२८०५२		२७८६६	
८.	समुद्रपूर	७५०९२	—"	४००५	—"	२९५१३		२६२८४	
जिल्हा एकूण			३८९७६६	—"	२६५८५	—"	१६५१२२	—	१६६६५४

टीप :- पिकाचे नांव तालूकावार वेगवेगळे उपलब्ध नाही.

आधार :- कृषी विकास अधिकारी , जिल्हा परिषद , वार्धा.

तक्ता क्रमांक ११.७

जिल्ह्यातील रासायनिक खाताचे वाटप १९८९ - ९०
जिल्हा - वदर्धा.

अ.क्र.	जिल्हा तालुका	रासायनिक खाताचे वाटप [म.टनात]	स्कूण	शेरा		
१	२	नियंत्रित संस्था कडून	खाजगी संस्थांकडून	४	५	६
	<u>तालुका</u>					
१.	वदर्धा	४७१	४३८१	४८५२		
२.	देवळी	३६३	३९२८	४२९१		
३.	सेलू	१२५६	३९६४	५२२०		
४.	आर्वी	११३८	३२८५	४४२३		
५.	आष्टी	२८२	२७१४	२९९६		
६.	कारंजा	२०७	२७९५	३००२		
७.	हिंगणघाट	५१५	४६०४	५११९		
८.	समुद्रपूर	७०२	३४८३	४१८५		
जिल्हा स्कूण		४९३४	२९१५४	३४०८८		

टीप :- खात वाटपाची माहिती मूलद्रव्यात [स.पी.के.] दर्शविली आहे.

आधार :- कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वदर्धा.

जिल्ह्यातील साखर कारखाने १९८९ - ९० या वर्षाकरीता
जिल्हा - वार्धा

अ. क्र.	तालुका	साखर कारखान्याचे नाव	सहकारी / खाजगी	दररोजची गळीत क्षमता [मै. टन]	प्रत्यक्षा झालेले गाळ [मै. टन]	साखारेचे उत्पादन [मै. टन]
१	२	३	४	५	६	७
१.	वार्धा					
२.	देवळी					
३.	सेलू	महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्या. जामनी जि. वार्धा	सहकारी	१२५०	६४००१	६५९०
४.	आर्वी					
५.	आष्टी					
६.	कारंजा					
७.	हिंगणघाट					
८.	समुद्रपूर					
जिल्हा एकूण				१२५०	६४००१	६५९०

टीप :-x जिल्ह्यांत संदर्भिय वर्षात २ साखर कारखाने आहेत. मात्र त्यापैकी एका साखर कारखान्याची नोंदणी झाली असून उत्पादन सुरु झाले नाही.

आधार :- कार्यकारी संचालक , महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्या. जामनी त.सेलू , जि. वार्धा.

दुग्धा संस्थांची तालूकावार माहिती वर्ष १९८९-९०
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	दुग्धा संस्थांची संख्या	सभासदांची संख्या	गोळा केलेले एकूण दुग्धा [००० लिटर]	सरासरी प्रतिदिन [लिटर]	शीत गृहांची संख्या	शीतगृहांची क्षमता [हजार लिटर]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण	२६५	११७६९	१२६०४	३४५३२	४	७२
१.	वार्धा	५८	२७३१	३०८६	८४५५	१	५०
२.	देवळी	२३	११७२	२०४७	५६०८	—	—
३.	सेलू	३७	२२५९	२३४८	६४३३	—	—
४.	आर्वी	६७	२६८२	२०५३	५६२५	१	१२
५.	अण्डी	६	१५६	१६१	४४१	—	—
६.	कारंजा	४४	१५४५	२४२५	६६४४	१	५
७.	हिंगणघाट	१३	५८३	२३९	६५५	—	—
८.	समुद्रपूर	१७	६४१	२४५	६७१	१	५

टीप :- वार्धा जिल्ह्यात संस्थेचे रकवी शीतगृह नाही . स्तंभ ७ मधील माहिती दुग्धा शाळांची आहे .

आधार :- जिल्हा दुग्धा विकास अधिकारी , वार्धा.

अवर्षाणा प्रवण कार्यक्रमची प्रगती दर्शाविणारा तक्ता [१९८९-९०] या वर्षाकरिता

जिल्हा- वर्धा

जिल्ह्यातील कार्यक्रमांतर्गत १] केंद्र पुरस्कृत ०

निवडलेल्या तालुक्यांचीसंख्या २] राज्य पुरस्कृत ०

निरंक

एकूण ०

अ.क्र.	विकास शिर्षा	उपलब्ध झालेली	झालेला खर्च	खार्चाची	भौतिक साधदाचा	लक्षा	साध्य	साध्याची	
		आधिक तरतूद	[रु. लाखांत]	टक्केवारी	तपशिल			टक्केवारी	
		[रु. लाखांत]			बाब	परिमाण			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

निरंक

टीप :- वर्धा जिल्ह्याकरिता संदर्भाधि वर्षात अवर्षाणा प्रवणा कार्यक्रम राबविण्यात आलेला नाही.

आधार :- जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.११

स्कात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती त्यावरील तरतूद व खर्च

१९८२ - २०

कार्यक्रमाखाली	१]	तालुक्याची संख्या	-	३
असणाऱ्या	२]	गावांची संख्या	-	७३
	३]	स्कूण लोकसंख्या	-	२०९८२
	४]	[१९८१ प्रमाणे]	-	११२५३

घोषित क्षेत्रातील अनुसूचित

जमातीची लोकसंख्या [१९८१ प्रमाणे]

अ.क्र.	विकास शिर्षक	१९८२ - २०		खर्चाची तरतूदीशी टक्केवारी.
		तरतूद [लाखा रुपये]	खर्च [लाखा रुपये]	
१	२	३	४	५

- अ] १] कृषी व संलग्न सेवा
 २] ग्रामीण विकास
 ३] पाटबंधारे व पूर नियंत्रण
 ४] विद्युत विकास
 ५] उद्योग व खाणकाम
 ६] वाहतूक व दळणवळण
 ७] शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती
 १०] आरोग्य सेवा
 ११] पाणि पुरवठा व गृह निर्माण
 १२] माहिती व प्रसिध्दी
 १३] मागास वर्ग कल्याण
 १४] कामगार व कामगार कल्याण
 १५] समाज कल्याण व पोषण

निरंक

स्कूण				
व]	माडां योजनेतील तरतूद [रु. लाखा]			
१]	पिक संवर्धन	१.००	१.०२	१०२ ०/०
२]	पशुसंवर्धन	०.८८	१.३८	१५७ ०/०
३]	दुग्धा शाळा विकास	०.४२	०.४२	१०० ०/०
४]	सामान्य शिक्षण	२.५०	१.७३	६९ ०/०
५]	मागास वर्गीयांचे कल्याण	०.३०	०.१०	३३ ०/०
६]	विद्युत विकास	०.५०	०.५०	१०० ०/०
स्कूण		५.६०	५.१५	९२ ०/०

पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक ११.११ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
क]	मिनीमाडा	१९८८-८९ हया वर्षापासून मिनीमाडा , माडा योजनेची तरतूद व खर्च सकत्रा करण्यांत येतो.		
ड]	न्युक्लिअस बजेट	३.३०	३.३०	१०० ०/०
	एकूण	३.३०	३.३०	१०० ०/०

आधार :- १] जिल्हा नियोजन अधिकारी , वर्धा.

२] आदिवासी विकास अधिकारी ; नागपूर .

तक्ता क्रमांक ११.१२

वीस कलमी कार्यक्रम १९८९ - ९०

जिल्हा - वर्धा.

कलम क्र.	बाब	परिमाण	उद्दीष्टे	साध्य
१	२	३	४	५
१[अ]	एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम.	लाभाधारकांची		
	१] जुने लाभार्थी	संख्या	१३९	१४९
	२] नविन लाभार्थी	संख्या	३५९२	३७०२
ब]	जवाहर रोजगार योजना	लाखा मनुष्य दिवस	१३.९५	१३.९७
क]	लघु उद्योग स्थापन करणे	संख्या	१००	१०३
५	अतिरिक्त जमीनीचे वाटप	हेक्टर	२६०.००	२६५.३६
५[ब]	" "	लाभाधारक कुटुंबे संख्या	२६०	२४७
६	वेठ बिगाराचे पुरवस्त	संख्या	—	—
७	पिण्यासाठी स्वच्छ पाणी	खोड्यांची संख्या	७७	७८
८	मुलांना रोग प्रतीबंधक लस टोचणे	संख्या	२०९००	२८६९१
९[अ]	कुटुंब नियोजन शास्त्राक्रिया	संख्या	७३४६	७५३०
११अ]	अनु/जातीच्या कुटुंबांना सहाय	संख्या	२१४०	२०५९
ब]	अनु / जमातीच्या कुटुंबांना सहाय्य	संख्या	३३७९	३४६४
१४ अ]	घारासाठी जागा देणे	—	१००	१०१
ब]	घारबांधणीसाठी अर्धसहाय्य	—	१००	१००
क]	इंदिरा आवास योजना-झोपड्या वाढी	—	१९५	१९५
ई]	कमी उत्पन्न गटासाठी घरबांधणी	—	८२	८२
१५	गलीच्छ वस्ती सुधारणा	लाभार्थी संख्या	९००	९१७
१६	झाडे लावणे	संख्या लाखात	१०४.०४	९४.०४
१९ अ]	खोड्याचे विद्युतीकरण	संख्या	—	—
ब]	पंप संचाचे विद्युतीकरण	—	१०००	१५५६
क]	सुधारीत चुली	—	३४६०	६१३३
ड]	बायोगॅस संच बसविणे	संख्या	१०००	१०५०

टीप :- १] कलम क्र. २ ते ४, १०, १२, १३, १७, १८ व २० यांत समाविष्ट नाहीत
 २] राष्ट्रीय गा. रोजगार कार्यक्रम व ग्रामीण भूमीहीन रोजगार हमी कार्यक्रम या वर्षापासून बंद झाला असून त्याऐवजी जवाहर रोजगार योजना सुरु झाली आहे.

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.१३

- १७२ -

विशेष घटक योजना [वर्षा १९८९ - ९० करिता]
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	क्षेत्र [सेक्टर]	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतुद [रु. लाखात]	झालेला खर्च [रु. लाखात]	खार्चाची टक्केवारी
१	२	३	४	५
१.	कृषी व संलग्ना सेवा	१५.१२	११.०८	७२.९४
२.	ग्राम विकासा करीता विशेष कार्यक्रम	२.७५	१४.२१	१४५.७४
३.	लघु सिंचन व पूर नियंत्रण	१.७४	०.२५	१४.३७
४.	विधूत विकासात	७.२५	१०.४७	१४४.४१
५.	उद्योग व खानाकाम	१.६४	०.८२	५४.२६
६.	वाहतूक व दळणावळ	४.००	३.०२	७५.५०
७.	तामाजिक व सामुहिक सेवा	३.०२	२.२०	७२.४४
८.	आरोग्य	१७.२७	१२.००	६९.४६
९.	पाणीपुरवठा व गृह निर्माण	२०.१६	१४.२१	७३.८८
१०.	मागास वर्गीयांचे कल्याण	११.८७	११.४६	९६.१२
११.	कामगार व कामगार कल्याण	—	०.०५	—
जिल्हा एकूण		२१.८४	८०.५४	४७.७०

आधार :- जिल्हानियोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १२.१

- १७३ -

निवडक शेतमालाच्या सरासरी घाऊक किंमती सन १९८९ वर्षाकिरीता
जिल्हा - वर्धा [प्रति क्विंटल मुल्य रुपयांत]

अ.क्र.	मालाचे वर्णन	प्रकार	महिने												वर्षाची सरासरी
			जाने	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे	ऑक्टो	नोव्हें	डिसे	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१.	गहू	हावरा	३२५	३२०	३१४	३२१	३२४	३२५	३२५	३२५	३३०	३२५	३२५	३३२	३२४
२.	तूर	पांढरी	७३५	७४०	७४०	७४५	७३५	७४०	७४०	७४०	७३०	७३५	७३५	७४०	७३८
३.	भुईमुंग	लहान	६७५	६९०	६९०	उ.ना	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	६८५	६८५	६९०	६८६
४.	मुंग	हिवर	६९०	७१०	७१०	७२०	७२५	७३०	७३०	७४०	७४०	६९५	६९५	७२५	७१८
		काठा													
५.	चना	देशी	६२५	६३५	६४०	६४०	६४५	६६०	६६०	६७०	६३५	६३०	६६५	६७५	६४८
६.	बाजरा	लोकल	१९०	२०५	२०५	१९५	१८०	१८५	१९५	२०५	२२०	२१०	२१५	२०५	२०१
७.	तिळ	बोरिया	८१०	९५०	९५०	९९०	९९०	१०१५	१०२५	१०२५	१००५	८८०	८८५	८८५	९५१
८.	ज्वारी	हायब्रीड	२०५	२३०	२३५	२४५	२५८	२६०	२५५	२५५	२५०	१९०	१९५	२००	२३२
९.	जवस	मध्यम	७८५	७५५	७८५	७९५	७८५	७५०	७५०	७४५	७४५	८५५	८९०	८९५	७९५

१०. कापूस	सुपर	एफ स्क्यु	फेअर	इक्स	के
एच-४	७००	६६०	६००	३००	१५०
एम.सी.यू. ५	६२५	६४०	५६०	२८०	१५०
एल. १४७	६५०	६१५	५४५	२७५	१४०
१००७	६५०	६३५	५६०	२८०	१४०

आधार :- सर्व कृषी उत्पन्न बाजार समिती, वर्धा जिल्हा

जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणचे महत्वाच्या वस्तुच्या सरासरी किरकोळ किंमती १९८९ करीता
जिल्हा- वर्धा [मुख्य स्वयंसेवक]

अ.क्र.	मालाचे वर्णन	गुणवत्ता	परिमाण	मासिक सरासरी किरकोळ किंमती												वर्षाची सरासरी
				प्रकार	जाने.	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे	ऑक्टो	नोव्हें	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
धान्ये																
१.	तांदूळ उत्तम	लूचई नं. १	कि. ग्रॅ.	७.७५	६.२५	६.८०	७.०६	७.२५	७.२५	८.२५	८.२५	८.२५	८.२५	८.२५	८.२५	७.६५
२.	तांदूळ मध्यम	"- नं. २	"-	४.९०	४.८८	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	५.२०	५.२५	५.२५	५.२५	५.०६
३.	तांदूळ जाडा	"- नं. ३	"-	३.९५	४.०६	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.४५	४.५०	४.५०	४.२९
४.	गहू मध्यम	चावला काटा	"-	३.८०	३.८०	३.४६	३.१५	३.२०	३.२०	३.२०	३.२०	३.२०	३.२०	३.२०	३.२०	३.४३
५.	गहू हावरा	हावरा	"-	४.२५	४.३०	४.२४	३.७२	३.९०	३.२४	३.४१	३.५०	३.५०	३.५०	३.५०	३.५०	३.७१
६.	गहू आटा	हावरा	"-	उ.ना	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
७.	ज्वारी सफेद	नं. १	"-	२.५०	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.१२	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.७०	३.१७
८.	ज्वारी पिवठी	नं. ५	"-	२.३०	२.६७	२.७४	२.९०	२.९०	२.९०	२.९०	२.९२	२.६७	२.२०	१.७५	१.७८	२.५५
९.	ज्वारी जाडी	लोकल	"-	१.४२	१.४३	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५	१.४५
डाळी																
१०.	हरभारा	देशी	"-	९.००	९.००	८.००	७.००	७.००	८.००	८.००	८.१२	८.९०	९.००	९.२५	९.००	८.३६
११.	हरभारा डाळ	गावराणी	"-	१०.७५	१०.६२	९.१०	८.५०	८.५०	९.००	९.००	९.७५	१०.२०	११.००	१०.८७	९.६०	९.८०
१२.	तूर डाळ	"-	"-	१०.००	८.७५	८.००	८.५०	९.०६	१०.००	१०.००	१०.००	११.००	१०.७५	१०.५०	१०.००	९.७१
१३.	उडीद डाळ	"-	"-	९.००	९.००	८.४०	८.७५	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	९.६०
१४.	मुंग डाळ	"-	"-	९.००	९.७५	१०.००	१०.५०	११.००	१०.८०	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.३०	१०.११

तक्ता क्रमांक १२.२ [पुढे चालू]

- १७५ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१५.	मसूर डाळ साखार व गुळ	गावरानी	कि.ग्रां	२.००	२.००	२.००	२.२५	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	१०.००	२.६९
१६.	साखार	सी	"	७.३५	७.०५	७.२४	७.५७	८.४७	८.३८	८.२२	१०.००	१०.३५	२.००	२.००	८.६४	८.५०
१७.	गुळ तेल व खानीजे	पापडी	"	७.५०	७.२५	७.१०	७.७५	८.३७	८.७०	९.५०	२.५०	२.५०	२.५०	२.३७	८.७०	८.५६
१८.	भुईमुंगाचे तेल	गुजरात	"	२१.७५	२१.००	२१.००	२३.७५	२४.२५	२४.२०	२४.००	२५.२५	२७.४०	२८.५०	२७.००	२५.००	२४.४२
१९.	पाम तेल	स्वस्त धान्य दुकान	"	१९.००	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	१२.००
२०.	वनस्पती तेल	सुयमुखाी	"	२७.००	२७.००	२७.००	२७.५०	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२९.६०	३०.००	३१.००	३१.००	२८.५१
२१.	दुधा [शुध्द] मासे व मास	म्हशीचे	लिटर	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००	६.००
२२.	बक-याचे मास	स्थानीक	कि.ग्रां.	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००
२३.	मासे ताजे	कथाला	"	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००
२४.	अंडी मताल्याचे पदार्थ	विदेशी	१ डझन	१०.३५	१०.८०	१०.८०	६.००	८.२५	९.००	१०.८०	८.००	८.१८	८.४०	८.३०	८.६४	८.९६
२५.	मीठ	पांढरे	कि.ग्रां.	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	०.८०	१.००	०.८२
२६.	हळद	वायगांव	"	२४.००	२३.००	२२.४०	२२.००	२२.००	२२.००	२२.००	२२.५०	२२.८०	२२.००	२२.००	२०.८०	२२.२९
२७.	सुक्या मिरच्या	भिवापुरी	"	३१.००	२५.००	२५.२०	२४.००	२५.००	२४.४०	२४.००	२४.००	२२.४०	१८.००	१८.००	१८.००	२३.२५

पुढे चालू ....

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>भाजीपाला</u>																
२८.	बटाटे	पहाडी	कि.ग्रॅ.	२.१२	२.२५	१.७०	२.००	२.७५	३.००	३.७५	४.००	४.००	४.००	४.००	३.००	३.०५
२९.	कांदे फळे	नाशिक	"	३.२५	२.६२	१.७०	१.८७	१.३७	१.५०	१.८७	२.००	२.००	२.७५	४.००	३.००	२.३३
३०.	केळी पेय	स्थानीक	डझान	२.७५	३.३५	३.००	३.००	३.७५	४.००	४.५०	३.८७	२.९०	२.६२	२.००	२.००	३.१४
३१.	चहा	बुक वॉड	कि.ग्रॅ.	३७.८०	३८.४०	३९.००	३९.२२	३९.९०	३९.९०	४१.४०	४३.१५	४८.८०	६४.००	६४.००	६४.६०	४६.६८
३२.	काँफी	पाँवडर	"	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	३५.००	४०.२५	४२.००	४२.००	४६.६०	
<u>जळ्या वीज व दिवाब-ती</u>																
३३.	राकिल	—	लिटर	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५
३४.	कोळता	लोणारी	४० कि.	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१६०.००	१६२.००	१७०.००	१७०.००	१७०.००	१६२.६७
३५.	काडी पेटी	चाबी	१ नग	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.३०	०.३०	०.३०	०.३०	०.२६
३६.	लाकूड कपडे	आडजमत	४० कि.	३२.००	३३.५०	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३४.००	३३.७९
३७.	धाोतर	९ मीटर	तत्यनारायण जोडी	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००
३८.	ताडी	५ मीटर	तोलापूरी	५५.००	५५.००	५३.८०	५३.००	५३.००	५३.००	५३.००	५५.००	५५.००	५५.६८	५८.००	५२.६०	५५.०९
३९.	कोटींग	७१ ते.मी.	महेद्र मील	मीटर	३९.७५	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४५.००	८१.००	९१.७५	९४.००	९८.००
४०.	ब्लावूज	पीस	पीस	७० सें.मी	२१.००	२०.२५	२०.००	२०.००	२०.००	१९.४०	१९.२५	२०.००	२४.८०	२८.००	२८.००	२२.३९
४१.	शार्टींग	रम्पेतमील	मीटर	२४.५०	२५.००	२६.००	२४.५०	२६.००	२६.००	२६.००	२६.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२६.५०

तक्ता क्रमांक १२.२ [घुटे चालू]

- १७७ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>भांडी</u>																
४२.	पितळी	भांडारा	किलो	६५.००	६५.००	६५.००	६५.००	७५.००	८५.००	८५.००	८५.००	८५.००	८५.००	८५.००	८५.००	७७.५०
वापरातील संकिर्ण वस्तू																
४३.	धुप्याचे साबणा	५०१ बार	१ नग	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.००	८.१०	८.१०	८.१०	८.१०	८.१०	८.१०	८.०४
४४.	अंगाचे साबणा	हमाम	१ वडी	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५	४.२५
४५.	पान	कपूरी	१०० नग	४.००	४.५०	६.८०	६.००	७.५०	७.६०	५.७५	५.५०	५.००	४.७५	४.५०	४.००	५.४२
४६.	सुपारी	सीती भारडा	कि.गॅ.	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२४.००	२६.००	२८.००	२७.६०
४७.	तंबाखू	काळा पटठा	—	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००	१६.००
४८.	सिगारेट	पनामा	१० नग	३.६२	३.५०	३.२०	४.००	४.००	४.००	४.००	४.००	४.००	४.२५	४.५०	४.५०	४.०२
४९.	बिडी	४३ नंबर	२५ नग	१.२०	१.२०	१.२०	१.२०	१.४५	१.५०	१.५०	१.५०	१.६२	१.७०	१.७०	१.८०	१.४६
५०.	केस तेल	टाटा मध्यम	१ बाटली	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०	१०.६०
५१.	मुद्रणासाठी कागद	विदर्भा मील	कि.गॅ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, वर्धा.

नागपूर केंद्रातील कामगारांचे ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
जिल्हा - वर्धा

१९८९ - ९०

पासाभूत वर्ष १९८२ = १००

अ.क्र.	महिना	वर्ष	अन्न	पान सुपारी : तंबाखु ई.	इंधन व दिवान-ती	घारे	क्रापड विछाना व पादशाणो	संकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	एप्रिल	१९८९	१६२	१९७	१९५	२४४	१३४	१५९	१७०
२.	मे	१९८९	१६८	२०२	१९६	२४४	१३६	१६३	१७४
३.	जून	१९८९	१६९	२०३	१९६	२४४	१३६	१६३	१७५
४.	जुलै	१९८९	१६९	१९९	१९६	२५२	१३६	१६४	१७६
५.	ऑगस्ट	१९८९	१७६	१९७	१९६	२५२	१३८	१६६	१८०
६.	सप्टेंबर	१९८९	१७७	२०७	१९६	२५२	१३८	१६६	१८१
७.	ऑक्टोबर	१९८९	१७७	२०७	१९६	२५२	१३८	१६९	१८१
८.	नोव्हेंबर	१९८९	१७३	२०७	१९६	२५२	१४०	१७०	१८०
९.	डिसेंबर	१९८९	१६७	२१३	१९६	२५२	१४३	१८१	१७९
१०.	जानेवारी	१९९०	१६६	२१३	१९७	२५५	१४६	१८१	१७९
११.	फेब्रुवारी	१९९०	१७०	२१५	१९७	२५५	१४६	१८२	१८१
१२.	मार्च	१९९०	१७४	२१६	१९७	२५५	१४७	१८३	१८४
	वाढिक सरासरी	—	१७१	२०६	१९६	२५१	१४०	१७१	१७८

१९८९-९०

टीप :- आधारभूत वर्षात ऑक्टोबर, १९८८ पासून बदल झाल्यामुळे १९८८-८९ ची वाढिक सरासरी दिली नाही.

आधार :- कामगार आयुक्त याचे कार्यालय, मुंबई. - ३४.

जिल्हयातील पोलीस दलाची एकूण संख्या १९८९-९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाब	एकूण
१	२	३
१.	<u>पोलीस दलांची संख्या</u>	
	अ] अधीक्षक	१
	ब] सहाय्यक अधीक्षक	—
	क] उप अधीक्षक	४
	ड] निरीक्षक	८
	ई] उपनिरीक्षक	५२
	फ] जमादार [सहा. उपनिरीक्षक]	५८
	ग] हवालदार	२३७
	घ] शिपाई	८२७
	व] इतर कर्मचारी [वायरलेस कर्मचारीसह]	४१
	<u>एकूण पोलीस दलांची संख्या</u>	<u>१२२८</u>
२.	पोलीस ठाणे	१६
३.	ऑउट पोस्ट	५
४.	सब पोस्ट	—
५.	लॉकअप्स	१३
६.	पोलीस स्टेशन / ऑउट पोस्ट / उपआउट पोस्ट असलेल्या गावांची संख्या	३४
७.	पोलीस दलाचा एकूण खर्च [रुपये लाखात]	३४२

आधार :- १] जिल्हा पोलीस अधीक्षक, वर्धा.

२] पोलीस अधीक्षक द.म.पू. आणि पश्चिम रेल्वे, नागपूर.

गुन्हयासंबंधी आकडेवारी १९८९ या वर्षाकरीता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	गुन्हयाचे प्रकार	प्रकरणांची संख्या	चौकशी चालू असलेली प्रकरणे	मागील वर्षाची फोटी चालू असलेली प्रकरणे	न्यायालयात लयात चौकशी करण्यासाठी पुढिष्ठ केलेली प्रकरणे	न्यायालयाने काढून टाकलेली शिक्षा दिलेली व जमीन दिलेल्यासह निकालात काढलेली प्रकरणे	निर्दोष म्हणून सोडलेली प्रकरणे	दोषी असलेली प्रकरणे	वर्षाच्या शेवटी न्यायालयातील पुलबोत प्रकरणे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	दखलमात्रो गुन्हयात मदत करणे	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	दखलमात्रो गुन्हयाबाबत कट करणे	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षीतता व न्याय याबाबतचे गुन्हे.	२२०	६१	५७८	१५२	५३	२५	१६	६४३
४.	व्यक्ती विषायक गंभीर गुन्हे	७७४	१२९	३५८६	६४५	२०३	१२३	८८	३८१७
५.	व्यक्ती आणि मालम-ता विषायक किंवा फक्त मालम-ता विषायक गंभीर गुन्हे.	४५२	२८९	१२७०	१६३	१०३	५४	३०	१२४६
६.	व्यक्ती विषायक किरकोळ गुन्हे.	२३०	४६	६०५	१८४	१०३	३५	४६	६०५
७.	मालम-ता विषायक किरकोळ गुन्हे	११४८	८७९	२८८४	२६९	१८६	८७	६७	२८१३
८.	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोड खालील इतर गुन्हे	५०९	७६	७०१	४३३	३६२	१२९	११४	५२९
९.	एकूण १ ते ८	३३३३	१४८०	९६२४	१८५३	१०१०	४५३	३६१	९६५३

पुढे चालू ....

तक्ता क्रमांक १३.२ [पुढे चालू]

- १८१ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१०. वर नमुद न केलेले इतर गुन्हे									
अ] विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील ७२४१	४६३	२३०४७	६७७८	३३७४	१२०८	१२५५	२३२८८		
दखालमात्रा ठरलेले गुन्हे									
ब] बी. सच.ओ.आर. १९४७ या कायद्या-	—	—	४	—	—	—	—	—	४
खालील गुन्हे.									
एकूण बेरीज	१०५७४	१९४३	३२६७५	८६३१	४३८४	१६६१	२३१६	३२९४५	

आधार :- जिल्हा पोलीस अधीक्षक, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १३.३

तुरुगांत दाखाल केलेले गुन्हेगार १९८९ - ९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.	बाब	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	रेल्वे अधिनियम	७७	—	७७
२.	मुंबई पोलीस अधिनियम	४८२	११	४९३
३.	मुंबई दाखंडी अधिनियम	९८०	३०	१०१०
४.	सी.आर.पी.सी.अधिनियम	४३०	९	४३९
५.	चोरी व धारफोडी	४१८	२५	४४३
६.	छोटे दस्त रेवज व फसवणूक	४२	४	४६
७.	खून	२४१	१६	२५७
८.	डाके व दरोडे	१५६	—	१५६
९.	हल्ला व दुखापती	३२३	—	३२३
१०.	फूस लावून पळविणो व वलात्कार	९२	६	९८
११.	लष्करी गुन्हे	—	—	—
१२.	इतर	५७१	८	५७९
एकूण		३८१२	१०९	३९२१

आधार :- अधीक्षक , वार्धा , जिल्हा कारागृह , वार्धा.

तक्ता क्रमांक १३.४

तुलगात दाखाल झालेल्या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रातेनुसार वर्गीकरण १९८९ - ९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाब	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	<u>१८ वर्षाखालील</u>			
१.१	अशिक्षित	२४	१	२५
१.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	२७	—	२७
१.३	वाचता व लिहीता येणारे	५६	—	५६
२.	<u>१८ ते २१ वर्षे</u>			
२.१	अशिक्षित	१७५	—	१७५
२.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	४७	—	४७
२.३	वाचता व लिहीता येणारे	३३१	३	३३४
३.	<u>२२ ते ३० वर्षे</u>			
३.१	अशिक्षित	२९७	७	३०४
३.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	५६८	३	५७१
३.३	वाचता व लिहीता येणारे	११२०	२५	११४५
४.	<u>३१ ते ४० वर्षे</u>			
४.१	अशिक्षित	२०१	२७	२२८
४.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	८९	३	९२
४.३	वाचता व लिहीता येणारे	४४१	१५	४५६
५.	<u>४१ ते ६० वर्षे</u>			
५.१	अशिक्षित	१४५	१७	१६२
५.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	५२	२	५४
५.३	वाचता व लिहीता येणारे	२१०	४	२१४
६.	<u>६१ वर्षावरील</u>			
६.१	अशिक्षित	२१	२	२३
६.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	२	—	२
६.३	वाचता व लिहीता येणारे	६	—	६
७.	<u>एकूण</u>			
७.१	अशिक्षित	८६३	५४	९१७
७.२	अशिक्षित फक्त वाचता येणारे	७८५	८	७९३
७.३	वाचता व लिहीता येणारे	२१६४	४७	२२११

आधार :- अधिकाक, वर्धा जिल्हा कारागृह, वर्धा.

दिवानी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कामे १९८९ - ९०
या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

दिवानी				फौजदारी			
मुळ	अपील	मुळ	अपील				
नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण
१	२	३	४	५	६	७	८
१६६२	१५२	२०६	१२२	८५३३	२९२	५६	११९

टीप :- जिल्हा दंडाधिकारी व कार्यकारी दंडाधिकारी यांनी ज्या प्रकरणांवर निर्णय दिलेला आहे अशा प्रकरणांचा यांत समावेश नाही.

आधार :- जिल्हा व सत्र न्यायाधिका, जिल्हा - वर्धा.

बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकाची संख्या, त्यांच्या ठेवी व कर्जे [वर्ष १९८९ करीता]
जिल्हा - वार्धा.

अ.क्र.	जिल्हा / तालुका	बँकाची कार्यालये असलेली गावे व गाहरे	त्याखालील येत असलेली लोकसंख्या [१९८१]	वर्गीकृत बँकाची संख्या	वर्गीकृत बँकाची कार्यालये संख्या	वर्गीकृत बँकाच्या ठेवी [लाखा रु.]	वर्गीकृत बँकाच्या अंगावू रकमा [लाखा रु.]	सहकारी बँकाची संख्या	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	
	जिल्हा	स्कूण	५१	३८०८०४	११	७२	१३२१५	२७८०	६२
१.	वार्धा		७	११७५७२	११	१८	५५२४	२८७३	१४
२.	देवळी		७	६०९२२	५	९	१४२२	११९८	७
३.	सेलू		८	३२५८१	४	८	१०४४	२०४	७
४.	आर्वी		६	४८८३१	६	१०	१६१९	१५०७	९
५.	आष्टी		४	१४४८३	२	४	२७६	४१५	३
६.	कारंजा		५	१२५३९	३	५	४०८	२८४	५
७.	हिंगणघाट		६	७६५१९	५	१०	२२३१	१६७९	९
८.	समुद्रपूर		८	१७३५७	३	८	६१४	९२०	८

टीप :- स्तंभ क्र. ५ मधील आकडेवारी सुधारित आहे.

आधार :- १] जिल्हा अग्रणी बँक, बँक ऑफ इंडिया, वार्धा

२] जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक, वार्धा.

तक्ता क्रमांक १४.२

- १८६ -

संयुक्त भाण्डवली संस्था

जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	रोजीची स्थिती	भागभाण्डवल असलेल्या मर्यादित संस्था	हमीवदारे मर्यादित असलेल्या आणि नफ्तयासाठी काम न करणा-या संस्था	रकूणा		
१	२	सार्वजनिक	खाजगी	सार्वजनिक	खाजगी	७
१	३१-३-१९९०	३	२७	१	—	३१

आधार :- कंपनी व्यवहार खाते उद्योग मंत्रालय , भारत सरकार नवी दिल्ली .

तयता क्रमांक १४.३

उतरविलेल्या विमापत्रांची संख्या व विम्याची रक्कम तन १९८९-९०
या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	विवरण	परिमाण	वर्ष १९८९-९०
१	२	३	४
१.	भनाडा	संख्या	३
२.	उतरविलेल्या विमापत्रे	संख्या	८९१९
३.	विम्याची रक्कम	रु"०००"	२२११००
४.	व्यवगत विमापत्रे	संख्या	६२५
५.	विम्याची रक्कम	रु.०००	उ.ना.

टीप :- उ.ना. = उपलब्ध नाही.

आधार :- वरिष्ठ मंडळ प्रबंधक, भारतीय जिवन विमा निगम, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १५.१

चित्रापट गृहाविषयी आंकडेवारी १९८९-९० वर्षाकरीता
जिल्हा - वार्धा

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	कायम स्वस्थाची चित्रापट गृहे		फिरती चित्रापटगृहे		वसूल केलेला करमणूक कर [रुपये]
		संख्या	प्रत्येक खोबासाठी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खोबासाठी असलेली आसन क्षमता	
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा एकूण	१०	७४१३	५	१७५०	५०१८०१८
१.	वार्धा	४	३७४६	—	—	३३७२६७९
२.	देवळी	३	१५२२	२	६००	३७९९२४
३.	सेलू	—	—	१	३००	३६८०
४.	आर्वी	१	७३५	१	५५०	४१०५३५
५.	आष्टी	—	—	१	३००	४०१२
६.	कारंजा	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	२	१४१०	—	—	८४७१८८
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—

टीप :- हिंगणघाटचे एक फिरते चित्रापट गृह बंद आहे.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वार्धा.

जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्पवचत गुंतवणूक व खातेदारांची संख्या
जिल्हा- वर्धा [रुपये लाखात]

अ.क्र.	योजना	१९८९-९० अखोरीत एकूण खातेदारांची संख्या		१९८८-८९ मधील गुंतवणूक		१९८९-९० मधील गुंतवणूक		
		दोब्बळ	नक्त	दोब्बळ	नक्त	दोब्बळ	नक्त	
१	२	३	४	५	६	७		
१.	टपाल कार्यालय बचत खाते	९०,८१७	६७२.५९	९४.७४	७६३.०५	[-]	१५.७०	
२.	संचित भुदत ठेव	३३०	११.७६	[-]	४.८१	१०.२७	[-]	४.०७
३.	पुनरावर्ती ठेव	५०,०७२	४०४.५५	१४५.४४	४९३.८८		१८६.७९	
४.	समयबद्ध ठेव [१, २, ३ व ५ वर्षांचे]	४,५०२	३७.८८	[-]	३२.३२	४८.९०	[-]	१५.२८
५.	सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी [टपाल खाते]	३४	१.३०	१.३०	३.०६		३.०६	
६.	सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी [स्टेट बँक]	१८२	३३.३६	३३.५०	५४.९६		५४.९६	
७.	राष्ट्रीय बचत प्रमाण पत्रे २ ते ८ मालिका	—	२२६.६७	९५.८७	१२३.५१	[-]	१४.१९	
८.	इंदिरा विकास पत्रे	—	१४६.७२	१४६.७२	११२.५२		११२.५२	
९.	किसान विकास पत्रे	—	१८७.९३	१८७.९३	३८१.८७		३८१.८७	
१०.	मासिक प्राप्ती योजना	—	५०.८४	५०.८४	६६.३८		६६.३८	
११.	राष्ट्रीय बचत योजना ८७	—	३२.६९	३२.६९	८५.८८		८५.८८	
१२.	सामाजिक सुरक्षा पत्रे	—	—	—	—		—	
१३.	इतर सर्व योजना	—	—	—	—		—	
एकूण योजना		१,४५,९३७	१८०६.५९	७५१.९०	२१४४.३५		८४२.२९	

टीप :- १] जिल्ह्यातील अल्पवचतीचे लक्षा ७२५ लाखा रुपये [१९८८-८९ वर्षाकरीता]
२] जिल्ह्यातील अल्पवचतीचे लक्षा ७५० लाखा रुपये [१९८९-९० वर्षाकरीता]
३] स्तंभ ४ व ५ मधील माहिती सुधारित आहे.

आधार :- सहाय्यक संचालक, अल्पवचत शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.३

- १२० -

तालुकावार गोळा केलेला जमीन महसूल सन १९८९-९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	यात वर्षाची जमीन : महसूलाची एकत्रीत मागणी [पूर्वीच्या वर्षाची जमीन रक्कम तोडून]	एकत्रीत जमीन : महसूलाची धाकबाकी [अधिकृत व अनाधिकृत]	एकत्रीत जमीन : महसूलाची एकूण मागणी	सूट	निलंबित वसुली	वसुली पात्रा प्रत्यक्षा वसुली	खातेदारांची संख्या	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	
	जिल्हा एकूण	९१६	४३८	१३५४	—	—	१३५४	११३५	१६३०४२
१.	वार्धा	१२८	६३	१९१	—	—	१९१	१९१	२३२६५
२.	देवळी	११४	४०	१५४	—	—	१५४	१४०	१७०३३
३.	तेलू	११९	६४	१८३	—	—	१८३	१३४	१८८६४
४.	आर्दी	१२१	८२	२०३	—	—	२०३	१८५	२२३९७
५.	आष्टी	७०	१०५	१७५	—	—	१७५	१०६	१३३९९
६.	कारंजा	५०	४९	९९	—	—	९९	६५	१६२९२
७.	हिंगणघाट	१८३	२५	२०८	—	—	२०८	१८४	२७७६९
८.	समुद्रपूर	१३१	१०	१४१	—	—	१४१	१३०	२४०२३

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वार्धा.

छापखाने आणि छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियत-कालिके
३१ मार्च, १९२० या दिवशीची
जिल्हा-वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	मुद्रणा-लयाची संख्या	छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे व नियतकालिके																				
			दैनिक					साप्ताहिके				पादाहिके				मासिके							
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	
			मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	
	जिल्हा एकूण तालुका	७२	५	—	—	—	५	२३	—	—	—	२३	३	—	—	—	३	२	२	—	—	—	६
१.	वर्धा	३८	४	—	—	—	४	२३	—	—	—	२३	३	—	—	—	३	२	२	—	—	—	६
२.	देवळी	६	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	४	—	—	—	—	—	१	—	—	—	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	५	१	—	—	—	१	२	—	—	—	२	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	२	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	३	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	१३	—	—	—	—	—	७	—	—	—	७	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा माहिती अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.५

- ११२ -

स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू व साखर १९८९ - ९० या वर्षाकरिता
जिल्हा - वधार् [आकडे ०० टनामध्ये]

तांदूळ		गहू			साखर			नियमित स्वस्त धान्य वाटप दुकानांची संख्या	
जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१५	११९	१३४	५०	१२८	२४८	६	४६	५२	५३०

टीप :- मुख्यालयांच्या ठिकाणी कमी वाटप झाले .

आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वधार्.

मागणी व. वसुल केलेले धान्य १९८९-९० या वर्षाकिरिता
जिल्हा - वधार् [आकडे ०० टनामध्ये]

लेव्ही							मागणीशी
मागणी	वसुल केलेले						वसुलीची
	तांदुळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	झतर	एकूण	टक्केवारी
१	२	३	४	५	६	७	८
सर्व धान्याची							
एकूण मागणी							
नि रं क							

टीप :- ज्वारीचे उत्पादन फारच कमी झाल्यामुळे लेव्हीची वसुली झाली नाही. तसेच लेव्ही सक्तीची नाही.
आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वधार्.

१९८९ मधील लोकसभा निवडणूक व १९९० मधील विधानसभा निवडणूक संबंधी आकडेवारी
जिल्हा - वर्धा .

क्र. क्र.	मतदार संघाचे नांव	एकूण मतदारांची संख्या	मतदान केलेल्या मतदारांची संख्या			एकूण मतदारांच्या संख्यामधील मतदानाची टक्केवारी	पक्षावार मते मिळालेल्यांची संख्या		
			पुरुषा	स्त्रिया	एकूण		राष्ट्रीय काँग्रेस आय	जनता दल	भारतीय जनता पक्षा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	२७ लोकसभा मतदार संघ [१९८९]	९२०९६१	३४९६३६	२५३६३४	६०३२७०	६५.५०	२२२०४६	—	११८०५०
	एकूण लोकसंख्या	९२०९६१	३४९६३६	२५३६३४	६०३२७०	६५.५०	२२२०४६	—	११८०५०
२.	विधानसभा [१९९०]								
	१२७ आर्वी	१६१४९६	५२२४५	४५४४७	१०४६९२	६४.८२	३७०५०	२८४४४	—
	१२८ पुलगांव	१५२९८७	५५३३५	४३७५३	२९०८८	६४.७६	३६७५८	३७६५१	५१२७
	१२९ वर्धा	१७५०६८	५२१३८	४५७२१	१०४८५९	५९.८९	३८१२६	—	३४४१
	१३० हिंगणघाट	१७६८४१	६८२९३	५२३८५	१२०६७८	६८.२४	३६८६७	४०७३०	—
	एकूण विधानसभा	६६६३९२	२४२०११	१८७३०६	४२९३१७	६४.४२	१४८८०१	१०६८२५	८६३८

पुढे चालू ....

अ. क्र.	मतदार संघाचे नांव	पक्षांवार मते मिळालेल्यांची संख्या					
		कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया [मा]	बहुजन समाजपार्टी	रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया	शिवसेना	दुरदर्शी पार्टी	स्वतंत्र
१	२	११	१२	१३	१४	१५	१६
१.	२७ लोकसभा मतदार संघ [१९८९]	१९६२१६	३७९८६	३२१४	—	—	९४११
	एकूण लोकसंख्या	१९६२१६	३७९८६	३२१४	—	—	९४११
२.	विधानसभा [१९९०.]						
	१२७ आर्वी	—	४५०६	—	८९४२	२१८	२३६८८
	१२८ पुलगांव	—	२८७०	—	—	—	१४९२७
	१२९ वर्धा	८३६९	२९०१	६६६१	—	७९३	४३०९४
	१३० हिंगणघाट	—	५९२९	२१८४	२३८४७	३१८	८७५८
	एकूण विधानसभा	८३६९	१६२०६	८८४५	३२७८९	१३२९	९०४६७

टीप :- रकाना ८ ते १६ ची बेरीज ६ शी जुळणार नाही, कारण जो फरक आहे तो रद्द केलेल्या मतांच्या होय

आधार :- जिल्हा निवडणूक अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.८

अधिकारी व प्रवासी यांच्यासाठी असलेल्या बंगल्याची तालुंकावार यादी

[३१-३-१९९० रोजीची]

जिल्हा - वार्धा .

अ.क्र.	तालुका	बंगल्याचे नांव व प-ता
१.	वार्धा	१] शासकीय विश्रामगृह यशवंत कॉलेजच्या बाजूला, वार्धा [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.] २] शासकीय विश्रामगृह, शासकीय विश्रामगृहाचे बाजूला, वार्धा. [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.] ३] शासकीय विश्रामगृह, आर्वी रोड, आजी. [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी] ४] शासकीय हॉलिडे कॅम्प, एस.टी.स्टॅंड जवळ, वार्धा. [पर्यटन विभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते.]
२.	देवळी	१] शासकीय विश्रामगृह, देवळी . [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.] २] शासकीय विश्रामगृह, पुलंगांव . [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.]
३.	सेलू	१] शासकीय विश्रामगृह, सेलू . [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.] २] शासकीय विश्रामगृह, केळार . [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.] ३] बोर प्रकल्प, निरीक्षण गृह, बोर . [सिंचन विभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते.] ४] विश्राम गृह, नवरगांव . [वनविभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते.]
४.	आर्वी	१] शासकीय विश्रामगृह, मेन रोड, आर्वी [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.] २] विश्रामगृह, वाढोणा . [सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.]
५.	आष्टी	१] शासकीय विश्रामगृह, आष्टी . सार्वजनिक बांधाकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते.]

तक्ता क्रमांक १५.८ [मुठे चालू]

१	२	३
६. कारंजा	१] विश्रामगृह , गारपीट. [वन विभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते]	
	२] विश्रामगृह , तळेगांव. [कार्यकारी अभियंता राष्ट्रीय महामार्ग व्दारा निगराणी ठेवली जाते .]	
	३] विश्रामगृह , कारंजा . [कार्यकारी अभियंता , राष्ट्रीय महामार्ग , नागपूर व्दारा निगराणी ठेवली जाते .]	
७. हिंगणघाट	१] शासकीय विश्रामगृह , रेल्वे स्टेशन , हिंगणघाटचे मागील बाजूस , हिंगणघाट . [सार्वजनिक बांधकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते .]	
८. समुद्रपूर	१] विश्रामगृह , समुद्रपूर . [सार्वजनिक बांधकाम विभाग व्दारा निगराणी ठेवली जाते .]	

आधार :- सार्वजनिक बांधकाम विभाग व सिंचन विभाग , वर्धा.

रेल्वे स्थानकांची तालुकावार यादी [३१ मार्च, १९२० या दिवशीची]
जिल्हा - वधा.

अ. क्र.	तालुका	रेल्वे स्थानकाचे नांव	रेल्वेचा प्रकार	रेल्वेचे क्षेत्र / विभाग
१	२	३	४	५
१.	वधा	१] वधा २] वधा पूर्व ३] सेवाग्राम ४] भूगांव ५] दहेगांव ६] सोनेगांव	ब्रॉड गेज	मध्य रेल्वे
२.	देवळी	७] पुलगांव ८] कवठा	"	"
३.	सेलू	९] सेलू रोड १०] सिंदी ११] तुळजापूर	"	"
४.	आर्वी	१२] आर्वी १३] विरुळ १४] रोहना १५] पाचगांव १६] छाबगांव १७] सोरठा	नॅरोगेज	"
५.	आष्टी	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	—
७.	हिंगणघाट	१८] हिंगणघाट १९] वाघोली २०] नाशरी २१] येनोर	ब्रॉडगेज	"
८.	समुद्रपूर	—	—	—

आधार :- रेल्वे वेळापत्रक, भारतीय मध्य रेल्वे, नागपूर.

निवडक निर्देशांकाचे कल

जिल्हा - वर्धा.

अ.क्र.	बाब	परिमाण	१९५०-५१	१९६०-६१	१९७०-७१	१९८०-८१	१९८५-८६	१९८६-८७	१९८७-८८	१९८८-८९	१९८९-९०
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
एक	क्षेत्राफळ आणि लोकसंख्या										
१.	क्षेत्राफळ	चौ. कि.मी.	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०
२.	एकूण लोकसंख्या	हजारांत	५३९	६३४	७८०	९२७	—	—	—	—	—
३.	लोकसंख्येची घनता	प्र.चौ. कि.मी.	८५	१०१	१२४	१४७	—	—	—	—	—
४.	शेती काम करणाऱ्यांचे एकूण काम करणाऱ्यांशी प्रमाण	शे.प्रमाण	७१.७	७७.३	७६.५	७६.२	—	—	—	—	—
दोन	शेती आणि सिंचन										
१.	एकूण जंगल व्याप्त क्षेत्र	ह.हेक्टर	५२	६७	६६	६७	७७	७७	७७	उ.ना.	उ.ना.
२.	लागवडी लायक क्षेत्र	"	४७६	४६८	४९९	४६८	४६७	४६८	४६७	उ.ना.	उ.ना.
३.	प्रत्येक शेती काम करणाऱ्या मागे लागवडी लायक क्षेत्र	हेक्टर	२.३१	१.९१	२.१४	१.५३	१.५२	१.५३	१.५३	उ.ना.	उ.ना.
४.	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र	ह.हेक्टर	३६५	४०८	४३१	४४०	४३३	४३१	४२२	उ.ना.	उ.ना.
५.	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र										
अ]	अन्नधान्ये	ह.हेक्टर	२२४	२१६	२१८	२१५	१९६	१९२	१८३	उ.ना.	उ.ना.
ब]	उत्त	हेक्टर	४९	४६	७१	७६	४१	४९६	४०८	उ.ना.	उ.ना.
क]	भुईमुंग	ह.हेक्टर	५	१	८	५	६	६	६	उ.ना.	उ.ना.
ड]	कापूस	"	१०२	१६५	१८३	१९२	१९८	१९७	१९५	उ.ना.	उ.ना.

पुढे चालू ...

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
६.	प्रत्येक शेती काम करणा-या मागे निव्वळ कसलेले क्षेत्रा	हेक्टर	१.८०	१.७५	१.८२	१.३६	१.३६	१.३५	१.३४	उ.ना.	उ.ना.
७.	एका पेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेल्या क्षेत्राचे निव्वळ क्षेत्राशी प्रमाणा	शे.प्रमाणा	०.५०	०.८३	१.८८	५.१३	४.१६	४.२०	२.८०	उ.ना.	उ.ना.
८.	ओलीताखालील स्कूण क्षेत्रा	ह.हेक्टर	५	६	९	२४	२३	२६	२७	उ.ना.	उ.ना.
९.	स्कूण ओलीताखालील क्षेत्राचे स्कूण पिकाखालील क्षेत्राशी शे.प्रमाणा	शे.प्रमाणा	१.२५	१.३९	२.१८	५.४६	५.३२	५.९६	६.४३	उ.ना.	उ.ना.
१०.	ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्रा	ह.हेक्टर	५	६	९	१८	१७	१८	१८	उ.ना.	उ.ना.
११.	कालव्याव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्रा	"-	उ.ना.	उ.ना.	१	२	२	३	३	उ.ना.	उ.ना.
१२.	विहीरीव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्रा	"-	५	५	९	१६	१५	१५	१५	उ.ना.	उ.ना.
१३.	इतर साधनाव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्रा	हेक्टर	२९	१८३	१९९	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	११२१७
१४.	मुख्यपिकाखालील ओलीताचे क्षेत्रा										
	अ] अन्नधान्ये	हजार हेक्टर	उ.ना.	१	४	१६	१४	१५	१६	उ.ना.	उ.ना.
	ब] उत	हेक्टर	उ.ना.	३६	७१	७६	९९	४४६	१३५६	उ.ना.	उ.ना.
	क] भुईमूंग	ह.हेक्टर	उ.ना.	—	२	—	—	१	१	उ.ना.	उ.ना.
	ड] फळे	ह.हेक्टर	उ.ना.	—	३	३	३	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
	इ] कापूस	"-	उ.ना.	१	२	२	२	२	२	उ.ना.	उ.ना.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
तीन	<u>मृदासंधारण</u>										
	१. बांधा बंदीस्ती	ह. हेक्टर	उ. ना.	उ. ना.	६	८	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
	२. उतारावर समतल घालणे	—	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
चार	<u>कृषी विज्ञानक औजारे</u> [पशुगणाना अस्थाई]	वर्षा	१२५६	१२१२	१२६६	१२७२	१२७८	१२८२	१२८७		
	१. नांगर										
	अ] लाकडी	संख्या	३०१०३५	३३६२७२	३५३९८	३४७२३	२५२८३	३५३३३	२१७७६	—	—
	ब] लोखंडी	—	३८६३	१५८७	५१५१	८१३४	८२७१	९६०६	१६११७	—	—
	२. ओलीतासाठी तेलादर	—	२६५	४७३	६७३	१०१३	२५०९	१४३७	२१०३	—	—
	चालणारे पंप										
	३. ओलीतासाठी विद्युत पंप	—	२१२	६४४	११८७०	४७६६	१०००६	१०४७८	१४८९७	—	—
	४. अ] शाक्तीदर चालणारे	—	१२	३७	३	४०	११	७	२८	—	—
	उत्साचे चरक										
	ब] बैलाच्या मदतीने चालणारे—	—	१४	१४	९	५३	२	११	४०	—	—
	उत्साचे चरक										
पांच	<u>पशुधान</u>										
	१. रकूण पशुधान	हजारात	४८६	४१९	५२३	५४०	६०२	५९७	६६६	—	—
	२. प्रत्येक जोडीमागे निव्वळ	हेक्टर	६. ५९	६. ७३	६. ७२	६. ८३	६. ६८	६. ४२	६. ३८	उ. ना.	उ. ना.
	पिकाखालील क्षेत्रा [तीन										
	वर्षावरील वैल.]										
	३. कोडड्या	हजार	११९	१३८	१३७	११२७	१४७	१६५	२५४	—	—
सहा	<u>मत्स्यव्यवसाय</u>										
	गोडवा ताण्याचे रकूण मत्स्य	मे. टन	३१५	—	—	४२५	४६०	४३०	६२७	८००	८५८
	उत्पादन										

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
जात	कारखाने व कामगार										
१.	चालू कारखाने	संख्या	उ.ना.	४०	४०	४८	२१	१०३	१०५	१२१	१३१
२.	कामगारांची कामावरील दैनिक उपस्थिती	"-	उ.ना.	७४१६	६४०२	७५२८	८६१६८	८७२२	७६४१	९६२८	९३०५
३.	दर लाख लोकसंख्येमागे नोंदणीकृत कारखान्यातील कामगार	"-	उ.ना.	१३७६	१०१०	७५४	९३०	९५०	८२५	१०३९	१००४
आठ	बीज										
१.	विजेचे उत्पादन	कि. वॅट	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	विजेचा वापर	दत्त लाख	उ.ना.	२२.१५	३७.१०	२०.६१	८०.३९	९५.६४	१०५.३०	१२४.५६	१३८.५९
३.	विजेचा पुरवठा झालेली शहरे व छोडी	कि. वॅट संख्या शहरे छोडी	उ.	३	६	६	६	६	६	६	६
				८०	४२४	१००५	१२००	१२०६	१२०६	१२३३	१२३६
नऊ	तहकार										
१.	कृषी पत संस्था	संख्या	उ.ना.	४१९	४१९	४०८	४०७	४०५	४०४	४०४	४०४
२.	बिगर कृषी पत संस्था	"-	उ.ना.	४४	११९	२२३	२८९	३००	३९२	८९	९२
३.	कृषी बिगर पत व बिगर कृषी बिगर पत संस्था	"-	उ.ना.	१०३	३०२	३१९	३५९	४४५	३८६	७१५	७४३
२.	सभासदांची संख्या										
१.	कृषी पत संस्था	संख्या	उ.ना.	३०२८०	६२०३२	१३८५२१	१४०६३५	१४११३५	१४७५१०	१४७६२०	१४७८१०
२.	बिगर कृषी पत संस्था	"-	उ.ना.	२८०२	७२०३	२२२०८	२२४४२	२२४६०	४२३२९	२८९९३	३२४७५
३.	कृषी बिगर पत व बिगर कृषी बिगर पत संस्था	"-	उ.ना.	८७२९	२३४५२	३३३१८	३०१००	३११२१	५००१३	५०३१७	६१७१०

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
३	खोळते भांडवल										
१.	कृषी पत संस्था	हजार रु.	उ.ना.	१४०३५	१००२७७	२१०७९९	१३५९४०३	३७४२५५	५४५१४३	५२०८३०	५७६५५३
२.	बिगर कृषी पत संस्था	"-	उ.ना.	१५७५	८३७०	४३२०५	८०९६३	१०१४९०	१७४५६२	१५१५४९	२०३४९९
३.	कृषी बिगर पत व बिगर कृषी बिगर पत संस्था दिलेले कर्ज	"-	उ.ना.	१५४९	८६६३	५४३२५	८६२००	८६६६१	५६१७१	३८७१६८	५६२५०५
४											
१.	कृषी पत संस्था	हजार रु.	उ.ना.	१११६८	८२९५६	५३२०९	१००२५०	१०६५५५	२८२८५१	२८२९५०	३११८६४
२.	बिगर कृषी पत संस्था	"-	उ.ना.	७७	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	५३८४७	६२३७६
३.	कृषी बिगर पत व बिगर कृषी बिगर पत संस्था	"-	उ.ना.	४११	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	१८२६७०	२०९५२५
दहा	शिक्षण										
१.	प्राथमीक										
अ]	संस्था	संख्या		३४५	७१२	८६८	९३२	९७३	९८२	९८९	९८९ उ.ना.
ब]	विद्यार्थी	हजार		३२	५९	९३	१२९	१४४	१४१	१४२	१४३ उ.ना.
क]	शिक्षक	संख्या		७४२	२०१३	३००८	३२९४	३६७५	३६८२	३६७०	३७८० उ.ना.
२.	दुय्यम										
अ]	संस्था	संख्या		१८	५६	१०६	१२०	१६९	१७४	१७९	१७९ उ.ना.
ब]	विद्यार्थी	हजार		६	२०	४१	६३	९०	९७	१०१	१०४ उ.ना.
क]	शिक्षक	संख्या		उ.ना.	८२४	१७५७	२१२२	२६२६	२८७४	३०४८	३०२४ उ.ना.
३.	उच्च शिक्षण										
अ]	संस्था	संख्या		१	३	७	७	८	८	८	९ उ.ना.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	व] विद्यार्थी	हजार	उ.ना.	१	५	६	११	२२	१३	३३	उ.ना.
	क] शिक्षक	संख्या	१२	३१	१८४	१८७	२८४	२९४	२९९	३०७	उ.ना.
	४. साक्षरतेचे प्रमाण										
	अ] पुरुषा	शे.प्र.	३०.१०	४३.४	५२.५५	६०.९२	—	—	—	—	—
	ब] स्त्रिया	—	२.५०	१७.०	३०.२९	४०.५७	—	—	—	—	—
	क] एकूण	—	१९.४०	३०.४०	४१.७१	५१.०२	—	—	—	—	—
अकरा	सार्वजनिक आरोग्य										
	१] दवाखाने	संख्या	२	५	३७	५९	४४	४४	४४	४५	४५
	२] रुग्णालये	—	४	९	७	९	१४	१४	१४	१४	१४
	३] प्राथमीक आरोग्य केंद्र	—	—	५	८	८	२४	२५	२४	२४	२७
	४] खाटांची संख्या	—	१३०	२८९	६७१	१०८९	१४६३	१४२१	१४५२	१४४७	१४५२
	५] दर लाख लोकसंख्येमागे खाटांची संख्या	—	२१	४६	८६	१४०	१५८	१५४	१५६	१५६	१५७
	६] उपचार केलेले										
	अ] बाह्य रुग्ण	हजारात	१२५	९२२	१२४५	१०९४	९६२	९८०	१०३०	१०६२	
	ब] आंतर रुग्ण	—	२	१०	२९	८३	१२८	५७	५७	५५	५६
	७] जन्म दर	दर हजारी	२६.१	४४.४	२७.५	२१.६७	१७.५	२१.६	१९.३	२१.६२	२६.००
	८] मृत्यु दर	—	२०.६	१७.५	८.५	८.०२	६.७	६.२	६.७	८.०८	१३.००
बारा	वाहतूक आणि दळ्यादळ										
	१] रस्त्याची लांबी [न.प.सोडून]	कि.मी.	३७८	५३७	११२५	२२९६	२१६०	२२३८	३४९०	२४४७	२५७४
	२] १०० चौ. कि.मी. क्षेत्राफळामागे असलेली रस्त्याची लांबी	कि.मी.	७.००	८.५०	१७.८०	३६.४०	३४.३३	३५.४६	५५.३०	४२.२५	४४.६२

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
३]	दर लाखा लोकसंख्येमागे असणारी कि.मी. रस्त्याची लांबी	६०	८५	१७७	२९४	२३३	२४१	३७७	२८८	३०४	
४]	रेल्वे मार्गाची लांबी	—	१३७	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	३८५
५]	डाकघारे	संख्या	६६	१२४	१४४	१७३	१८२	१८१	१८१	१८१	१८१
६]	तारघारे	—	८	९	१२	३२	४३	४३	११[६०]	११[६०]	११[६०]
									टेलिफोन केंद्रे	टेलिफोन केंद्रे	टेलिफोन केंद्रे
									[कसातील]	[कसातील]	[कसातील]
तेरा	स्थानिक स्वराज्य संस्था										
१]	पंचायत समिती	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	७	७	८	८	८	८	८
२]	ग्रामपंचायत	—	१३७	४५२	४५६	४७७	४८४	४८५	४८५	४९२	५०३
३]	नगरपरिषद	—	६	६	६	६	६	६	६	६	६
४]	कटक मंडळ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
चौदा	अधिकोषा [सहकारी बँका धारून]	संख्या	११	१५	३०	६८	१२०	१२०	१२४	१३४	१३४

टीप :- १] कृषि विषयक १९८०-८१ ची माहिती सुधारित , तर १९८५-८६ ते १९८७-८८ ची माहिती अस्त्यात आढे.

१९८८-८९ व १९८९-९० वर्षाकरिता वार्षिक झूट व पिके अहवाल अद्याप तयार नाहीत .

२] १९८९-९० वर्षाकरिता जन्म व मृत्यु दर जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयात उपलब्ध असलेल्या माहितीवरून काढण्यात आला.

३] साक्षरते बाबत १९८१ ची माहिती सुधारित आढे .

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय , मुंबई.